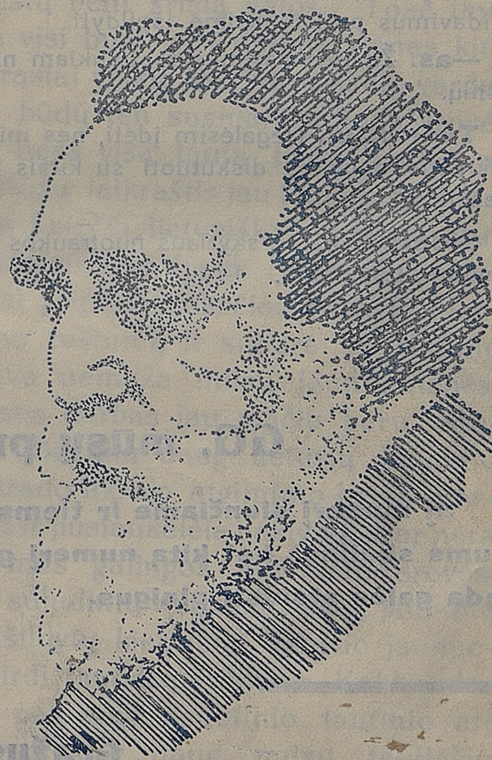
JAUNIMO DRAUGAS

Tautos Patriarkas Dr. Basanavičius

VILNIUS, 1936 m.

REDAKCIJA ATSAKO

L. B-ui. Eiliuoji lengvai, turi daug gražių minčių, bet jos dar ne visai sklandžiai išreikštos. Lavinkis, skaityk daug poezijos, o tikrai nugalėsi visas kliūtis. Šiuo kartu kai kuriuos eilėraščius dedame. Nepamiršk mūsų ir toliau.

Flavijui Giriūnui. Eilėraščiuose nėra taisiklingumo, t. y. galūnių suderinimo. Skaityk mūsų žymiųjų poetų eilėraščius — padarysi žymią pažangą. Vieną eilėraštį dedame. Laukiam daugiau.

Žvirbliui. Jei nori, kad nuotrauka būtų įdėta, pasistenk, kad dar tiek jaunuolių išsirašytų mūsų laikraštį, nes nuo šio laiko dėsime nuotraukas tik tų sodžių, kur daugiau bus išsirašę „Jaunimo Draugą".

Klajūnui. Visus draugo prašymus ir pageidavimus pasistenksime išpildyti.

—as. Žinutės pasenusios. Laukiam naujesnių.

Tvėraičiui. Negalėsim įdėti, nes mūsų laikraštis nelinkęs diskutuoti su kitais laikraščiais.

Sidariui. Klevų skyriaus nuotraukos negavome. Laukiame.

Aukštakalniui. Pirmoji nuotrauka netiks, nes tik šiek tiek kitokia buvo šių metų rugsėjo mėn. numery. Antroji bus įdėta.

Putinui. Džiaugiamės, kad mūsų krašte pasireiškia vis naujos jaunos kūrybinės jėgos. Gražus draugo straipsnelis bus įdėtas, kai subaltuos mūsų krašto sodai ir žaliosios pievos pasipuoš gražiaisiais žiedais. Nemesk plunksnos, rašyk ir nepamiršk savo bičiulio „Jaunimo Draugo".

J. Čekauskui. Eilutės gražios. Įdėsim kitam numery. Pageidavimus išpildysime.

Brazauskui. Sutinkame su draugo pasiūlymais bei pageidavimais ir maloniai kviečiame mūsų fotokorespondentų ir laikraščio platintojų talkon.

Kazimieriečiui. Bus įdėta.

Arėjui Vitkauskui. Draugo rašinius mielai dedame, bet, deja, jau jų pritrūkome. Laukiame daugiau. Į pageidavimus atsižvelgsime.

Kazlauskui. Gavome. Tokių ženklelių galima gauti Vilniaus lietuvių knygynuose.

Dainorėliui, Meldui, S. M. ir kit. Dėl vietos stokos korespondencijų negalėjome įdėti.

GG. mūsų prenumeratoriams

Šį numerį siunčiame ir tiems mūsų prenumeratoriams, kurie dar yra mums skolingi, bet kitą numerį gaus tik tie, kurie atsilygins arba praneš, kada galės atsiųsti pinigus.

ADMINISTRACIJA.

Gražus pavyzdys

Stasys Girdžiušas, Liet. Šv. Kaz. D-jos Palesiaus skyriaus pirmininkas, išrašė savo lėšomis šiam skyriui 1936 m. „Jaunimo Draugą" ir spaudai palaikyti paaukojo 2 auks.

Jo gražų pavyzdį galėtų pasekti ir kiti mūsų organizuoto jaunimo vadai.

Jaunimo Draugas
1936 m. Sausio mėn. XI metai
№ 1 (121)
Vilniaus jaunuomenės mėnesinis laikraštis

IR TOLIAU LIETUVIŠKUOJU KELIU

Tas nepaklys, kas teisingai pasirinko savo žygio kelią. Tas nesuklups vidukelėje, kas turi galvoje aiškų žygio tikslą, o širdyje tvirtą pasiryžimą jį pasiekti. Tai geležiniai gyvenimo tikrovės dėsniai.

Bet kuris gi iš daugelio prieš mus tysančių kelių yra lietuviškajam jaunimui skirtas? Kurio gi tikslo lietuviškasis jaunimas turėtų siekti? Tai klausimai, kurie turi tik vieną teisingą atsakymą.

Mes visuomet griežtai tvirtinom, kad mūsų jaunimas privalo tik lietuviškuoju keliu žygiuoti. Ir tai tokiuo keliu, kuriame nesipainiotų po jaunuolio kojomis nedorovės, savimeilės, savinaudos ir kitokios žematikslės šiukšlės. Tas kelias turėtų būti vien tautos meilės skaisčiais žiedais iškaišytas. Tai vienintelis tikras idealistinio lietuviškojo jaunimo kelias. Tik jis veda mūsų tautą į didžiuosius dvasinius ir medžiaginius laimėjimus. O mūsų tautos garbė ir gerovė yra kiekvieno susipratusio lietuvio didysis tikslas. Tam tikslui siekti mūsų garbingieji tėvai ir protėviai negailėjo nei savo jėgų nei aukų. O mes juk esame jų ainiai ir jų testamento vykdytojai.

Šiuo metu sparčiai kyla ir stiprėja tik tos tautos, kurių sūnūs ir dukros savo darbuose ir žygiuose visuomet turi prieš akis vyriausią tautišką tikslą ir jo be atodairų siekia. Ten galima veikti tik tai, kas tautai naudinga, ten nevalia daryti to, kas tautos reikalams atneštų bent krislą žalos. Tose tautose visi budi, visi daboja vienas kitą ir drąsiai veikia tautinio reikalo vardu. Tuo būdu ten susidaro galinga srovė, kuri neša visą tautą tikran gerbūvin.

Mūsų laikraštis jau ištisus dešimts metų kviečia lietuviškąjį jaunimą tautinio atgimimo žygin. Mūsų skelbiami šūkiai pripildė anksčiau buvusią ideologinę tuštumą ir subūrė po tautine vėliava nemaža mūsų jaunuomenės. Šviesos darbas jau plačiu baru varomas. Bet dar daug lietuvių jaunimo nesurado tikrojo atgimimo kelio, o nemaža ir pusiaukelėje paklydo. Dar nėra pas mus galingos atgimimo srovės, kuri sujudintų visą lietuviškąjį jaunimą ir sušildytų kiekvieno lietuvio jaunuolio širdį tautiškąja šilima. Kol kas dar nėra pas mus visuotinio tautinio atbudimo, dar daug mūsų tautiečių abejingi lietuviškos dvasios siekimams.

Viena svarbiųjų tos blogybės priežasčių yra ta, kad mūsų jaunuomenę dažnai apnyksta įvairūs negalavimai,

kurie sunaikina daug jaunatvės jėgų ir stabdo mūsų pirmyneigą. Truputį negaloja ir mūsų šviesuomenė, negaloja ir mūsų kaimo jaunimas.

Žymi dalis mūsų jaunosios šviesuomenės nepajėgia atsispirti miesčioniškai įtakai, netenka visuomeninių ir tautinių pareigų nuovokos ir nutolsta nuo lietuviškos liaudies. Nemaža mūsų šviesuolių pradeda kartais visai klaidingai suprasti savo visuomenišką paskyrimą. Sumiesčionėjusiam ir truputį apsišvietusiam jaunuoliui kai kada rodosi, kad ne jis turi pareigų savo visuomenei, bet priešingai — „neapšviestoji“ visuomenė privalo jį, „šviesuolį“, aprūpinti visokiomis gėrybėmis ir dar reikšti jam visuotinę pagarbą. Už ką?—Dažnai ir pats jis nežino. Jei bent už tai, kad jis teikėsi pasinaudoti savo visuomenės parama, mokslo siekdamas. Tai paradoksas, o tačiau jis mūsų gyvenime pasitaiko.

Taip pat didokas skaičius mūsų jaunųjų inteligentų savo pastangas ir žygius apriboja savo asmens reikalų ribomis. Lietuviškoji kultūra ir kiti tautiniai bei visuomeniniai reikalai kai kuriems mažai terūpi. Pasitaiko, kad lietuvis šviesuolis net lietuviško laikraščio neišrašo savo šeimai, nekalbant jau apie sudėtingesnius kultūrinius žygius.

Mūsų sodžiaus jaunuomenėje taip pat būna netoleruotinų apsileidimų. Čia rasi truputį ir nerangumo, ir tinginystės, ir nepamatuotos tarpusavio neapykantos, kartais pasireiškia tautinės savigarbos stoka ir kitokios silpnybės, kurios gražiausią ir tvirčiausią jaunuolį laiko prispaudusios prie purvinos žemelės ir neleidžia aukštyn pakilti.

Čia suminėti ir kiti mūsų jaunuomenės dvasiniai negalavimai žymiai sulaiko tautiškojo atbudimo raidą mūsų krašte. Nors mes ir slenkam pirmyn šviesos keliu, bet tiktai slenkam, kai tuo tarpu kitos tautos šuoliais bėga. Mums reikės būtinai pagreitinti kultūrinės pirmyneigos tempas, kad nepasilikus kultūringųjų tautų užpakalyje.

Tos aplinkybės verčia mus kviesti visą lietuviškąjį jaunimą padaryti savo tautiškos sąžinės apyskaitą. Lai kiekvienas patikrina, ar tikruoju lietuviškuoju keliu šviesion ateitin žygiuoja. Bent patys sau nedarykim kliūčių, o nepastebėtai atsiradusias skubiai šalinkim.

„Jaunimo Draugas“, pradėdamas antrąjį kultūrinės tarnybos dešimtmetį, senoviškai trokšta vesti lietuviškąją jaunuomenę tiesiuoju tautinio ir dorovinio atgimimo keliu ir senoviškai karštai kviečia visus tautiečius garbingon talkon.

REDAKCIJA.

L. B—AS

Sveiki, Nauji Metai!

Sveiki, Nauji Metai,
Šiandien atplasnoję!
Visi jūsų laukėm,
Apie jus svajojom.

Smagu mums sulaukus
Trisdešimt Šeštųjų,
Aušra tartum švinta
Mums dienų giedriųjų.

Tad, sveiki, dar kartą,
Mūs Nauji Meteliai!
Geri gal mums būsit,
Kaip tikri tėveliai.

LIETUVOS MIESTAS KLAIPĖDA

Vaizdely viena didžiųjų miesto gatvių

Kovos dėl Klaipėdos

Jau žilojoj senovėj mūsų krašto žmonės susisiekė su užjūrio kaimynais. Apie 320 metus prieš Kristų buvo jūrininkas Pyteas atvykęs iš Masilijos į mūsų pajūrį parsivežti gintaro. Žinomas yra ir toks Diodoras iš Sicilijos, kuris vandens keliu pasiekė Pabaltę. Vėliau išsivystė gana gyvas susisiekimas per jūrą su skandinavais-vikingais. Ir mūsų sentėviai suprato, kaip svarbu turėti uostų, tinkamų jūros prekybai. Reikėjo surasti vietų, kur galėjo tų laikų mažieji laivai be pavojaus priplaukti krantą ir čia nuo jūros audrų apsisaugoti. Pasirodė labai tinkami krantai apie Kuršių mares. Todėl ir vikingų laikais buvo ten įsteigta visa eilė prekybos sandėlių ir turgaviečių, nes liekanų tų buvusių prekybos centrų randama visur aplink mares ir Nemuno žemupyje, ypatingai daug Viskiautuose, Linkūnuose, Viešvilėj ir kitur. Be abejo, jau tais laikais sąsiauris ties Klaipėda, pro kurį reikėjo plaukti į Kuršių mares, buvo susisiekimui ypatingai svarbus. Todėl aplink šitą vietą ir spietėsi žmonės. Net vokiečių mokslininkai pripažįsta, kad santykiavimas su skandinavais ir prekyba pro Klaipėdą padarė Lietuvos pajūrio gyventojus ypatingai turtingus ir padėjo išauginti gana savotišką kultūrą.

Šita ilgų amžių išsivystymo eiga buvo staiga nutraukta, kai vokiečiai atėjo į Pabaltę XIII šimtmečio pradžioje. Teutonų ordinai paėmė Latviją ir senųjų prūsų kraštus. Jiems susidūrus ir su lietuviais, jie greit suprato, kad čia jau ne taip lengvai įveikiamas priešas. Kelis kartus skaudžiai pralaimėję, jie pasidarė labai atsargūs. Gana greit jie suprato, ką reiškia žemaičiams pajūris, šioji stiprybės ir gyvumo gysla; ir jie žinojo, kad neįveiks žemaičių, jeigu nenutrauks susisiekimo jūra su plačiuoju pasauliu. Todėl jie stengėsi sutrukdyti prekybą, kad žemaičiai negautų ginklų arba materialinės, o gal ir moralinės paramos. Tur būt, ordinas žinojo, kad jam teks krikščionių centruose aiškintis dėl savo darbų Lietuvoje, ir jis darė didžiausias pastangas lietuvius atstumti toliau nuo jūros ir, kiek galint, juos atskirti nuo Vakarų Europos kultūrinio pasaulio. O šitą buvo galima pasiekti tik pastačius stiprią pilį pačiame susisiekimo centre.

Todėl kardininkų magistras Eberhard von Seyne žygiavo 1252 m. su didele kariuomene, daugybe palydovų ir amatininkų iš Rygos į Žemaičių pajūrį. Toj vietoj, kur sueina trys vandeniai (Nemuno, Dangės ir jūros), sumanė pastatyti pilį. Kariuomenė užėmė apylinkėje sargybinių pozicijas, o amatininkai ir darbininkai ją statė. Subruzdo dėl to ir žemaičiai ir net sambai; įvyko kruvinų susirėmimų, bet vistiek jie nepajėgė sutrukdyti pilies statybos darbų. Didesni puolimai galėjo įvykti po metų ir visvien pilis liko nepaimta.

Eberdhard v. Seyne atvyko dar kartą su kariuomene ir sustiprino pilį. Taip ir buvo pastatyta pirma rakštis lietuvių žemių gyvame kūne. Ji skaudžiai palietė žemaičių ir sambų interesus ir sudarė rimtą pavojų nepriklausomybei. Kiek vėliau žemaičiai ir sambai puolė kartu pilį iš vandens ir žemės pusės, bet ir tai riteriams pasisekė išsilaikyti. Sambai, berods, neilgai galėjo spirtis teutonų ordinui. Jau po kelių metų ordinas su bohemų karaliaus Otokaro pagalba juos visiškai nugalėjo ir pavergė. Kovoje dėl Lietuvos pajūrio liko žemaičiai vieni, ir jie dabar vedė kovą dėl savo Klaipėdos. Čia pasižymi kunigaikštis Alemanas; jis pradeda pulti nekenčiamus atėjūnus, ir jam pavyko sudaryti ordinui Kurše nemaža nuostolių (1256 m.). Veik po to (1257 m.) apgulė žemaičiai Klaipėdą. Pilies įgula matė rimtą pavojų ir šaukė pagalbos iš Rygos. Magistras Bruchard von Hornhausen atsiskubino su kariuomene. Per daug pasitikėdamas savo jėgomis, jis norėjo žemaičius atremti nuo miesto ir pradėjo juos pulti. Kaip iš Livonijos rimuotos kronikos matyti, susirėmimas kardininkams buvo baisus. Iš ordino brolių krito 12 mūšio lauke, o pats magistras ir keletas riterių liko sunkiai sužeisti. Taip pat ir ordino kariuomenei teko labai nukentėti, tik vargais negalais pasisekė jai užsidaryti pilyje. Šitas smūgis ordiną tiek nusilpnino, kad jis buvo priverstas daryti taikos sutartį dvejiems metams.

Po šito pralaimėjimo ordino diplomatai tuojau pradėjo Vakarų Europoj organizuoti labai plačiu mastu kryžiaus karą prieš lietuvius, o popiežius Aleksandras III karštai ragino kryžeivius eiti į Pabaltę ir kovoti su pagonimis (laiškas iš 1258 m. gegužės 11 d.). Suplaukė į Livoniją gausinga kariuomenė ir, dar karo paliauboms nepasibaigus, darė ordinas naują žygį į Žemaičius. Šiuo kartu žemaičiai negalėjo stoti į atvirą kovą; jie išsislapstė neprieinamose miškų gilumose. Bet praūžus milžiniškai karo bangai, jie naujai susiorganizavo ir greit įsiveržė į Kuršą. Netrukus jie apgulė Goldingos pilį ir bandė ją išgriauti. Pilies įgulai laiku atvyko į pagalbą kardininkų kariuomenės būrys iš Klaipėdos. Žemaičiai, berods, pasitraukė nuo Goldingos, bet, kai riteriai bandė juos pulti (ties Skuodu), buvo smarkiai sumušti, o jų karo turtas teko žemaičiams. Ir šitas antras didesnis susirėmimas dėl Klaipėdos baigėsi ordino visišku pralaimėjimu. Pačioje Klaipėdos apylinkėj vėl šeimininkavo lietuviai, o riteriai laikė pačią Klaipėdos pilį, nuolat ją stiprindami.

Greit po to ordinas rengėsi galutinai išspręsti Klaipėdos ir žemaičių klausimą savo politikos naudai. Livonijos magistras von Hornhausen sumobilizavo visas savo karines pajėgas, Prūsijos maršalas Enrikas Botel atvedė savo kariuomenę, prisidėjo didesnis kryžiaus karo maldininkų būrys iš Vak. Europos, atėjo net Danijos karaliaus įgula iš Talino, Švedijos princas Karolis taip pat buvo atvykęs su savo krašto kryžeiviais padėti ordinui. Taigi, susikoncentravo Livonijoj didelė, dar niekad Pabaltėje nematyta karo jėga. Bet ir žemaičiai tinkamai pasiruošė. Lemiamasis mūšis įvyko 1260 m. liepos mėn. 13 d. Durbės lygumose. Ištvermingai kovėsi riteriai ir jų svečiai, bet vis dėlto neįstengė atsilaikyti prieš žemaičių galybę: mūšis baigėsi puikiausiu lietuvių laimėjimu. Riterių kariuomenė buvo išblaškyta, jų karo vadai, Livonijos magistras Burkhard v. Hornhausen ir Prūsijos ordino maršalas Enrikas Botel, su 150 ordino brolių paguldė savo galvas; taip pat ir švedų princas Karolis ir tūkstančiai kryžiaus karo dalyvių liko karo lauke. Šito pralaimėjimo pasėkos buvo ordinui baisios. Sukilo visos pavergtos tautelės Latvijoj ir Prūsijoj. Nugalėtojai ir sukilėliai paėmė didesnę dalį ordino pilių. Žemaičiai traukė ir prieš Klaipėdą, bet ir šį kartą liko Klaipėda ordino rankose; ordinas galėjo iš jūros pusės nuolat parsivežti ginklų ir maisto, papildyti įgulą. Tačiau žemaičiai vėl priėjo prie jūros ir, tur būt, užmezgė net prekybinius santykius su Gotlando miestais, nes ordino diplomatai darė žygių pas popiežių, kad šiems uždraustų prekybą su lietuviais stabmeldžiais. 1262 m. popiežius paskelbė draudimą kuo nors prekiauti su stabmeldžiais. Ordinas kovojo 23 metus, kol su Vakarų Europos riterijos pagalba pagaliau galėjo užimti tas pozicijas, kurias turėjo prieš mūšį prie Durbės ežero.

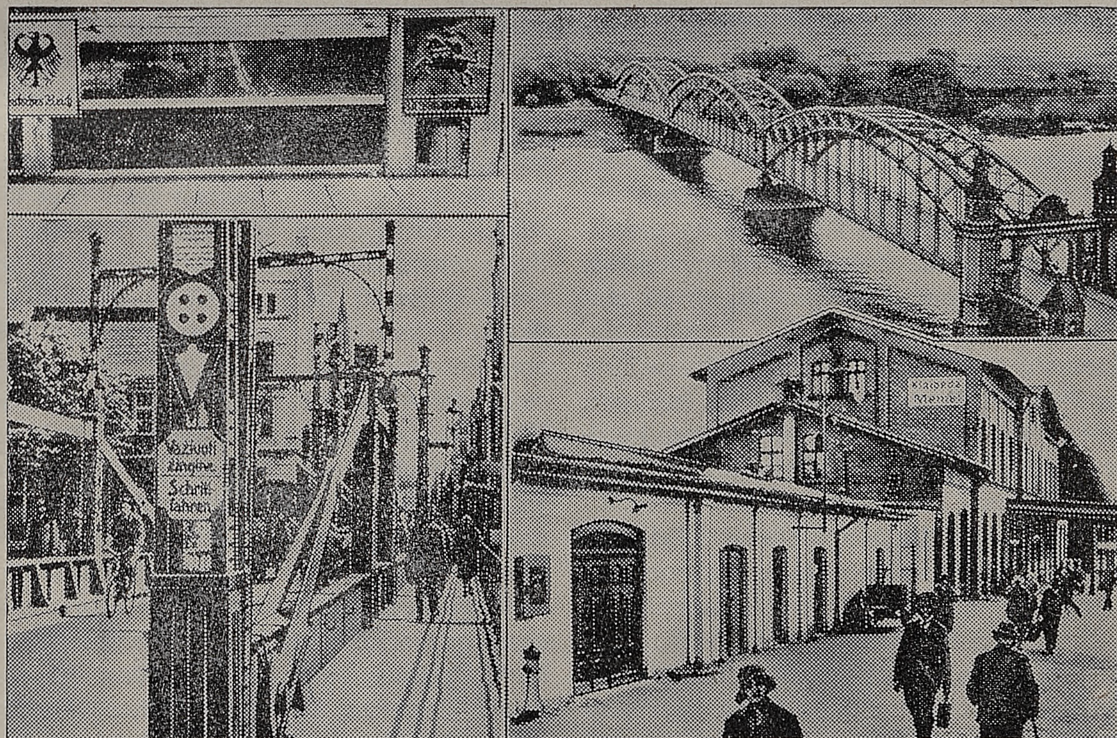
Žemaičių kovos dėl Klaipėdos ėjo per visą ordino viešpatavimo laiką Pabaltėje. Žemaičiai nenusileido, ir krauju gausiai buvo

nušlakstyta visa mūsų žemelė. Jie, berods, pasitraukė tam laikui kiek nuo pajūrio. Bet Klaipėdos jie negalėjo užmiršti ir vis mėgindavo atsiimti savo prekybos centrą. Yra žinoma, kad tais kovų laikais žemaičiai nemažiau kaip 12 kartų buvo Klaipėdą apgulę arba paėmę ir išgriovę, kaip tai 1252, 1255, 1262, 1307, 1323, 1379, 1389, 1409, 1456, 1459, 1464 ir 1520 metais. Tai užrašyti faktai; aišku, kad puolimų buvo dar daugiau. Kai kada net pavykdavo žemaičiams įsikurti ilgesniam laikui Klaipėdoje. Pavyzd., 1554 m. žemaičiams pasirodžius prie Klaipėdos, atidarė įgula, kuri buvo nepatenkinta ordino šeimininkavimu, pati jiems vartus ir atidavė pilį. Vokiečių ordinas nepajėgė atimti Klaipėdos iš žemaičių, jis parsikvietė į pagalbą kardininkų kariuomenę iš Livonijos. Tik tada žemaičiai pasitraukė. Klaipėda buvo po to 14 metų prijungta Livonijai.

Retai kur pasaulyje yra žemės sklypų, dėl kurių taip atkakliai ir taip ilgai buvo kovota, kaip dėl Klaipėdos pajūrio. 1422 m., po Melno ežero taikos, buvo nustatyta riba tarp žemaičių ir ordino teritorijų. Nežinome šiandien, dėl kokių sumetimų Vytautas paliko Klaipėdą su siaura žemės juosta ordinui. Kovoms kiek aprimus, žemaičiai vėl persikėlė į savo senąsias gyvenimo vietas pajūryje, išdirbo laukus ir antrą kartą laimėjo kraštą kultūrai, nors ir svetimųjų valdomą, kol po kelių šimtų metų kraštas grįžo prie Lietuvos.

Kova ginklu, ėjusi per šimtmečius, dabar sustabdyta. Klaipėda — Lietuvos. Bet dar reikia dėti daug pastangų suauginti šią lietuvių žemėlę į vieningą ir tvirtą Lietuvos valstybės kūną, reikia parodyti tvirto pasiryžimo ir vėl, jeigu būtų reikalas, ginti savo Klaipėdą nuo priešo pasikėsinimų, reikia iš praeities imti pavyzdžių, dirbti ir ruoštis ateičiai. *J. K.*

KLAIPĖDOS KRAŠTO VAIZDAI

Kairėj, viršuj ir apačioj: Lietuvos — Vokietijos valstybių siena, pažymėta tų valstybių ženklais. Dešinėj, viršuj: Tiltas per Nemuną ties Tilže. Apačioj: Klaipėdos stotis.

Stokim į darbą visi vienybėj

Pilka padangė mano gimtinės
Raukšlėtu veidu ašaras braukia,
Tyli, nuliūdus ir nusiminus
Saulėto ryto nebesulaukia.

Lyg iš po žemių girdisi skundai...
Gal kalnai verkia, girios dejuoja,
O gal Tėvynės sūnūs pabunda...
Gal didžios minios švieson žygiuoja?

„Mes pasiilgom šviesos aušrinės",
„Ramybės, džiaugsmo, laimės saulutės".
Tais žodžiais aidi laukai Tėvynės,
Tuos skundus gimdo vargšų grįčiutės.

Milžinadvasis, veiklus jaunimas,
Nūnai pabudęs, lai drąsiai sako:
„Šalin beviltis nusiminimas!"
„Šalin ir kliūtys nuo žygių tako!"

Šalin tos miglos, ką mūsų kraštą
Dar vis skandina klaikioj tamsybėj!
Meskim po kojų sunkumų naštą,
Stokim į darbą, tiktai vienybėj!

Nors mūs' likimą aprauda vėjas,
Nusiminiman įpult nereikia...
„Jaunimo Draugas" — vilčių nešėjas,
Juk mums varguoliams paguodą teikia.

Niūkią padangę jis mums apšviečia,
Parodo tiesų mums laimės kelią;
Į bendrą darbą visus mus kviečia,
O bendras darbas juk viską gali...

ATGIMUSIOS LIETUVOS KULTŪROS LAIMĖJIMAI*)

Kiekvienos tautos vienas vyriausių siekimų—yra aukšta jos kultūra. Todėl šiam siekimui įgyvendinti nesigailima nei lėšų, nei darbo. Kur yra aukšta kultūra, ten gali augti ir medžiaginė gerovė. Šią tiesą patvirtina kasdieninis paskirų žmonių gyvenimas, nes yra žinoma, kad kultūringas žmogus daug protingiau ir prašmatniau tvarko savo gyvenimą, negu nekultūringas. Panašiai yra ir su tautomis.

Lietuvių tautos kultūros augimui praeityje buvo, kaip žinia, labai nepatogios sąlygos. Pirmoj eilėj jau pats nepriklausomybės neturėjimas buvo didžiausia kliūtis kultūrai tarpti, nes kultūra gali kilti ir klestėti tiktai ten, kur yra laisvė. Be to, lietuvių tauta neturėjo savo vadovų. Sulenkėjusi bajorija atskilo nuo tautos kamieno ir nuėjo visiškai svetimais keliais svetimų dievų garbintų. Liaudis gi, pasilikusi pati viena, neįstengė kilti aukštyn, juo labiau, kad draudžiama buvo ne tik lietuviška spauda, bet ir mokyklos bei draugijos. Rusai norėjo Lietuvą surusinti. Kitos tautos, būdamos mažiau suvaržytos, naudojosi susidariusia padėtimi ir vis labiau ir labiau veržėsi lietuvių tarpan, nešdamos su savim svetimus lietuviams papročius, kalbą ir kita. Ypač daug žalos lietuvių tautai padaryta per bažnyčias. Buvo susidariusi tokia buitis, kad lietuvių tauta iš tikrųjų galėjo visiškai išnykti. Kitų tautų mokslininkai buvo pradėję net rinkti apie lietuvių tautą istorinę medžiagą, kuri turėjo būti vienintelė liudininkė, kad Nemuno, Neries ir pajūrio srityse kadaise iš tikrųjų lietuvių tautos gyventa ir turėta didelė savoji valstybė. Bet mokslininkai pasiriko. Jų pranašavimai neišsipildė. Lietuvių liaudis, nors ir nebuvo iš pradžių tautiniai apsisprendusi, įstengė, savyje užsidariusi, išlaikyti savo kalbą, savo papročius ir tradicijas. Pagimdė sūnų, kurie ilgainiui, baigę mokslus, ėmė jai vadovauti. Netrukus, t. y. 1883 metais, klaikiose Lietuvos padangės tamsybėse prašvito Basanavičiaus „Auszra", po kiek laiko suskambėjo Kudirkos „Varpas", gausdamas: „Kelkite, kel-

*) Paskaita, skaitytina jaunimo susirinkimuose, ypač 16-to vasario, minint Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuves.

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

Matome didžiuosius universiteto rūmus Kaune.

kite, kelkite". Nuo to laiko lietuvių tautinis gyvenimas nuėjo reikiama vaga. Liaudis ėmė sąmonėti, inteligentų skaičius augo. Esant krašte spaudos draudimui, pradėta knygos ir laikraščiai spausdinti užsieny, Prūsų Lietuvoje ir kitur. Kai 1904 m. buvo panaikintas spaudos draudimas, lietuvių tautinis gyvenimas dar smarkiau suplakė. Vilniuje pradėjo eiti lietuviški laikraščiai, ėmė steigtis lietuviškos draugijos. 1905 m. Rusijoje revoliucijos metu lietuvių tautinė sąmonė ir politinis vadovų subrendimas buvo jau tiek pažengę į priekį, kad galėta ir sugebėta sušaukti Vilniun lietuvių tautos seimas, vadinamas šiandie Didžiuoju Seimu, kuris reikalavo Lietutuvai autonomijos arba, kitaip sakant, savivaldos. Tie reikalavimai tačiau nebuvo patenkinti, nes sutramdžiusi revoliuciją rusų valdžia pradėjo dar smarkiau visus spausti.

Atūžė Didysis karas. Kas nugalės, iš pradžių nebuvo aišku. Antra vertus, pavergtosioms tautoms, jų tarpe ir Lietuvai, tai buvo visiškai nesvarbu. Tegu nors ir viena, ir antra pusė pralaimi. Taip ir įvyko. Vokiečiai, kurie buvo jau netoli laimėjimo, pralaimėjo. Rusija, kuri tiek metų laikė pavergusi Lietuvą, taip pat pralaimėjo, nes caras buvo nuverstas, o bolševizmas neįstengė aprėpti tų visų kraštų, kuriuos turėjo pasigrobusi senoji Rusija.

Lietuvai prašvito laisvė. Laisvė, kurios tauta taip troško, ilgėjosi ir atkakliai siekė. Laisvė, ant kurios aukuro padėta daugybė aukų, nes teko kovoti ne tik plunksna, bet ir ginklu. Tik kai Lietuva atgavo laisvę, atsirado galimumas laisvai augti jos dvasinei ir medžiaginei kultūrai. Ta kryptimi pasukta visos lietuvių tautos kūrybinės jėgos. Juk viskas reikėjo pradėti iš pat pagrindų, nes verguvės ir karo metu viskas buvo nuniokota, sunaikinta, sutrypta, išgriauta, išdeginta ir grioviais iškasinėta.

Pirmiausia, žinoma, teko dėti valstybės valdymosi pagrindai. Reikėjo sutvarkyti vidaus gyvenimas, valstybės pinigai, kariuomenės reikalai, valstybės įstaigos, užsienio politika ir daugybė kitų reikalų. O kur dar mokyklos, draugijos ir apskritai kultūros reikalai? Viso to reikėjo imtis tuojau. Reikėjo parodyti labai daug sumanumo, apdairumo ir nuovokos. Politikai ir ekonomistai ėmėsi organizuoti valstybės gyvenimą, o literatai, menininkai ir mokslininkai ėmėsi kultūrinio kūrybos darbo. Teko vytis kitos kultūringos tautos, kurios tuo metu, kada Lietuva vargo nelaisvėje, buvo padariusios visame didžiausią pažangą.

Šiandie Lietuvos Valstybėje kultūros srityje yra, palyginti, labai daug nuveikta. Kad turėtumėm geresnį vaizdą, padarykime trumpą Lietuvos Valstybės kultūros laimėjimų apžvalgą.

Pirmiausia minėtinas Vytauto Didžiojo universitetas. Pradedant universitetui veikti, buvo jame tik 45 profesoriai, 23 docentai, 4 privatiniai docentai ir 35 asmenys padedamojo personalo. Studentų pradžioje buvo taip-pat neperdaugiausia. 1922 metais viso studentų buvo 1.168, 1923 m.—1.380, 1924 m.—1.795, 1925 m.—2.105, 1926 m.—3.054, 1927 m.—3.583, 1928 m. — 4.004, pastaraisiais metais

V. D. universitete yra taip pat apie keturi tūkstančiai studentų, kurių žymų daugumą sudaro lietuviai. Mokomojo personalo buvo paskutiniu laiku 459 asmenys, tame skaičiuje 95 profesoriai ir docentai, 127 — asistentai, lektoriai ir laborantai, 160—privatinių docentų ir 52 asmenys padedamojo personalo. Universitetas užima šešius gražius rūmus, kurių tarpe trys rūmai yra naujai pastatyti.

Vytauto Didžiojo universitetas turi septynius fakultetus arba skyrius, būtent: 1) teologijos — filosofijos, 2) evangelikų teologijos, 3) humanitarinių mokslų, 4) teisių, 5) gamtos—matematikos, 6) medicinos ir 7) technikos skyrių.

Visi skyriai yra jau išleidę nemaža mokslo veikalų. Be to, išskiriant evangelikų teologijos skyrių, likusieji šeši skyriai leidžia dar tam tikrus perijodinius mokslo, literatūros, filosofijos ir visuomeninio pobūdžio leidinius, kuriuose rašo daugiausia profesoriai ir docentai.

Nuo 1922 metų yra prie universiteto tam tikra universiteto vadovėliams leisti sekcija.

Prie humanitarinių mokslų fakulteto yra vad. tautosakos komisija, kuri renka tautosaką. Šitoji komisija yra jau surinkusi daugiau kaip 45 tūkstančius įvairių liaudies dainų, apie pusketvirto tūkstančio pasakų ir apie 30 tūks. priežodžių.

Gamtos—matematikos fakultetas tiria Lietuvos gamtą. Universitetui kasmet skiriama iš valstybės iždo apie penkius milijonus litų.

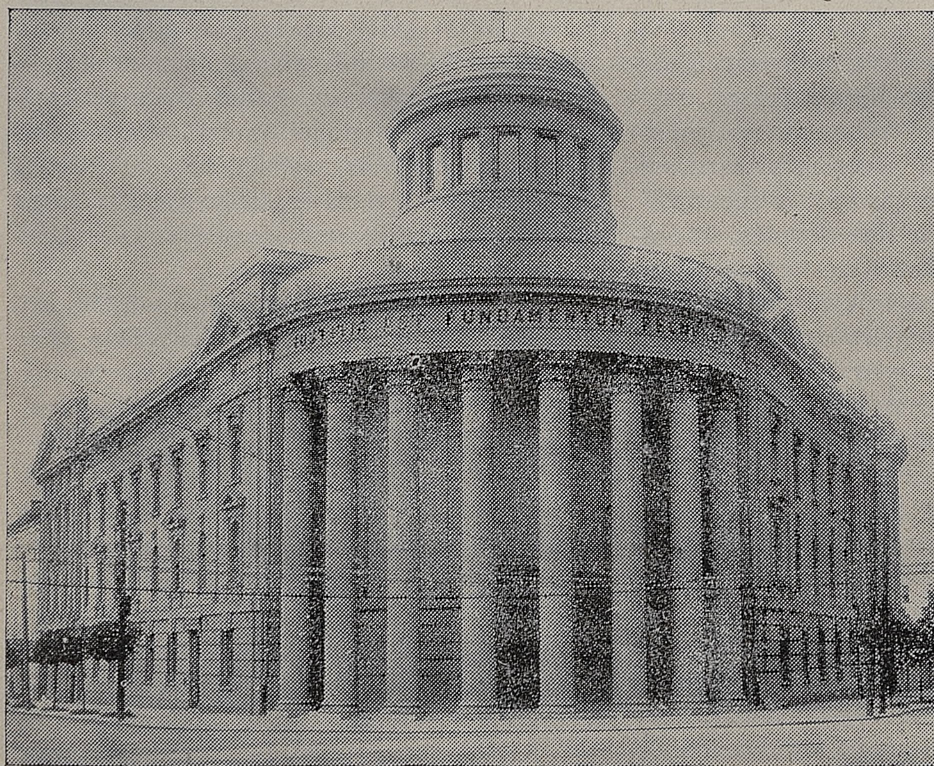
Kai kalbame apie Vytauto Didžiojo universitetą, negalima aplenkti ir universiteto bibliotekos. Šitoji didžiausia Lietuvoje biblioteka turi dabar daugiau kaip 100 tūkstančių tomų knygų. Dalį knygų pirkosi pati biblioteka, tačiau daugiausia knygų yra paaukotos privatinių asmenų ir draugijų. Bibliotekos knygų rinkinyje yra labai brangios medžiagos, ypač iš Lietuvos istorijos.

Vytauto Didžiojo universitetas ir jo profesoriai paskirai keičiasi mokslo veikalais su užsienių universitetais ir profesoriais.

Universitete yra daugiau kaip 75 įvairių studentų korporacijų ir draugijų.

Nuo universiteto įsisteigimo pradžios iki šio laiko yra baigę universitetą daugiau kaip pusantro tūkstančio asmenų, kurie, baigę mokslus, pasilieka savame krašte ir darbuojasi savos tautos ir valstybės gerovei.

Antra svarbi mokslo įstaiga yra Dotnuvos Žemės Ūkio Akademija, įsteigta 1924 metais.

Gražūs Lietuvos Teisingumo Ministerijos rūmai Kaune.

PIENOCENTRO RŪMAI KAUNE

Pro čia plaukia visos Lietuvos pienas į tolimas šalis.

Profesorių, docentų ir privatdocentų Akademijoje yra 45. Klausytojų esti apie pustrečio šimto. Akademija leidžia Žemės Ūkio Akademijos metraščius. Akademijos biblioteka turi apie 20 tūks. tomų knygų.

Žemės Ūkio Akademija Lietuvai, kaip žemės ūkio kraštui, turi ypatingos reikšmės. Geras žemės ūkio pastatymas laiduoja Lietuvai gerovę. Todėl Dotnuvos Akademija valstybė ypatingai rūpinasi.

Be Dotnuvos Akademijos yra dar Lietuvoje: Aukštesnė Žemės Ūkio Kultūros Mokykla ir Aukštesnė Girininkystės Mokykla Alytuje, Technikos Mokykla Kaune, Aukštesnė Prekybos Mokykla Pasvalyje ir Prekybos Institutas Klaipėdoje.

Be to, yra visa eilė vidurinių žemės ūkio ir prekybos mokyklų.

Iš aukštesnių mokyklų minėtinos dar: Meno Mokykla Kaune, perorganizuota 1923 metais iš Paišybos kursų, įsteigtų 1920 m. Mokykloje yra šie skyriai: tapybos, skulptūros, dekoracijų, grafikos ir keramikos. Mokinių esti apie 125.

1933 metais įsteigta Kaune valstybinė Muzikos Konservatorija. Konservatorijos pagrindu buvo privatinė Muzikos Mokykla, 1920 m. garsaus lietuvių kompozitoriaus Juozo Naujalio įsteigta.

Klaipėdoje yra antra konservatorija, įsteigta 1923 m. Kurį laiką šioji konservatorija buvo valstybinė, dabar vėl privatinė.

Šių mokslo metų pradžioje įsteigtas Klaipėdoje Aukštesnis Pedagogikos Institutas, kurio uždavinys yra ruošti gerus pradžios mokyklų mokytojus.

Prieš keleris metus padėta pamatai Politinių Mokslų Institutui Kaune. Šis institutas Lietuvoje yra jau daug gero nuveikęs. Jis rengia taip pat ir viešas paskaitas plačiajai visuomenei. Ypač nuodugniai nagrinėja Klaipėdos klausimą.

Kunigų seminarijų yra trys: Kaune, Telšiuose ir Vilkaviškyje.

Iš viso mokyklų, mokytojų ir mokinių, draug su pradžios ir vidurinių mokyklų mokytojais ir mokiniais, buvo Lietuvos Valstybėje 1933/34 mokslo metais tiek:

mokyklos bendro pobūdžio:

	mokyklų:	mokytojų:	mokinių:
aukštųjų	1	298	4.277
aukštesniųjų	64	1.118	16.195
vidurinių	51	422	5.348
pradžios	2557	4.994	266.795

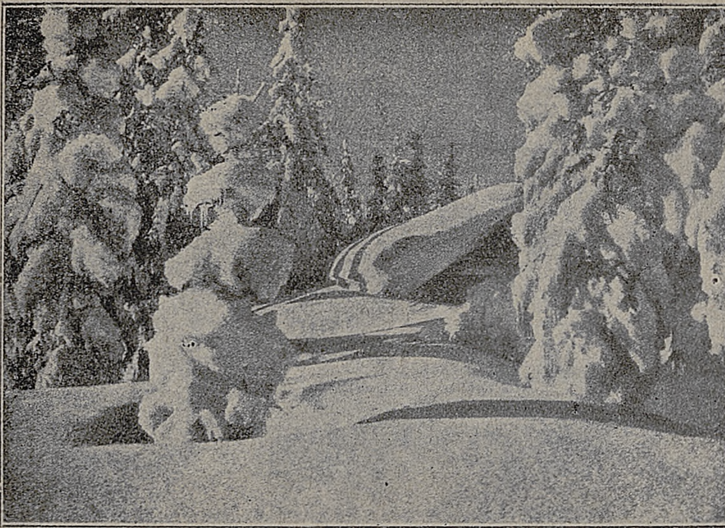
specialaus pobūdžio:

	mokyklų:	mokytojų:	mokinių:
aukštųjų	1	41	231
aukštesniųjų	23	315	3.832
vidurinių	139	667	4.720

Bendrai 1933/34 m. metais buvo mokyklų: 2.836, mokytojų: 7.855, mokinių: 301.398. 1931/32 mokslo metais mokinių buvo iš viso 279.510, 1932/33 mokslo metais—292.324.

Liaudžiai šviesti yra keliolika liaudies universitetų.

Labai svarbų vaidmenį vaidina Lietuvos Valstybėje įvairios mokslo, literatūros ir meno draugijos.

Baltai pasipuošusios mūsų girios

Pirmoje eilėje reikia paminėti Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija. Svarbiausias šios akademijos uždavinys yra kelti ir ugdyti krikščioniškas mokslas ir kultūra lietuvių tautoje. Akademijos pirmininku yra įžymus mokslininkas, rašytojas ir kritikas kun. prel. A. Jakštas - Dambrauskas, neseniai šventęs 75-kerių metų savo amžiaus sukaktį.

Nuo 1927 metų yra Kaune Humanitarinių Mokslų ir Literatūros draugija, kurioje yra susibūrusios rimtos Lietuvos Valstybės mokslinės pajėgos. Draugijai pirmininkauja prof. V. Krėvė - Mickevičius.

Lietuvių kalbai tirti yra įsteigta universiteto profesorių ir docentų Kalbininkų Draugija, kuri 1930 metais pradėjo leisti kalbos dalykams nagrinėtį laikraštį „Kalba", dabar leidžiama „Gimtoji Kalba".

Lietuvių rašybai reformuoti veikia prie Švietimo Ministerijos Lietuvių Rašybos Reformos Komisija.

Daug taip pat yra nuveikusi ir Ekonominių Studijų Draugija, kuri nagrinėja Lietuvos ūkiškus reikalus.

Kauno Medicinos Draugija leidžia suprantamai parašytas knygeles liaudžiai įvairiais sveikatos klausimais.

Be to, yra: Lietuvių Rašytojų Draugija, Lietuvos Žurnalistų Sąjunga, kuri rūpinasi laikraštininkų buitimi, Lietuvių Dailės Draugija, įsteigta Vilniuje 1907 m., atnaujinta Kaune 1925 m. Svarbiausias draugijos uždavinys—organizuoti viešas dailės parodas. Yra taip pat Kaune Lietuvių Meno Kūrėjų Draugija, įsteigta 1920 m. Pažymėtina, kad šios draugijos rūpesčiu ir pastangomis buvo padaryta Valstybės Teatro, Meno Mokyklos ir Čiurlionies galerijos užuomazgos.

Apie Valstybės Teatrą ir Čiurlionies Galeriją pravartu pasakyti šis tas daugiau.

Valstybės Teatro pavadinimas yra bendras Valstybės Operai ir Valstybės Dramos Teatrui, kuris praėjusių metų gruodžio mėnesį šventė savo veikimo penkiolikos metų sukaktį.

Valstybės Opera yra viena gerųjų Europos operų. Turi net pasaulinio masto dainininkų.

Prie Valstybės Teatro yra gerai pastatytas baletas. Praėjusiais metais Lietuvos baletas labai ge ai pasirodė užsieny Monte Karle ir Londone.

Valstybės Dramos Teatras turi dar savo skyrių Šiauliuose. Šis skyrius važinėja su vaidinimais po visą šiaurės ir vakarų Lietuvą.

Klaipėdoje yra taip pat įsisteigusi opera ir miesto lietuvių teatras.

Čiurlionies Galerija turi pasistačiusi sau svarbiausį tikslą—surinkti mirusio prieš 24 metus garsaus lietuvių dailininko ir muziko Konstantino Mikalojaus Čiurlionies kūrinius. Galerijai yra pastatyti labai gražūs rūmai. Čiurlionies kūrinių yra surinkta galerijoje jau daugiau kaip 200.

Be Čiurlionies kūrinių skyriaus galerija turi dar kitus lietuviškojo meno — liaudies ir dailininkų kūrybos skyrius. Yra galerijoje

ir pasaulinio masto dailininkų kuriniai, pav., Rubenso ir kitų.

Nuo pat nepriklausomybės atgavimo labai rūpinamasi Lietuvoje praeities liekanų rinkimu ir apsaugojimu. Praėjusiais metais išėjo net tam tikras įstatymas senienoms rinkti ir apsaugoti. Visoki senovės paminklai sukraunami muziejuose.

Pirmoj eilėj reikia paminėti Kauno Miesto Muziejus, įsteigtas dar prieš karą. Miesto Muziejuje yra apie 80 tūkstančių įvairių rinkinių, kurių tarpe yra labai brangių iškasenų, senovės pinigų ir liaudies dirbinių.

Karo Muziejus įsteigtas 1921 metais. Šitame muziejuje yra daugiausia rinkinių iš karo laikų.

Tačiau gražiausias muziejus bus Vytauto Didžiojo Muziejus, kuris sumanyta pastatyti Vytauto Didžiojo (1930) metais, kaip paminklas Didžiajam Lietuvos Kunigaikščiui. Šiuo metu muziejus yra jau pabaigtas. Vytauto Didžiojo Muziejui statyti daugiausia pinigų yra sudėjusi lietuvių visuomenė.

Prie Vytauto Didžiojo universiteto yra itin pavyzdingai vedamas ir turtingas gamtos muziejus.

Yra dar visa eilė vadinamųjų provincijos muziejų: Šiauliuose, Panevėžyje, Rokiškyj, Kedainiuose, Telšiuose, Biržuose, Marijampolėje ir Lazdijose.

Kalbant apie muziejus, tenka paminėti ir archyvai. Didžiųjų archyvų yra Lietuvos Valstybėje trys: Centralinis Valstybės Archyvas, Kauno Katedros Archyvas ir Valstybės Notariato Archyvas. Seniausias yra Katedros Archyvas, įsteigtas Varniuose 1865 m., vėliau perkeltas į Kauną. Šitame archyve yra taip pat brangiausių ir rečiausių Lietuvos istorikui dokumentų ir aktų.

Prie Švietimo Ministerijos praėjusiais metais buvo įsteigtas vadinamas tautosakos archyvas, kurio uždavinys — rinkti lietuvių liaudies žodžio kūrybą.

Aukščiau kalbėjome apie Vytauto Didžiojo universiteto biblioteką, dabar reikia pasakyti keli žodžiai apie kitas bibliotekas.

Po universiteto biblotekos turtingiausias yra Valstybės Centralinis Knygynas Kaune. Šis knygynas turi dabar apie 65 tūkstančius veikalų.

Toliau eina Centralinė Kariuomenės Biblioteka, kurios knygų rinkinys taip pat yra turtingas ir įvairus.

1925 metais įsteigta Kaune Daktaro Vinco Kudirkos Biblioteka ir Skaitykla. Dabar šitoje skaitykloje yra apie 9 tūks. veikalų. Per metus atlanko skaityklą 80—100 tūks. skaitytojų.

Apie mažesnes bibliotekas ir skaityklas, kurių skaičius kasmet didėja, stinga vietos plačiau kalbėti.

Dabar pažiūrėkime, kaip auga Lietuvos Valstybėj spauda ir knygų leidimas.

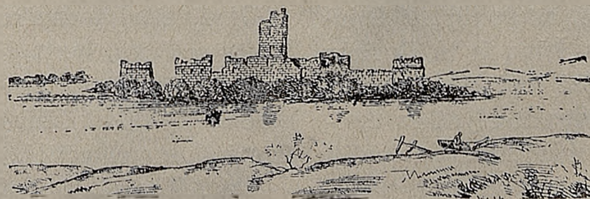
Nelaisvės laikais lietuvių literatūra ir spauda labai menkai augo. Ypač spaudos draudimo laikais sunku buvo tarpti lietuviškai knygai ir laikraščiui. Per kelis šimtmečius išleista vos apie tūkstantį įvairių spausdinių. Dabar Lietuvos Valstybėje kasmet išleidžiama apie tūkstantį įvairaus turinio knygų. Laikraščių išeina apie 200. „Lietuvos Aidas" pradėjo eiti net du kart per dieną.

Literatų ir menininkų pajėgos kasmet didėja. Ateina jaunos, išėjusios lietuviškas mokyklas savam krašte jėgos. Literatūros kūryboje vis daugiau reiškiasi naujų vertybių. Kai kurių rašytojų kūriniai kultūringųjų Europos tautų išversti į jų kalbas, pav.: Putino Mykolaičio, Igno Šeiniaus ir kt.

Mene ieškoma lietuviško stiliaus. Muzikoje skamba lietuviškos melodijos. Yra jau ir lietuviškų operų, kurias parašė lietuviai kompozitoriai.

Apskritai, atgimusios Lietuvos kultūra sparčiais žingsniais žengia priekin. Reiškiasi didelis tautinės kultūros sąjūdis. Norima lietuvių tautai grąžinti tikras lietuviškas veidas, kuris per ilgus amžius buvo apneštas visokiomis svetimybėmis.

a. p.

J. MALEIŠKA

Žvaigždelei

O, žvaigždele, tu auksine,
Nuo senai tamsioj erdvėj
Šviesų kelią sau praskynei...
Tiek troškimų man davei...

Tu vilioji širdį jauną
Ten aukštai, už debesų
Kvieti traukti aukso dainą,
O čia vargo taip gausu...

O, žvaigždele, mylimoji,
Pasakyk man nors slapčia,
Ar pranyks dalis sunkioji,
Palengvės mūsų kančia?

Tu praneški ir mūs' broliams,
Kai jau mūsų čia nebus,
Kaip ilgėjomės mes ryto,
Bet nešvito mums dangus...

Gamtos mokslai ir civilizacija

Mūsų amžiaus civilizacija pasiekė nepaprastai aukštą, istorijoj negirdėtą, laipsnį. Ji paplito po visą žemės rutulį; ji įkinkė darban visas tautas ir rases; ji yra visos žmonijos bendrų pastangų išdava.

Taip iškilti civilizacijai padėjo gamtos reiškinių pažinimas, gamtos mokslų sudarymas ir jų pritaikymas praktikoje.

Visi daiktai ir įrankiai, kuriais šiandien naudojasi kultūringas pasaulis, kaip antai: mūsų gyvenamųjų trobėsių šildymas ir šviesa, laikrodis, termometras, barometras, telegrafas ir telefonas, garo ir elektros mašinos, automobiliai ir aeroplanai, radio ir kinai — tai gamtos mokslų žinių taikymas, per ilgus amžius gamtos kūnų ir reiškinių tyrinėjimo išdavos.

Žinias žmogus įgavo pamažu. Pačioje pradžioje jis vien stebėjo ir registravo gamtos reiškinius, visai nesistengdamas juos suprasti ir išaiškinti. Taip praėjo tūkstančiai metų, kol pagaliau žmogus ėmė nuosekliai stebėti gamtą, darydamas užrašus ir vartodamas įrankius. Tik nuo tada ėmė plisti gamtos mokslai.

Gamtos mokslai yra šie: fizika, chemija, astronomija, geologija, mineralogija, meteorologija, botanika, zoologija, anatomija ir fiziologija. Fizika yra gamtos kūnų ir jų išorinių savybių mokslas. Chemijai rūpi kūnų vidaus savybės, kūnų sudėtis. Astronomija tiria dangaus kūnus: žvaigždes ir planetas. Geologija yra žemės sluoksnių mokslas. Mineralogija— gamtoje esamų mineralų, akmenų, rūdžių mokslas. Meteorologija — žemės atmosferos reiškinių ir klimato mokslas. Botanika — augalų mokslas. Zoologija—gyvulių. Anatomija ir fiziologija tyrinėja žmogaus ir artimų jo gyvulių organizmo sudėtį ir jo veiksmus. Šie mokslai skirstosi į daugelį specialių skyrių.

Be to, visus mokslus dalija į grynuosius ir taikomuosius. Grynaisiais mokslais paprastai vadina tada, kada tyrinėja kūnus arba reiškinius, visai netaikydami gautųjų išvadų gyvenimo praktikai. Tuos gamtos mokslus, kuriems visų pirma rūpi praktika, vadina taikomaisiais. Grynųjų mokslų moko tiktai universitetuose, o taikomųjų mokslų aukštose specialiose mokyklose ir universiteto medicinos bei agronomijos skyriuose. Aiškiai atskirti grynuosius gamtos mokslus ir taikomuosius beveik negalima, nes taikomųjų mokslų pagrindą sudaro grynieji mokslai.

Bendrais bruožais susipažinę su gamtos mokslų suskirstymu ir su jiems rūpimais klausimais, pažiūrėkime, ką tie mokslai žmonijai davė.

Gamtos mokslų taikymas praktikai nepaprastai aukštai iškėlė techniką, kuri nūdien davė tiesiog stebuklingų laimėjimų.

Naujosios technikos tėvu reikia laikyti Džemsą Vattą, kuris 1750—60 metais išrado garo mašiną. Jo išrastą mašiną greit ėmė plačiai vartoti dirbtuvėse ir fabrikuose, o vėliau ir komunikacijoj, t. y. susisiekime.

Iki XIX amž. žmonių susisiekimo priemo-

nėmis buvo sausumoje — gyvuliai, o vandenyje — irkliniai ir būriniai laivai. 1807 m. amerikietis Fultonas išrado garlaivį, — jis privertė garą varyti laivus. Po kiek laiko pasirodė Stefensono garvėžys. Kokią didelę jėgą gavo žmonija, suprasime iš šio pavyzdžio: pajudinti iš vietos ir pavežti vienam prekių traukiniui reikėtų apie 1 milijoną darbininkų.

Dar didesnės reikšmės technikos pažangai turėjo elektros pritaikymas praktikoje. Ją ėmė vartoti visose gyvenimo srityse. Dabar be jos niekur neapseinama; ji duoda netik šviesą, bet ir šilimą; jos jėga varo nesuskaitomus tramvajų, traukinių ir laivų skaičius; jos kibirkštis uždega benzino dujas, kurios varo automobilių, aeroplanų ir kitus motorus.

Kokių technikos pažangos davinių šiandien atsiekta, vartojant garo, elektros ir kitas gamtos jėgas, pamatysim iš pavyzdžių.

Nūdien labai išsivystė komunikacja (susisiekimas), kuri mūsų gyvenime vaidina vieną svarbiausių vaidmenų. Jungtinėse Šiaurės Amerikos Valstybėse, kuriose gyventojų yra apie 120 milijonų, šalia garo ir elektros traukinių ir tramvajų, yra 20 milijonų automobilių. Toks automobilių skaičius yra vienoje Amerikoje, o kiek jų vartojama kituose kraštuose, sunku net susivokti. Nors dabar ir ekonominio krizio laikai, bet jų gamyba vis didėja. Taip, per 1935 m. pirmąjį pusmetį visame pasaulyje padaryta 2.983.000 automobilių — 27% daugiau, negu per tą pat laiką 1934 m. Pirmas automobilis, kuris atsirado prieš 50 metų, negalėjo lenktyniuoti su geru arkliu, o pereitais metais anglas Combella savo automobiliu per 1 val. nuvažiavo 485 kilometrus.

Laivai, kurie dar neseniai bijojo jūros audrų, dabar yra saugiausia susisiekimo priemonė. Nepraėjo dar pusė metų, kai visas pasaulis su atsidėjimu sekė prancūzų milžiniško laivo „Normandie" pirmąją kelionę iš Europos į Ameriką. Kovą už melsvąją Atlanto juostą laimėjo Prancūzija. Bet jos laimėjimas nėra pastovus. Galingiausia jūrų valstybė Anglija baigia statyti naują puikų transatlantinį laivą, kuriuo tikisi sumušti „Normandie" nustatytą greitumo rekordą. 1936 met. gegužės mėn.

Amerikietis lakūnas pasigamino sparnus, kurių pagalba, kaip paukštis, nusileidžia iš orlaivio žemėn.

27 dieną „Queen Mary" išplauks į pirmąją savo kelionę.

Susipažinkime arčiau su nauju jūros milžinu. Įdomūs yra kai kurie skaičiai. Visų grindų paviršius turi 1.828.000 kvadratinių metrų. Drobės ir kitų audinių suvartota 9.754.000 kv. metrų, laivo vidui išdažyti suvartota 315.000 litrų dažų. Kambarių langams reikėjo 2.285 kv. metrų stiklo. Šie skaičiai liudija apie naujo laivo milžinišką didumą. Viskas įrengta labai prabangiai. Yra valgomieji ir rūkomieji kambariai, biblioteka, vaikų žaidimo kambarys ir darbo kabinetas. Radiotelegrafiniai įrengimai leis kiekvieną valandą kalbėtis su Amerika ir Europa. Bus įrengtos dvi radio stotys ir gausus antenų skaičius įvairaus ilgio bangoms. Visi tie įrengimai darys tą poros dienų kelionę malonia ir įdomia. Todėl jau nuo seniai visos vietos pirmajai laivo kelionei yra užsakytos.

Žmogus nesitenkina vien žemės ir vandens paviršiumi važinėti, užsimanė ir į orą pakilti. Į pirmą oro kelionę jis išsirengė ba-

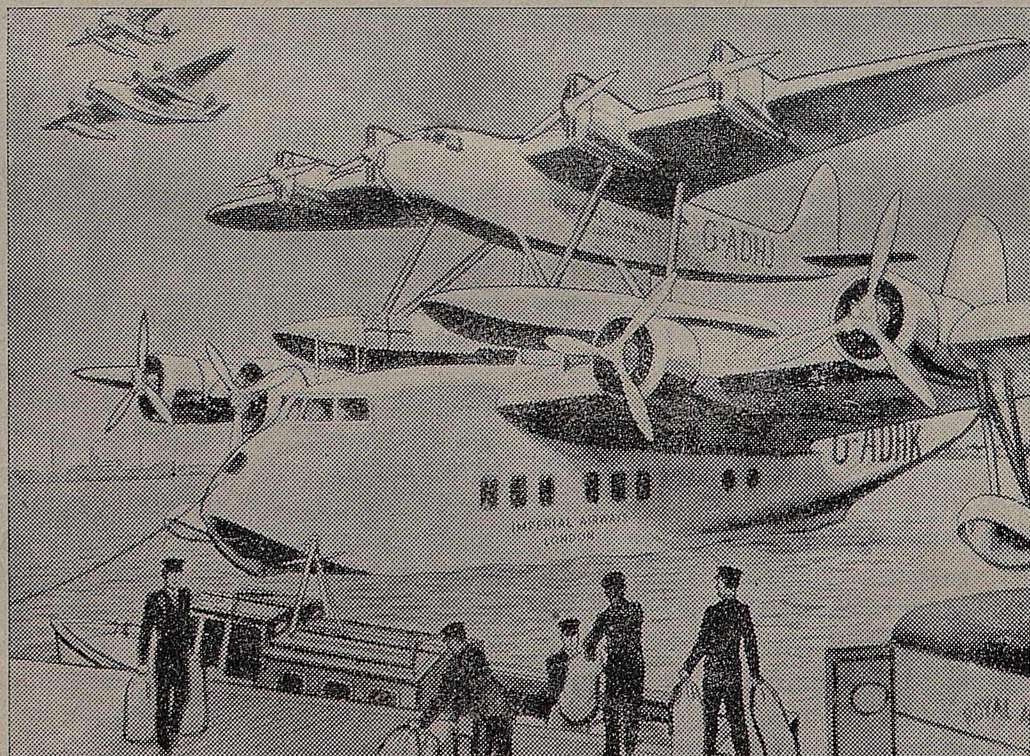
lionu. Bet pasirodė, kad balionu skraidyti nėra patogu: žmogus jo visai negali suvaldyti; vėjas kur nori, ten ir blaško. Po ilgų bandymų pagaliau išranda lėktuvą. Pirmieji lėktuvai buvo netobuli, ir jais pavojinga buvo skraidyti. Bet dabar jie taip ištobulėjo, kad atsiektais skraidymo rezultatais žmonija tikrai gali didžiuotis. Praėjo vos 18 metų, kai į padanges iškilo pirmas lėktuvas, o jau virš Atlanto vandenyno perskrista 57 kartus, o nuo šių metų kovo mėn. 15 dienos tarp Amerikos ir Europos prasidės reguliarus lėktuvų susisiekimas. Didžiausią greitį, kokį žmogus iki šiol pasiekė, laimėjo italų lakūnas Angello, per 1 val. nuskrisdamas 709 kilom., o pakilimo aukštis, pasiektas Sovietų lakūno Kokkinaki, lygus 14.575 metr. Tolumo skridimo rekordą laimėjo italas Stoppani. Jis skrisdamas iš Triesto į Somalį, Anglų Afrikoje, per 25 val. nuskrido 4936 klm. Šie daviniai rodo, kaip greitai kilo aviacija, ir reikia tikėtis, kad ateityje bus dar daugiau šioje srityje atsiekta.

Žmogus ne tik žemės paviršiumi ir oru keliauna, jis suranda kelią ir po žemėmis ir vandenyje. Dideliuose miestuose, kur yra daug žmonių ir kur judėjimas negali sutilpti gatvėse, yra įtaisyti požeminiai gelžkeliai. Povandeninius laivus išrado vokiečiai karo laiku ir vartojo juos priešų laivams skandinti. Dabar jie vartojami ne tik karo, bet ir mokslo reikalams. Povandeniniu laivu buvo rengiama ekspedicija šiaurės ašigalio žemei tirti.

Taip šiandien važinėja, skraido ir plauko žmogus ir, visai nebūtų stebuklas, jei jis vieną kurią dieną išsirengtų kelionėn į mėnulį.

V—as.

ORLAIVIS „MOTINA"

Didžiulis orlaivis keliasi skristi. Ant savo pečių neša kitą orlaivį, kurį pakilęs paleis. Tuo būdu mažesnysis orlaivis gali paimti daugiau sunkumų, negu kildamas nuo žemės.

ATMERKIM AKIS

Neabejoju, kad tamstos gerai žinote tą seną pasaką, kaip vienas turtingas ūkininkas norėjo sušelpti savo neturtingą kaimyną kampininką. Kaimynas buvo labai dievobaimingas žmogus, nieko nenorėjo svetimo ir nieko neėmė, ko nebuvo nusipelnęs. Todėl ūkininkas sumanė kaimyną kaip nors netiesioginiu būdu sušelpti, ir kartą, eidamas iš turgaus pirm kaimyno, pametė tyčia ant tako 100 rublių. Kampininkas radęs pasivijo, paklausė, ar ne jis pametęs, ir atidavė. Kitą kartą, žinodamas, kad kaimynas eis per lieptą, turtingasis ūkininkas padėjo pinigus ant liepto, manydamas, kad dabar jo dovaną anas būtinai pasiims. Bet kampininkas, priėjęs prie upės, pagalvojo: pereisiu, per lieptą užsimerkęs, ar ne? Užsimerkęs jis perėjo, bet pinigai, žinoma, ne jam teko, o nustumti koja nuplaukė pavandeniui. Kam papasakojau aš čia šią ne tokią jau įdomią pasaką? O štai kam. Visose valstybėse, visame pasaulyje yra tūkstančiai bibliotekų, kuriose sudėti milijonai egzempliorių įvairių įvairiausio turinio knygų. Tūkstančiai žmonių nuo senų senovės galvojo, rašė, spausdino.

Žmonijos istorija, žmogaus išmintis, pasaulio turtai, mokslininkų darbai, poetų išreikšti jausmai ir svajonės — viskas parašyta jų lapuose. Šventasis Raštas, Homeras, Dantė ir Šepspyras, Rabindranatas Takuras, Mickevičius, Daukantas, Kudirka, Maironis ir Vaižgantas — štai knygos ir autoriai, kurių vieni seniai, prieš tūkstančius, šimtus metų, kiti neseniai, prieš dvejus trejus metus mirę, paliko bendram dvasios lobynui savo širdies ir proto kūrinius, kuriais mes neturim teisės nepasinaudoti. O kiek žmonių yra pasaulyje, kurie eidami pro knygą užsimerkia ir visą gyvenimą esti dvasios skurdžiai, neturtėliai, kampininkai. Ar pagalvojate kada nors, koks nelaimingas neregis yra kiekvienas neraštingasis, kuriam brangiausia knyga nė kiek nevertesnė už pakratų krūvą? Jis niekuomet nesužinos, koks nuostabus ir didis gyvenimas, kiek neapsakomo džiaugsmo ir laimės sutelpa toje mažoje žmogaus širdyje, jis nesužinos, koks nuostabiai mažas ir menkas yra jo akimis matomas akiratis tų smulkiųjų žvaigždžių ir tos kaitrios vasaros saulės, sulyginus su astronomų į knygas surašytąja visatos didybe ir begalybe.

Noškūnų sodžiaus (Varėnos valsč.) liet. jaunimo būrelis, kurio tarpe yra nemaža „Jaunimo Draugo" skaitytojų.

Labai neteisingas yra dažnas senų kaimo žmonių pasakymas, kad knygos — tik mokytiems. Knygos yra visiems, kurie tik pažįsta raides ir moka paskaityti. Yra knygų mokytiems, mokslo žmonėms, yra knygų ir nemokytiems, kurie siekia mokslo, kurie nori jo nors dalelę pasisavinti, kad negyventų kaip dykumos atsiskyrėliai, o būtų viso kultūringojo pasaulio, nors ir tolimi, bet jį matą pasiektos civilizacijos akcininkai, nariai. Knyga tebūna mūsų nuolatinis draugas, patarėjas, vadovas, mokytojas, palinksmintojas... Su geriausiais draugais jūs galite susipykti ir palikt amžini priešai — knyga bus jums amžinas draugas. Advokatas kiekvieną kartą už patarimą prašys iš jūsų mokesčio, mokytojas, išėjus iš mokyklos, jus užmirš, jis kitus mokys vaikščioti atmerktomis akimis, o knygoj jūs kiekvienu momentu gausite malonų patarnavimą, patarimą. Nė viena mokykla jums neduos tiek žinių, kiek duoda knygos. Netilptų į šį lapą tų žmonių, garsių valstybės vyrų, pedagogų, rašytojų pavardės, kurie neturėjo aukštųjų mokyklų baigimo diplomų, bet kurie savo darbais, žiniomis ir mokslu turėjo vadovaujamos reikšmės visuomeniniam ir tautos gyvenime, kurių idėjomis persiėmę ėjo šimtai ir tūkstančiai žmonių. Teisybė, kad tokie vyrai buvo didelių gabumų, bet teisybė ir tai,

kad jie tuos gabumus surado, atkasė, išplėtojo ir jiems veikimo dirvą paruošė tik iš knygų, vadinas, pasinaudodami tuo, kas kitų jau prieš juos buvo pasiekta, ir prie to pridėdami savo jėgas ir savo patyrimą. Apie knygos naudą štai ką sako vienas įžymus vyras prancūzas: „Skaityti yra ne tiktai reikalinga, bet ir būtina tam, kad patys prie savo patyrimo prijungtume išmintingesnių, daugiau žinančių ir labiau prityrusių žmonių stebėjimus. Mums reikia skaityti todėl, kad mokslas mums teikia amžių darbus ir tyrinėjimus suglaustoje ir aiškesnėje formoje, ir dar todėl, kad meno kūriniuose mes randame tam tikrą grožį ir estetiškąjį asmenybės idealą, kuriuos tiktai šituo keliu mes galime išmokti suprasti. Skaitymas mumyse ugdo aštresnį estetikos (grožio) jautimą ir stipresnį veržimąsi į tai, kas aukšta". Vienu atveju knyga yra kaip bendrojo lavinimosi ir mokslinimosi šaltinis, kitu — ji yra ir kaip nepamainomas, būtinas sielos penas, teikiantis smagumo, gaivinantis mūsų širdį ir keliantis ją aukštesnin žmoniškumo laipsnin, neužmirštant, be abejo, ir to, kad savų rašytojų knygose mes rasime gyvą savosios tautos sielą ir patys išmoksime alsuoti jos gyvybe. Tik pažiūrėkim į knygą, tik atmerkim akis.

J. Brazaitis.

FLAVIJUS GIRIŪNAS

Mano raštas

Silpnas mano raštas
Menkučio rašėjo...
Gal kitiems laimužė
Daugiau pažadėjo.

Noriu bet gi dirbti
Aš savo Tėvynei,
Noriu šviesą nešti
Šalelei Gimtinei.

Gal nebuvau vertas
Tos laimės didžiausios,
Kad Tėvynei dirbčiau
Kas yr' naudingiausia.

Bet į jos dirvonus
Nors meilės grūdelį
Sėti ir auginti
Kiekvienas juk gali.

L. B—AS

Oi, jūs dainos!

Oi, jūs dainos, jūs dainelės,
Ką erdvėm skrajojat,
Ir nė kartą kartų skausmą
Saldžiai užliūliuojat.

Kartais liūdnos mūsų dienos,
Didis vargas slėgia,
Vėl, dabok, džiaugsmu plasnoja
Širdužė bejėgė.

O dainelės — užburėjos
Lyg skraiste mus supa,
Ir turtuoliui, ir varguoliui
Lygiai taiso ūpą.

Dažnai laime jos žėruoja,
Didį džiaugsmą beria,
Kai siela liūdnai dejuoja,
Širdį skausmas veria.

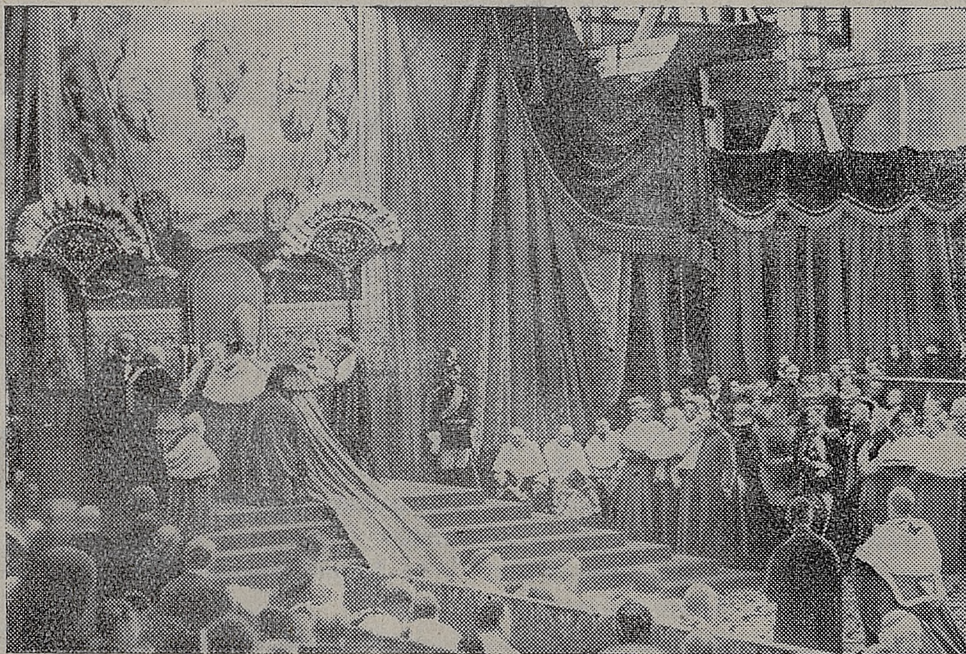
J. PALUŠEVIČIUS

O, jaunime!

O, jaunime, būk kaip saulė,
Ateitis mūsų tautos!
Sakalų sparnais plasnoki,
Nors skausmuos širdis vaitos.

Nors sunki kelionė tavo,
Nusagstyta erškėčiais,
Griauki vargą tu iš kelio
Ąžuolo jaunais pečiais!

Skausmo, smūgių — nebijoki,
Smarkiai plaka juk širdis!..
Už vargus, audras žiauriąsias
Užmokės tau ateitis!

Popiežius Pius XI įteikia skrybėles neseniai paskirtiems 20-čiai kardinolų.

Taurusis klebonas

Šimtamečių liepų prieglobsty stovėjo sena medinė bažnytėlė. Ją stačiusieji žmonės seniai jau ilsėjosi vėsioje kapų žemelėje, kurią dieną ir naktį paslaptingai liūliavo seni ilgašakiai beržai. Rytais nuo jų krisdavo nesuskaitoma daugybė ašarų ir vilgydavo kapų gėles, plaudavo jų žiedus.

Nors iš lauko bažnytėlė buvo ir sena, apkerpėjusi, bet viduje labai stropiai sutvarkyta: altoriai gražiausiomis gėlėmis išdabinti, aukštai per vidurį bažnyčios žaliumynų vainikai ištiesti, vėliavos tvarkingai sustatytos, puošnios. O kai tylų vakarą gausdavo varpas, kviesdamas žmones vakarinei maldai, skambus jo balsas ėjo per laukus, pievas ir atsimušęs į mišką kildavo aukštyn, aukščiau miško šimtamečių liepų viršūnių, ir tirpdavo nykaus vakaro prieblandoje. Kiti, lyg atsimušę į senas medinės bažnytėlės sienas, pajuodusius bokštus, nežymiai nuslopdavo.

Sena buvo bažnytėlė, senas ir jos valdytojas klebonas. Jo galva balta, it pavasarį žydinti obelis, bet pats nesiskųsdavo senyste ir jautėsi gana stipriai. Visi artimieji ir tolimieji pažino senelį, labai jį gerbė ir mylėjo. O kaip gražiai kunigėlis sakydavo bažnyčioje pamokslus! Žmonės, kurių grūste prisigrūsdavo pilnutėlė bažnyčia, klausydavo senelio žodžių, gėrėdavosi jais ir verkdavo.

Vieną lietingą rudens vakarą, kada žilagalvis klebonas sėdėjo prie stalo, staiga kažkas pasibeldė į duris. Senelis pasikėlė ir ėjo įleisti, bet tuo metu plačiai prasivėrė durys ir įslinko kambarin purvinas, apdriskęs, peršlapęs, augalotas žmogus. Jo veidas buvo apžėlęs barzda, o akys piktai žaibavo. Jis dargi nenusimovęs kepurės nuo galvos tarė:

— Alkanas esu! Duok valgyti!

Kunigas paprašė pavargėlį sėsti, o šeimininkei liepė paruošti vakarienę. Paskui paklausė jo:

— Kas esi, prieteliau, ar iš toli keliauji?

— Esu plėšikas, neseniai pabėgau iš kalėjimo. Ilgai slapsčiausi miškuose, vos tik badu nenumiriau. Bijaisi manęs, ką?...

— Ne, žmogau, nesibijau. Jau senas esu, turtų neturiu. Be to, žinau, kad be Dievo žinios nė plaukas nenukrinta žmogui nuo galvos.

— O ar žinai, seni, kiek mano rankos pasmaugė žmonių? Ir tave galiu pasmaugti...

— Paklydęs sūnau,—tarė šaltai kunigas— liaukis šitaip kalbėjęs. Matyt, sergi, karščio turi.

Tuo tarpu šeimininkė atnešė valgyti. Kunigas paprašė prie stalo pavargėlį ir pats atsisėdo su juo. Pradėdamas valgyti, senelis persižegnojo, o plėšikas tik piktai į jį pasižiūrėjo ir kažką sumurmėjo.

Plėšikas pavakarieniavęs pasiėmė kepurę ir norėjo išeiti, bet klebonas sulaikė jį:

— Prieteliau, — sako, — girdi, kaip ore lyja, kurgi eisi? Vietos atsiras, pernakvok!

Plėšikas stovėjo galvą nuleidęs ir kažką mąstė.

— Bet ar nebijai manęs? — paklausė.

— Nusiramink, žmogau, ir eik pasilsėti.

Klebonas gyveno labai kukliai ir jokių patogumų neturėjo. Klebonija buvo nedidelė, ankšta. Kunigas turėjo tik du kambariu: viename dirbdavo, antrame miegodavo. Jeigu retkarčiais atvažiuodavo koks nors svečias, tai klebonas pernakvodavo darbo kambary, kur stovėjo antra lova. O kadangi senukas vienodai mylėjo visus žmones, tai ir plėšiką paguldė ton pačion lovon, greta savęs.

Klebonas greitai užmigo. Užsnudo ir plėšikas. Kai laikrodis rodė pusiaunaktį, svečias pabudo. Pakėlęs galvą apsižvalgė. Mato, šeimininkas užmerkęs akis ramiai miega, kažko šypsosi, matyt, sapnuoja. Plėšikas pasikėlė, priėjo prie lango, žiūri—dangus nusiblaivęs— nebelyja. Atsigręžęs jis pamatė gretimame kambary stovinčią spintą. Atsargiai nudūlino. Priėjęs patraukė stalčių — neuždarytas. Atidarė duris, žiūri—kunigo rūbai sukabinti, patraukė antrąjį stalčių — sužibo keturios sidabrinės žvakidės (liktoriai). Mat, kunigas brangesnius bažnyčios daiktus laikydavo namie, kur buvo saugiau. Plėšikas paėmė jas rankosna, kiloja—sunkios, vadinas, pardavęs gaus daug pinigų.

Paėmė žvakides, susikišo kišenėsna ir priėjo prie kunigo lovos, manydamas jį pasmaugti. Žiūri, klebonas miega, jo krūtinė ramiai vienodai kilnojasi—alsuoja. Staiga plėšikas susilaikė, surimtėjo. Ir pagailo jam žilo senelio — kunigo, jo kieta širdis sudrebėjo, ir jis, palikęs jį, atidarė langą, iššoko ir dingo nakties tamsoje.

Ryte pasikėlęs kunigas svečio neberado. Nieko blogo nepagalvojęs nuėjo bažnyčion mišių laikyti. Kai sugrįžo iš bažnyčios, šeimininkė sako:

— Klebonėli, žvakidės prapuolė, tur būt, tas negeras žmogus pavogė ir nakčia išbėgo.

Kunigo veidas surimtėjo. Paskui pagalvojęs jis tarė:

— Dievo valia, kaip nors apsieisime ir be jų. O gal aš jų neatnešiau iš zokristijos? Gal dar atsiras...

Žilas klebonas sėdo prie stalo pusryčiauti. Tuo tarpu kieme pasigirdo triukšmas. Klebonas, pasikėlęs nuo stalo, išėjo kieman. Pasirodo, nedorėlis pavogtus daiktus norėjęs parduoti, bet žmonės, pažinę žvakides, sulaikė jį ir pranešė policijai. Vagį atvedė pas kleboną.

— Ką gi pasakysite, žmonės? — klausia klebonas.

— Klebone, sulaikėme vagį, kuris, matyt, iš tamstos pavogė tas žvakides,—sako vienas valdžios atstovų.

Mato klebonas—tikrai tos pačios žvakidės, kurios gulėjo spintoje, bet pagailo jam nelaimingo žmogaus.

— Gerbiamieji, jis šitų daiktų nepavogė, bet aš pats jam atidaviau juos, paaukojau. Tai nelaimingas, labai suvargęs žmogus. Pinigų kaip tik neturėjau, tad ir atidaviau žvakides... Paleiskite jį, tegu jis eina savo keliais, o mielaširdingas Viešpats, kuris iš aukštybių seka kiekvieną mūsų žingsnį, tebūnie jam gailestingas... Neteiskite jo...— užbaigė kunigas.

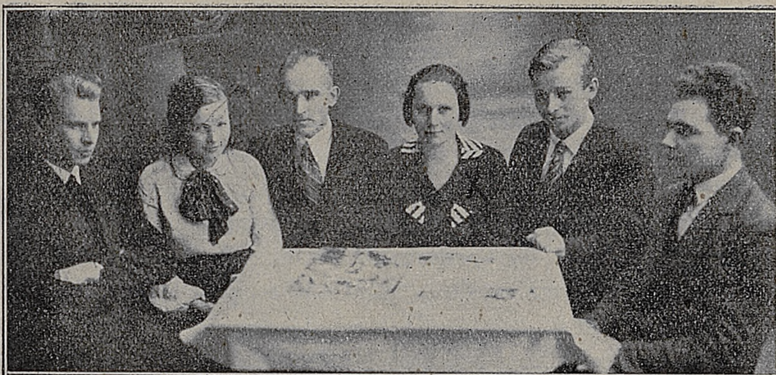
Valdžios atstovai paleido nedorėlį, o šis nustebęs žiūrėjo į žilagalvį gerąjį kleboną, kurį jis vakar norėjo pasmaugti. Paskui spruko iš kiemo ir nuėjo. O eidamas galvojo:

— Dabar iš tikrųjų pamačiau, kad dorybė ir artimo meilė yra didžiausi žmogaus turtai, brangenybės, kurių niekas negali pavogti. Tų brangenybių dėka dabar vėl esu laisvas.

Ir apsiverkė nedorėlis, pažinęs, jog klaidžiojęs blogais gyvenimo keliais. Po to įvykio jis pasitaisė ir buvo vėl geras žmogus. O vakarais, guldamas miegoti, visuomet karštai meldė Dievą, kad stiprintų ir globotų kilnųjį žilagalvį kleboną, kuris savo elgesiu sugrąžino jį į tikrąjį kelią.

Sekant Hugo G.

LIET. ŠV. KAŽIMIERO D-JOS ŠVENČIONIŲ SKYRIAUS VALDYBA

Iš kairės: A. Jurkevičius, E. Maminskienė, Vl. Maminskas, E. Tunkūnaitė (pirm.), J. Garbauskas ir K. Činčikas.

Valstybių santykiavimas

Iš kasdienio gyvenimo žinome, kad žmogus, begyvendamas tokioj ar kitokioj visuomenėj, palaiko, yra paties gyvenimo priverstas palaikyti glaudesnius ar palaidesnius santykius su kitais žmonėmis: čia su giminėmis, čia su artimesniais, čia vėl su tolimesniais kaimynais.

Valstybės taip pat tarpusavyje bendrauja. Nėra pasaulyje valstybės, kuri gyventų atsiskyrusi nuo kitų valstybių. Tarp valstybių, lygiai kaip ir tarp žmonių, santykiai gali būti labai artimi, nuoširdūs ir palaidesni arba dargi labai blogi. Gali būti ir taip, kad tarp kai kurių valstybių nėra jokių santykių: nei gerų, nei blogų. Taip yra tada, jeigu valstybės gyvena labai toli viena nuo kitos ir joms nėra jokio reikalo turėti bet kokie tiesioginiai santykiai, ypač jeigu valstybės yra nedidelės, arba viena jųjų yra didelė, o kita maža, nevaidinanti jokio ypatingo vaidmens didžvalstybės politikoje. Bet tai esti labai retai, nes vis dėlto ir tarp tolimiausių valstybių paprastai būna kokie nors santykiai, jeigu ne politiniai, tai bent prekybiniai. Dažnai atsitinka, kad ir tarp artimų valstybių nėra jokių diplomatinių santykių. Jeigu taip yra, tai, matyt, yra jau kokia nors labai svarbi priežastis, dėl kurios arba viena, arba kita pusė nenori santykių. Kada tarp valstybių kyla karas, visokie tiesioginiai santykiai arba sutartys nutrūksta, nebent jos būtų pasirašytos taikos ir karo metui. Negalima taip pat nutraukti sutarties, kuri turi platesnio tarptautinio pobūdžio, t. y., jeigu duotoji sutartis be valstybės — priešininkės liečia dar ir trečiąsias valstybes. Paprastai trečiosios valstybės prižiūri, kad kariaujančios valstybės nelaužytų bendrų sutarčių.

Apskritai imant, valstybių santykiai galima padalyti į tris rūšis. Pirmajai rūšiai priklauso *politiniai* valstybių santykiai. Antrajai—*ekonominiai* arba *ūkiški* santykiai. Trečiajai rūšiai tenka priskirti *kultūriniai* santykiai.

Kurie šių santykių yra svarbesni — sunku pasakyti. Visi yra svarbūs, nes arba vienos rūšies santykiai sudaro pagrindą kitos rūšies santykiams, arba vieni kitus papildo. Todėl paprastai esti taip, kad jeigu kurios nors valstybės palaiko politinius, tai palaiko taip pat ir ekonominius bei kultūrinius santykius.

Kadangi visų rūšių santykiams tarp valstybių išnagrinėti stinga šiuo kart vietos, tai pasitenkinsime aptarę tuo tarpu tiktai politinius santykius.

Santykiams užmegsti valstybės daro tarpusavio sutartis. Politinių sutarčių minėtinos *nepuolimo* (arba *neagresijos)*, *draugingumo* ir šioms panašios. Sutartys gali būti *daugiašalės*, kuriose dalyvauja daug valstybių, ir *dvišalės*, kuriose dalyvauja tik dvi valstybės. Be to, gali būti sutartys *visuotinės* arba *universalės*, t. y. tokios, kurias pasirašo viso pasaulio valstybės, ir *regionalės*, kurias pasirašo tiktai kelios valstybės, gyvenančios tam tikroje žemės rutulio daly. Pav., Lietuvos, Latvijos ir Estijos santarvė yra regionalė sutartis, nes liečia tik šias tris Pabaltės valstybes. Čia pat pažymėtina, kad paprastai esti sudaromos tik regionalės sutartys, universalių sutarčių, galima sakyti, kaip ir nėra, nes vi-

sada atsiranda valstybių, kurios nesutinka su siūlomomis sutarties sąlygomis.

Dabar klausimas, kas pasirašo sutartis? Šiam reikalui skiriami tam tikri delegatai (pasiuntiniai), kurie visų pirma pradeda *derybas*, ir tik paskui, nustatę sutarties sąlygas, pasirašo pačią sutartį. Politines sutartis dažniausiai pasirašo užsienių reikalų ministeris, bet gali jas pasirašyti ir šiaip jau kokie nors paskirti delegatai.

Užsienio politikos reikalus veda užsienių reikalų ministeris. Bet kadangi jis vienas šio sudėtingo ir labai plataus darbo negali aprėpti, tai atsiranda reikalas skirti tam tikri atstovai kitosna valstybėsna, kurie vaidina politinių tarpininkų vaidmenį. Savo valstybės vyriausybei praneša viską, kas vyksta politikoje tos valstybės, kurioje eina atstovo pareigas, ypač kas liečia abiejų valstybių santykius. Ir atvirkščiai. Savosios vyriausybės, užsienių reikalų ministerijos pateiktus politikos pranešimus perduoda žodžiu arba raštu vyriausybei tos valstybės, kurioje atstovauja. Užsienio reikalų ministeris korespondHuoja (susirašinėja) su svetimų valstybių atstovais tam tikromis *notomis*, t. y. oficialiais raštais.

Šiais laikais yra keturi diplomatinių (politinių) atstovų laipsniai. Pirmąjį laipnį sudaro *ambasadoriai* ir popiežiaus *nuncijai*. Ambasadoriai gali būti nuolatiniai ir nenuolatiniai. Nuolatiniai ambasadoriai eina savo pareigas svetimoje valstybėje ilgesnį laiką, tuo tarpu nenuolatiniai ambasadoriai skiriami tik vienam kartui į kokias nors iškilmes, daromas svetimoje valstybėje. Ambasadoriams priklauso ekscelencijos titulas. Ambasadorius siunčia paprastai tiktai didelės valstybės, nors tai nėra jų ypatingos teisės. Nuncijus siunčia tik popiežius.

Toliau yra *pasiuntiniai*, vadinami šiandie *nepaprastais pasiuntiniais* ir *įgaliotais ministeriais*. Šios rūšies pasiuntinius mūsų spauda paprastai vadina atstovais.

Prie trečiojo atstovų laipsnio priklauso *rezidentai* arba *ministeriai rezidentai*. Šiandie tačiau ministerių rezidentų bemaž niekas neskiria. Kartais šį vardą gauna tik atstovai priklausomose valstybėse.

Ketvirtąjį ir paskutinį atstovų laipsnį sudaro vadinami *chargés d'affaires* (skaityk: šaržė dafer), kurie eina atstovų pareigas prie užsienių reikalų ministerijų.

Pirmųjų trijų rūšių diplomatinius atstovus skiria valstybės galva, monarchas arba prezidentas, o chargés d'affaires skiria užsienių reikalų ministeris. Be to, valstybės galvos skiriami atstovai eina savo pareigas tik prie svetimos valstybės galvos, tuo tarpu užsienio reikalų ministerių skiriami atstovai eina pareigas prie užsienio reikalų ministerių.

Prieš atstovo paskyrimą atsiklausiama paprastai svetimos valstybės atitinkamų veiksnių, ar jie sutinka, kad būtų paskirtas toks ir toks asmuo. Jeigu prieš jį nieko neturima, įteikiama naujam atstovui *paskyrimo raštai* ir siunčiama jis į tą valstybę, kurioje turės atstovauti savąją valstybę. Ambasadorių, įgaliotų ministerių ir ministerių rezidentų paskyrimo raštai adresuojami valstybės galvai, o chargés d'affaires — užsienių reikalų ministeriui.

Atvykęs į paskirtą valstybę atstovas tuojau praneša savo atvykimą užsienių reikalų ministeriui, kuris iš eilės praneša savo valstybės galvai. Valstybės galva tuojau per užsienių reikalų ministerį skiria naujam atstovui *pasimatymą* arba, politiškai tariant, *audienciją*. Audiencijos metu naujas atstovas įteikia valstybės galvai paskyrimo raštus.

Paskirtieji atstovai gali būti atšaukti: 1) jeigu jie netinkamai elgiasi, 2) jeigu netinkamai veda politiką ir 3) jeigu tarp susitarusių valstybių dėl kokios nors svarbios priežasties nutraukiami santykiai, pav., karui kilus.

Mirus valstybės galvai, ar pasikeitus vyriausybei vienoj ar antroj susitarusių valstybių pusėje, atstovų paskyrimai paprastai atnaujinami arba skiriami nauji atstovai.

Diplomatiniams atstovams priklauso tarptautinės teisės pripažinta *neliečiamybė* arba, diplomatiškai tariant, eksteritorialumas. Reiškia tai tam tikrą teisinę prielaidą (fikciją), kad svetimos valstybės atstovas, kitaip tariant, visa atstovybė su visais tarnautojais, gyvena savosios valstybės teritorijoje (žemėje), nors iš tikrųjų gyvena svetimos valstybės teritorijoje. Seniau neliečiamybės teise buvo labai plačiai naudojamasi, ilgainiui šioji teisė vis labiau siaurinama.

Pravartu čia pat pasakyti dar keli žodžiai ir apie *konsulus*. Kurios jų pareigos? Konsulai taip pat yra tam tikri atstovai, einą savo pareigas svetimose valstybėse. Pirmoje eilėje jie rūpinasi savosios valstybės ūkio, prekybos interesais svetimoj valstybėj, be to, globoja savosios valstybės piliečius, esančius svetimoj valstybėj. Konsulus skiria paprastai valstybės galva. Konsulas su savo padėjėjais sudaro *konsulatą*. Iš konsulų, esančių kurioj nors valstybėj, yra vienas *generalinis*, t. y. vyriausias konsulas.

Konsulų teisinė padėtis yra visiškai kitokia, negu diplomatinių atstovų. Jeigu diplomatinio atstovo būstinė yra neįeinama svetimos valstybės policijai ir kitokiems vykdomosios valdžios atstovams, tai konsulatas ta teise nesinaudoja, neliečiamas yra tiktai konsulato archyvas ir konsulo korespondencija su savo valstybe. Be to, konsulai turi mokėti mokesčius bei muitus ir, nusikaltę, atsako prieš teismą tos valstybės, kurioj eina pareigas.

Kas skaito laikraščius, tas žino, kad tarp valstybių nuolat esti tam tikri trynimaisi, kurie kartais virsta ir didele nesantaika. O ten kur yra nesantaika, greit gali kilti ir karas. Dažnai taip ir būna. Prie karo tačiau tik tada prieinama, kai visokie taikos būdai *konfliktui* (nesusipratimui) pašalinti neduoda jokių vaisių. Tarptautinių nesusipratimų pašalinimui yra daug priemonių. Pirmiausia stengiamasi tiesioginiai, niekam netarpininkaujant, susitaikyti. Jei tai nepadeda, kreipiamasi į trečiąsias valstybes, arba jos pačios pasisiūlo padėti išspręsti konfliktą. Šitokiu atveju sakoma, kad ginčą sprendžia *trečiųjų* arba *arbitražo teismas*. Tarptautinė teisė žino ir daugiau priemonių ginčams tarp valstybių spręsti, bet jų visų neįmanoma čia aprašyti. Paminėsime tiktai, kad Hagoje yra tarptautinio teisingumo tribunolas ginčams tarp valstybių spręsti, kuris buvo įsteigtas 1899 metais. Dabar Hagos tribunolas yra Tautų Sąjungos žinioje, kuri ir pati sprendžia tarpvalstybinius ginčus.

Apie Tautų Sąjungą pakalbėsime kitą kartą.

Alminas.

MŪSŲ STUDENTAI

Vilniaus Lietuvių Studentų Dramos Kuopelė. Vidury sėdi A. Krutulys — žinomas mūsų chorvedys ir režisorius, jo kairėje E. Palevičiūtė — pianistė ir J. Kanopka — kuopelės pirmininkas.

Barčių (Varėnos valsč., Viln.-Trakų apskr.) Liet. Šv. Kaz. D-jos skyriaus nariai su savo klebonu kun. I. Montvila vidury, kuris pašventino neseniai jų pastatytą kryžių.

IR KELIONĖJE BŪKIME MANDAGŪS

Gerai išauklėtas jaunimas ir kelionėse parodo turtingą savo dvasios kultūrą ir gražaus elgimosi pavyzdį.

Panagrinėsime, kaip reikia elgtis kelionėje, traukinyje.

Įlipus traukinin ir linktelėjus sėdintiems, jei dar galima, pasirenkama patogesnė vieta. Išskyrus tik ligonį, įlipęs traukinin nežiūrint luomo, lyties nei amžiaus, pats neturi teisės reikalauti, kad jam užleistų kitas vietą, bet iš kitos pusės, niekuomet nesėdės ramus nė vienas mandagus vyriškis, jei mergaitė, moteris arba šiaip senesnis asmuo, ne turėdami kur atsisėsti, vargsta kelionės metu. Panašiais atvejais jis visuomet pasikels ir paprašys stovintį atsisėsti jo vieton. Moterys ir merginos turi tokį pasiūlymą, padėkojusios, priimti. Kitaip vyriškis patenka į nemalonią padėtį.

Jei vyriškis mato, kad moteris arba senesnis žmogus sėdi tokioj vietoj, kur yra pavojingas oro traukimas, krinta karšti saulės spinduliai arba praeiviai nuolat užkliūva, jis stengiasi kaip nors čia patarnauti. Vyras vis vyras. Jis pakenčia ir pakelia daugiau už kitus. Tokiu atveju jis pats užima nepatogiąją vietą, savąją užleisdamas silpnesniajam.

Norint atidaryti arba uždaryti langą, reikalinga atsiklausti kartu važiuojančių. Kiekvienas keleivis turi teisę reikalauti, kad šiltesniuoju metu vienas langas būtų atidarytas arba, jei abudu atidaryti, tai kad vienas iš jų būtų uždarytas.

Mūsų laikais labai išplitęs rūkymas, kad beveik kiekvienam traukinio vagone, ne rūkantiems apsaugoti, yra nerūkančiųjų skyrius. Jei tenka keliauti vyriškiui ir mergaitei kartu, visuomet reikia pasirinkt nerūkančių skyrių: norint užsirūkyti, galima, palikusiam mergaitę, nueiti į rūkomąją vagono dalį arba, traukiniui sustojus, išlipti laukan.

Jei rūkančių skyriuj yra moterų, išauklėtas vyras, prieš rūkydamas, visuomet paprašo jų leidimo. Tiesa, čia niekas neturi teisės jam drausti, bet vyras, taip darydamas, parodo savo širdies kilnumą ir sugebėjimą kitus gerbti.

Nerūkančių skyriuje nepadoru rūkyti net ir tais atvejais, jei susirinktų tik vieni vyrai ir niekas rūkymui nebūtų priešingas. Tikras ir išauklėtas vyras visur gerbia viešąją tvarką. Rūkantieji ir apskritai važiuojantieji turi žinoti, kad labai nepadoru spiaudyti ant vagono grindų. Papirosai, degtukai ir šiaip visoki likučiai reikia mesti tik į tam tikslui paruoštas dėžutes, jokiu būdu ne ant žemės. Nėra biauresnio vaizdo, kaip matyti keleivių būrį prirūkytam, apspiaudytom ir priterštom grindim vagone.

Kalbėtis su važiuojančiais vagone niekumet nedraudžiama. Tik, žinoma, savo kalbomis nereik kitiems įkyrėti. Po keleto žodžių,

pasakytų šalia tavęs sėdinčiai kaimynei ar kaimynui, tuoj gali suprasti ar jiems maloniau, kad tylėtum ar kad vestum pašnekėsį. Reikia tačiau sakyti tiesą, kad, visą laiką važiuojant, tylėti daugumai yra nepakenčiama sunkenybė. Iš tikrųjų nieko nėra nuobodesnio, kaip įkyrus tylėjimas, ypač ilgesnėj kelionėj.

Pašnekėsy su bendrakeleiviais liečiami tik bendro pobūdžio dalykai. Nei pačiam nereik pasakoti savo asmens reikalų, nei kitą panašiais klausimais tardyti. Visokie smulkūs išsipasakojimai yra neatsargus žinsgnis ir, be to, greitai nusibosta. Pravažiuojamos apylinkės žymesnės vietos, miesčiukai visuomet duoda pasikalbėjimui įdomios ir naudingos medžiagos. Tik reikia mokėt ja pasinaudot. Palygink pravažiuojamas vietas su kitom, kada nors matytom, pasakok savo kelionės įspūdžius, patyrimus, daryk vykusius pastebėjimus ir t. t. Leisk kalbėti ir savo kelionės draugui. Jei miestas, į kurį važiuoji, jam yra geriau žinomas, paprašyk, kad jis tau ką nors apie jį papasakotų. Tavo kaimynė ar kaimynas mielai tau duos nuoširdžių ir kartais labai brangių patarimų, ir jums kelionė bus vien malonumas.

Kad savo kalboj reik vengt ne visai tinkančių išsireiškimų, kurie rodytų kalbėtojo storžieviškumą arba žemą jo kultūrą, čia kiekvienam aišku, to ir priminti nereikia.

Čia reikia dar pridurti, kad trumpose kelionėse, kaip tai — miesto autobusuose, vežiko vežime nepriimta nepažįstamus kalbinti. To ir reikia vengti.

Jei pašnekėsys su tavo kaimyne ar kaimynu pasidarė labai nuoširdus ir atviras ir matai, kad jūsų pažintis pageidaujama, gali į juos kreiptis maždaug šitaip: „Malonu būtų tamstą arčiau pažinti“, o kartu ir pasisakai savo pavardę.

Tačiau padorumas draudžia mergaitei pirmajai kreiptis.

Kiek dėl valgymo traukiny. Kartais tenka važiuojant pasistiprinti. Valgyti vagone galima ir nieks šito nebandys uždrausti, tik kad neįkyrėtum kitiems, reik vengt stipriai kvepiančių valgių. Jei valgydamas pastebėsi, kad tavo kaimynas taip pat malonėtų užkąsti, tačiau jo kelionės krepšys tuščias, mandagumas leidžia jam pasiūlyti užkandžio. Tik tai turi būti padaryta kuklia forma ir tyliai. Tavo kaimynas arba sutiks arba, mandagiai padėkojęs, nuo pasiūlymo atsisakys. Atsisakius, nesijausk esąs įžeistas.

Deja, dar užmiršta pastebėti, kad, nešantis vagone ryšulius, reikia saugotis su jais kliūvinėti už praeivių; ką nors užkliudžius, būtinai atsiprašyti.

P.

VL. DIEMEDYS

Credo

Taip!
Pasaulis pagedęs...
Kaip šetoniškai slėgia jo ūpas;
ar meldies, ar tik klūpai,
tau vistiek dienos metai...

*

Credo!
Tau, kuri lūpas
man atvėrei, kad žodį pratarčiau,
ir man suteikei širdgėlą karčią,
nors ne žmogus esu — liliputas...

*

Credo!
Lūpom žodžių man trūksta,
širdžiai jausmo gilesnio,
kad, kai tu laimingesnė,
prieš šventuosius altorius atsiklaupčiau...

JUOKAS PRO AŠARAS

Tai buvo seniai. Kai mūsų broliai vargo nebodavo ir gaivinančia viltimi kartų troškulį malšindavo. Tuomet taip pat Naujieji Metai Senuosius palydėjo ir jųjų sostan atsisėdo.

— O Nauji metai, nauji lapai.

Taip kalba žmonės.

Bet žmonių kalba ne visada tokia, kokis gyvenimas. Margasai, pilkasai, kasdieninis gyvenimas.

Štai, ir tuomet.

Nauji metai, seni lapai.

Kaip tyčia.

— Ne ką ir padarysi.

Daugelis pasako. Gal ir tiesos turėdami. O gal neturėdami. Tačiau pasako. Kartais žodžiai nenoromis išlekia iš lūpų, kaip karveliai iš pastogėse įtaisytų gūžtų. Bet juos sugrąžinti sunku. Jie pakyla aukštai. Dangų ir debesis sparnais suraižo ir grįžta vėlai vakare. Arba visai negrįžta.

Kas jiems tos gūžtos?

Pasaulis daug platesnis.

Jame gyvybės neprapuola. Nors ir sakalo akys jas seka. Nors vanago nagai jų laukia. Nors erelis, plėšrusis erelis aštriu snapu kalena. Taip aštriu, kaip išgaląstu skustuvu. Kuriuo net vos papūstą plauką lengva nupiauti. O gyvybės juk tik ant plaukų pakabintos kabo...

Ir, nors naujieji atėjo metai, žmonių gyvybes mirtis nenustojo piovusi. Ar ji būt pono, ar tiktai prasto artojo.

Net, sako, artojo mirtis už pono geresnė. Nes pirmojo sąžinė gryna, švari, kaip altoriuose degančios žvakės. Kaip liepsna, kurios rankom net nepagauname.

Užuomaršos sodžius.

Saulėleidis.

Dabulis sėdi ir kramto kraštus lūpų.

O sienoje paveiksle Kristus klūpo. Ir meldžiasi. Kaip tik Alyvų darže. Jis maldą siunčia pas savąjį Tėvą už priešų eiles, už jų troškulį ką nors mirtim nukankinti. O rytas, nors arti, nešvinta. Ir meldžiasi Kristus... Už tuos... Kurie Jį erškėčiais vainikuosią. Kurie prie kryžiaus kojas ir rankas prikalsią. Ir širdį plieno durtuvu kiaurai subadysią. O lūpas tulžimi su uksusu pagirdysią... Žodžiu, visom kartybėm.

— Už ką?

Jie ir patys gerai nežino...

— Kam jie mane šiandieną kviečia?

Klausė save Dabulis.

— Juk pas mane, berods, tvarkoje viskas. Ar vėl ką nors pradės įrodinėti? Bet... Vistiek. Važiuosiu.

Ir išvažiavo.

O rogės bėgo sniegu, kaip jaunučiai kiškyčiai, nosytes užrietę. Ir arklys uodegos ašutais nuolatos suko. Nors ne vasara. Gylių nei bimbalų nėra. Bet ką tu jam darysi? Suka. Nors vežėjas rimbu jam nekerta per šlaunį. Nes jį tėtis seniai jau išmokė, kaip kelionėje arklį vartyti ir pasakė:

— Sunau, arklys bėga ne rimbu, bet avižom mušamas.

Ir jis klauso.

Senesniuosius gyvenimas daug ko išmokė. Tas gyvenimas, visko dažnai reikalaująs. Net iš to, kurs lopšy tiktai guli. Nors vaikutis tik verkti temoka, net stambesnės ašaros nuriedint nepajėgdamas.

Privažiavo miestelį.

Tokį, kaip iš kelių šakų šarkos lizdą. Net šarka susigėdintų. Ir kiaušinio jame nepadėtų. Juo labiau jai koktu būt išperėti ir auklėti jauną šarkiuką.

Bet ko gera, žydeliai purvyno nei mėšlo nebijo. Jie čia turi net savo mokyklą. Ir rudomis galvytėmis vaikėzai mėto sniegu, ką tiktai pamatydami. Nuo jų mėtomų gniužtų net arklys pasibaidė, tačiau nuvežė juos ten, kur kiekvienam piliečiui prireikia... Nors yra ir tokių, kurie visą gyvenimą krosnį tik sėdi užtūpę, bet vistiek neapseina čia neatsilankę.

Tylos girdėjo jis ten daug.

Bet daug ir aukštų tonų.

Aukštesnių, negu Kipras Petrauskas visų nusistebėjimui „Fausto" operoje išdainuoja. Arba kad ir „Carmen".

Buvo valandikės...

Ir vėl valandikės...

Abisinijos karalius Haile Salasi joja karo frontan.

Popieriai čiužėjo, kaip šiurpuliai ligonio kūne, kai jis daktarų kalbas išgirsta, jog jo sveikatai gelbėti operacija esanti reikalinga. Nors maža vilties. Ligonis nors silpnas...

Ir žibėjo žodžių ašmenys prieš ašmenis.

Kirtosi plienas su kietuoju titnagu.

Bet nelūžo ir netrupėjo.

Nors prakaito ten buvo. Raudono prakaito. Ne lašai. Bet valkos, kuriomis visus kelius užpiltum, užpiltumei dirvonus. Lašų ten buvo milijonai.

Vadinas, vienetas ir šeši nuliai. Toks didelis skaičius! Kai kam jis atneša laimę. Ypatingai tada, kai Valstybės loterijoje jisai figuruoja. Ir kam nors tenka... A, laimė!... Ir nelaimių kapos... Nelaimių tiek, kiek milijono nulių. Ir visos jos žmogų į žemę lenkia, daro jį nuliūdusiu.

Dabulis sugrįžo į Užuomaršos sodžių.

Sugrįžo keistai nusiteikęs.

Nors savo širdies kitiems parodyti nesistengė. Tačiau jau daugelis iš jo veido, iš viso kūno jo išskaitė, kad jo krūtinėje kažkas pradėjo virti. Nevirti, stačiai kunkuliuoti.

Kai kas net leido gandą, miestely Dabulis lankęs „pirtį“.

Kiti vėl ėmė komentuoti, kad greit pas jį kažkokį „svečiai“ atvažiuosią. „Svečiai“, kurie viešėti „gražiai“ moka ir, sako, tiems, kurie juos priima, kultūros prikaišioja stoką.

Bet gandų sodžius nebijojo.

Labiausiai jo jaunimas, kuris gyventi jau įpratęs. Ir baidyklės jiems — tušti tik žodžiai.

Ir švilpavo vaikinai, kada iš Dabulio namo ėjo. O jų švilpimą gaudė laukų vėjas ir nešė skubom į murziną miesčiuką. Iš ten kuris kartais net liūdnu varpų skambėjimu ataidėdavo. Ir baigdavosi tragingomis laidotuvėmis...

— Ponai, kodėl jau kelios dienos vakarienės nevalgote?

Klausė Dabulį šeimininkė.

O jis tik numykė.

Paskiau trumpai pasakė:

— Ne viena duona žmogus sotus.

Bet šeimininkė nesiliovė:

— Taip kalba ir kunigas bažnyčioje, bet ponui duona namie reikalinga.

— Nevisuomėt...

Atsakė jai Dabulis.

Ir, skrybelę uždėjęs, išėjo ir šį vakarą, nelietęs vakarienės. Nelietė jos ir sugrįžęs.

Visas sodžius giliai įmigęs.

Tik jo lange bežėri lempa.

Kaip žvaigždutė, kuri anksčiausiai teka, aukščiausiai pakyla ir kuri vėliausiai nusileidžia. Kaip ta, kuri keliautojo niekuomet kely neklaidina. Ar jis plačiąja plaukia jūrą. Ar

eina sausuma pūslėtom kojom. Ar metalo sparnais padangėmis kelius išraižo.

Ant jo staliuko guli vos parašytas laiškas. Laiškas pas teisių patarėją.

Jis jį vis skaito.

Ir pats savim vis netiki, ar viską bus parašęs. Ar dar neliko ko nepaliesta. Ar ne taip aiškiai, apskritai, parašė.

Bet įsitikino.

Idėjo vokan.

Užlipdė.

Pridėjo pašto ženklą.

Parašė „apdraustas".

Adresą taip pat.

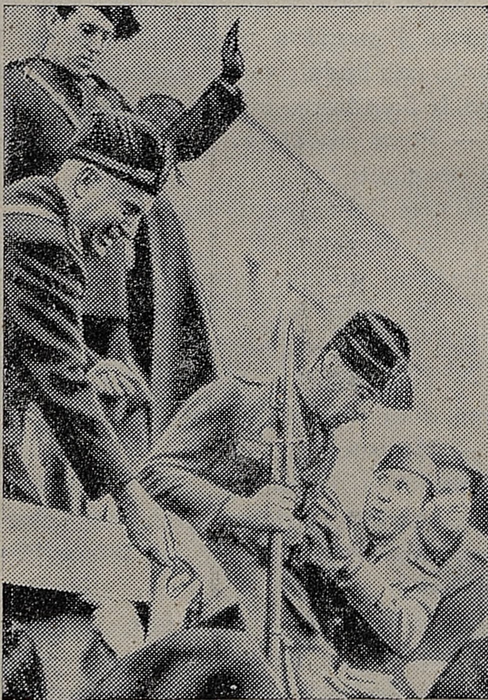
Ir krito į lovą didžiai išvargęs. Ir vartėsi visais šonais. Nes sapne nuolatos matė tai juodus, tai margus šunis. Kurie jam nedavė ramumo. Jį kando savo ilgom, aštriom iltim į krūtinės kairiąją pusę, stačiai į širdį.

Elektros lemputė apšvietė jo veidą.

O jis buvo ramus ir nesujudėjo.

Nors už sienų visokiais dundėjimais dundėjo. Nors garsiai tarpusavy kažkas kalbėjosi.

VISA KARUI

Pats Mussolini Italijos miestų gatvėse renka iš moterų aukso žiedus ir kitas brangenybes karui su abisinais.

Šeimininkai buvo jau seniai miegą, kaip geriausį prietelių palydėję. Jį sunešė šaltas sausio mėnesio vėjas.

— Ponai, kelkitės...

Vos girdimai kažkas pasakė.

O durys jau skambėjo nuo kumšties dūžių. Kaip muzikoje būbnas. Net lentos braškėjo. Langų stiklai žvangėjo.

Įsileido „svečius".

Ir pradėta nepamestos adatos ieškoti. Ieškoti po visas užkampes. Kaip girioje paklydusio. Vaikščiojančių žingsniai prikėlė jį mieguistą. Ir trynė jis kairiąją akį, kuri nelaimę jam pasakė.

O buvo nakties 12.

Ir laiškas ant stalo gulėjo.

Jį paėmė svetimos rankos.

Ir jis, nors nebijojo visokių net pragaro baisybių, dabar, kaip verkiąs gluosnis, lengvai sudrebėjo.

Jo niekas nieko nepaklausė.

Jam galvoje pradėjo ūžti didmiesčio visoki bildėsiai. Ir purvini, bet „saugūs" kambariukai, kurių duryse raktai po šimtą kartų sukasi. O langus plieno štangos, kaip piktosios gyvatės rasotą pievą, išraižo.

Ir ten...

Už to lango,

Pakandamas jaunystės žiedas.

Ir jį ten nuvedė.

— Už ką?

Jis to nežino.

Nuvedė ne vieną.

Keliolika jų nuvedė.

Kad išlaikyti po keliolika mėnesių ir kad sužiedėjusia duona pavaišinti. Ar gi už tai, kad žmonėms nešė saulės spindulį. Kad į jų širdis dėjo meilės kibirkštį. Iš kurių norėjo tautos ir tėvynės garbei sukurti didį bendrą laužą, be kam nors daromos skriaudos, be smurto.

O gal pikti liežiuviai? Gal ką nors Judo sidabriniai suviliojo?

— Viešpatie, kodėl jį išvedė, kaip kokį žmogžudį. Net valgio nedavė įdėti. Šiltesnio drabužio neleido užsivilkti. Nors lauke speigas—šitaip šalta...

Aimanavo šeimininkė.

Kieme tuo tarpu šuva staugė, kaip moka

staugti tik laukinis vilkas. Šunelis vargšas jautė, kad nuvedė ne juokui, ne kokin baliun ir nė puoton.

Ryte rinkosi nuliūdęs jaunimas. Jų veidus buvo tamsios nusiminimo dėmės nužymėjusios. Visiems širdyse diegė. Į jas jiem bedėsi abipus aštrūs peiliai. Kurie sulenda, bet ištraukti jiems neranda niekas priemonių.

— Vargu sugrįš.—Kalbėjo jie pro ašaras.

— Paleis nelaukę vakaro.

Linksmesnieji ėmė juokauti. Bet tas jų juokas nelipo prie nei vieno lūpų ir neįlindo į jokią krūtinę. Ir vaikščiojo visi per dienų dienas nusiminę...

Vienuolika mėnesių paskubom nulėkė į praeitį. Nulėkė, kaip iš Nojaus laivo išleistos juodosios kregždutės. Tačiau ir tie vienuolika į Užuomaršos sodžių pavasario laimės neįnešė. Nors pavasaris praėjo be ūkanų. Nors vyturiai padangėje čiulbėjo. Miškuos nors suokė aukso lakštutės. Bet šaltas vėjas pūtė. Ir visur buvo liūdnoka... liūdnoka...

Ir vėl atėjo naujieji metai. Ir praėjo.

Kaip keleiviai pro šalį gluosnių praeina. Taip jie pro žmones.

Kelintą tai sausio mėnesio dieną į Užuomaršos sodžių numynė keleivis baltą sniegą. Ir, visus ledus po kojomis pamynęs, naujai atlankė buvusius kaimynus.

Jaunimas jį pasveikino, kaip pavasarį atėjusį. O jis pasakė:

— Po tiekos mėnesių tamsos, aš jums vėl ugnį skaisčią kursiu. Nors nelaimės loja piktais šunimis ir staugia alkanaisiais girių vilkais. O juodi šešėliai vis nuolatos sekioja... Bet mes užkaisime...

Mergaitės ašaras nuo skruostų braukė.

O jis jas guodė. Kaip seseris tikrąsias. Ir joms jaunikių piršo būrį.

— O mus tai jau pamiršote?...

Kalbėjo vaikinai pro juoką.

— Visi jūs šiemet susituokit. Tik po vestuvių neužsidarykit į kamarą, kad nė zirzimas musės jums laimės tinklo neardytų. Bet su lietuviška drąsa parodykit: ką mokat ir ką galit.

Ir juokėsi merginos. Ir juokėsi berneliai. Jų juokas pro ašaras veržės.

A. Lapaitis.

ABISINIJOS MIESTAS AKSUM

Šį miestą abisinai laiko šventu, todėl didvyriškai jį gynė nuo italų, bet neapgynė. Vaizdely matomi keistoki miesto namai.

KAIP GINTIS NUO GRIPO

Gripas (influenca) dažnas mūsų krašto svetys. Ypač žiemą jis net po kelius kart apsilanko toj pačioj grįčioj.

1892 m. mokslininkas Pfeifferis surado ligonių skrepliuose ir nosies gleivėse šios ligos iššaukėjus — bakterijas. Susirgusių gripu dažniausiai nukenčia kvėpavimo takai: nosies vidurys, gerklė, bronchos ir patys plaučiai. Būna užimta nervų ir raumenų sistema: pasireiškia net kliedėjimas, galvos, juosmenio, blauzdų, pilvo, krūtinės, sprando ir akių raumenų skausmai. Vasaros metu suserga skrandžio ir žarnų kanalas. Pasitaiko tada vėmimas, viduriavimas ir apetito stoka; laukan einama kartais net su kraujais ir ligonies temperatūra žymiai pakyla.

Liga prasideda staiga: šiurpuliais, negalavimu, sloga, čiaudėjimu ir kosuliu. Temperatūra pirmą dieną būna 39 — 40° C, ryte paprastai žemesnė—38° C, o vakare pakyla vėl iki 39—40°C. Taip būna per 3—5 dienas. Po to temperatūra krinta ir pasireiškia gausus prakaitavimas, bet temperatūra būna kiek pakilusi dar 4—6 dienas. Daugelis ligonių skundžiasi dideliu nusilpimu, ypač senesnieji ir žmonės, sergą širdies ligomis. Sergantieji gripu dažnai suserga kartu ir kitomis ligomis, kaip bronchitu, plaučių ir inkstų uždegimais.

Jei gripas užsitęsia ilgesnį laiką, negu paprastai, tada jis smarkiai kankina ligonį, ypač džiovininką, silpnos širdies bei dusulingą žmogų.

Prieš kelis metus gripo epidemija prasidėjo Ispanijoj, pas mus buvo vadinama „ispanka". Ji apkeliavo visą Europą, pasiimdama ne maža aukų. Buvo tai sunki epidemija, kuri pasireiškė dideliu mirtingumu, dažnomis komplikacijomis, kaip plaučių uždegimu, kraujuotais skrepliais, viduriavimu, smegenų uždegimu ir įvairiais akių bei ausų negalavimais. Žmonės mirdavo staigiai, dažnai pirmą ligos dieną. Mirdavo jauni 7—30 metų amžiaus, sveikatingi žmonės.

Gripu sergant labai pavojingas yra atkritimas, kuris visuomet tęsiasi ilgiau ir yra sunkesnis už pačią ligą, neretai baigiasi ir mirtimi.

Atkrenta dažniausiai per anksti po ligos pasikėlę žmonės, ar tuoj eidami prie paprastų savo kasdienių darbų. Todėl po gripo ligos nereikia skubėti keltis iš lovos ir pradėti kokį nors sunkesnį darbą.

Gripas gydomas šitaip: pajutus ligą tuoj reikia gult lovon ir ilsėtis. Maitintis reikia lengvu ir nepasenusiu maistu, geriausia skystu: bulionu, kruopų, vaisių, ryžių ar kokia kita sriuba. Galima ligoniui duoti žuvienos, minkštai virtų kiaušinių ir vištienos, jokiu būdu negalima duoti kiaulienos ar kokios kitokios mėsos. Bendrai reikia vengti riebių ir mėsiškų valgių, taip pat sūraus maisto. Reikia stengtis, kad ligonis daug valgytų. Kalbinti, kad valgytų ir vis naujus valgius duoti.

Gerai veikia chininas ir aspirinas, kuriuos galima gauti kiekvienoj vaistinėj be jokio recepto.

Juos reikia priimti antrą ar trečią ligos dieną, kartu reikia išgerti 2—3 stiklines arbatos, geriau avietinės, kad smarkiai ligonis išprakaituotų.

Taip pat gerai yra trinti ligoniui krūtinę ir nugarą terpentino ar kamparo tepalu, kurį galima gauti kiekvienoj vaistinėj be daktaro parašo šiuo receptu:

Rp. Methyl salicyl,
Acidi salicyl,
Ol. salviae,
Ol. eucalypti,
Ol. myristicae aa 5,0
Ol. kamforat 30,0
Spir. Juniperi 120,0

Šiais vaistais ištrintą ligonį reikia šiltai apkloti. Dažnai po to naktį ligonis išprakaituoja, o ryte temperatūra nukrenta ir greit ligonis pasveiksta.

Jeigu liga užsitęstų ir ligonis pradėtų silpti, tada reikia kreiptis pas gydytoją, nes gali būti pavojus ligonio gyvybei.

St. Č—lis.

Lieponių (Valkinyko valsč.) Liet. Šv. Kaz. D-jos skyrius su savo pirmininku Jonu Venčium (x)

Lietuviškasis jaunimas svetur

Kada lietuviai pradėjo kraustytis į svetimus kraštus, tikrų žinių nėra. Bet jei prieš šimtmečius ir buvo kur nors iškeliavusių lietuvių, tai jie išnyko svetimų tautų jūroje, nė pėdsako nepalikę. Didesnis lietuvių kėlimasis į svetimus kraštus pradėjo reikštis devynioliktame šimtmetyje, kada gimtąjį kraštą slėgė rusų priespauda. Savame krašte lietuvis buvo beteisis. Jam nebuvo leidžiama užimti valdiškų tarnybų, jis negalėjo nei mokytis, nei apskritai naudotis šviesa. Nebuvo kur lietuviui savajam krašte pasirodo, savo jėgas išbando. Tada drąsesnieji pradėjo domėtis svetimais kraštais.

Išeivių tarpe atsirado nemaža jaunimo. Trečdalis mūsų tautos jaunimo gyvena Šiaurės Amerikoje. Gyvenimo sąlygos ten skirtingos, sunkios ir lietuvio dvasiai svetimos. Bet lietuvis mokėjo jas sušvelninti ir pritaikyti savo reikalams. Visur jis tapo pirmas, ne tik darbe, bet ir kultūriniame gyvenime. Ten gimęs ir augęs vis dėlto liko sveikas, lietuviškas, fiziškai gerai suaugęs, energingas bei patvarus. Merginos dar kilnesnės už vyrus. Taip įvertina lietuviškąjį jaunimą tenykštė svetimtaučių spauda.

Jei paimti mokyklinį jaunimą, kurio dalis šiandie jau baigusi net aukštuosius mokslus, tai yra didelis organizaciniam gyvenimui amstis, apie jį sukasi visoks veikimas, visur jis pirmutinis, visur tinkamai reprezentuojąs Lietuvos vardą.

Čia ir susiduriame su eile žymių, svetur gyvenančių lietuvių garsenybių, kaip a.a. transatlantiniai mūsų lakūnai Darius ir Girėnas, boksininkas Šarkis-Žukauskas, beisbolistas Gudauskas, plaukikės — Osipavičiūtė, Žemaičiūtė ir eilė kitų. Be to, dainos menininkės — Drangelienė, Staškiūtė, Briedytė ir eilės muzikų.

Amerikos lietuviškasis jaunimas mėgsta organizuotą gyvenimą. Stambiausia ten jaunuomenės organizacija yra *Vyčiai*, kurie veikia beveik kiekvienoje parapijoje. Organizacija turi dvisavaitinį laikraštį vardu „Vytis", kurio turinio dalis spausdinama anglų kalba, tiems sąjungos nariams, kurie, nors yra lietuvių organizacijos nariai, bet lietuviškai jau nebemoka.

Ši organizacija dažnai rengia vakarus su vaidinimais, turi gerai suorganizuotus gausius chorus, orkestrus ir skaitlingas sporto kuopas, kurių nariai yra pasižymėję ir nugalėję kitų tautų sportininkus, įgiję nemaža rekordų.

Antroji gausi lietuvių jaunuomenės organizacija, tai *Susivienijimo Lietuvių Amerikoje jaunuolija*. Prie organizacijos steigiamos jaunuolių kuopelės. Jų yra kelios dešimtys. Dažnai daromi apskrities kuopelių atstovų suvažiavimai, kur nustatoma veikimo gairės ir aptariami organizaciniai reika-

lai. Ir ši organizacija turi gerų sportininkų, daro tarpkuopines ir tarpapskritines rungtynes. Iš jų yra išėję nemaža pasižymėjusių sportininkų, kurie šiandie, jau kaip profesionalai, už atlyginimą vadovauja kaip instruktoriai treneriai amerikonų universitetų sportininkams.

Didmiesčiuose yra keletas lietuvių jaunuolių klubų, kur stoja daugiau prasilavinę, apsišvietę, išėję aukštuosius mokslus jaunuoliai. Klubai turi ir savo lietuviškas mokyklėles, kuriose nariai mokosi lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos, geografijos ir kitų ją liečiančių mokslų.

Dar viena organizacija —tai *Lietuvių Studentų Sąjunga*. Ši Sąjunga turi savo laikraštį „Studentų Žodį".

Viešame bendravime garbingiausi yra sportininkai ir taupūs jaunikaičiai. Baliuose, vakarėliuose vienodai traktuojami milijonierių ir juodadarbių vaikai, tarnaitė lygiavertė mergina su banko direktoriaus dukterimi. Beveik tas pats ir vedybose. Apskritai imant, lietuviškasis Amerikos jaunimas neliko užpakaly kitų tautų jaunimo nei moksle, nei kultūroje, nei kasdieniam bei organizaciniam gyvenime. Nors dauguma šių dienų jaunimo gimę ir augę Amerikoje, tačiau jie jaučiasi lietuviais, dirba lietuvišką darbą, brangina Lietuvą, visur stengiasi išgarsint jos vardą ir kuo daugiausia jai patarnauti.

Nemaža sutinkame lietuviškojo jaunimo ir Pietų Amerikoje. Brazilijoje šiandie yra keturios lietuviškos mokyklos, kurias lanko keli šimtai vaikų ir paaugusių jaunuolių. Ten yra jaunimo „Vilties" organizacija viena stipriausių organizacijų visoje Brazilijoje, leidžia savo žurnalą vardu „Viltis". Yra ir sporto organizacija „Lituania" su keliais skyriais. Šiai organizacijai priklauso nemaža ten nuvykusių Vilniaus krašto jaunuolių. Argentinoje lietuvių jaunimo veikimas yra silpnesnis. Čia tik 1931 m. įsikūrusi „Jaunimo Draugija". Pirma buvo priimami tik vyrai, bet vėliau pakeista įstatai ir draugijon priimamos mergaitės. Nariai dažnai daro susirinkimus, skaito paskaitas, diskutuoja, rengia vakarus, turi vaidintojų būrelį.

Be šios yra Mergaičių „Aušros Vartų" Globos draugija, kuri rūpinasi daugiausia savišalpos reikalais. Čia yra viena lietuviška mokykla.

Nemaža yra lietuviško jaunimo Kanadoje ir Urugvajuje, bet savo atskirų organizacijų neturi.

Keletas lietuvių jaunuolių yra ir Azijoje, ypač Indijoje. Jie ten nuvyko kaip misijonieriai Kristaus mokslo skelbti.

Bemaž ir kiekvienoje Europos valstybėje yra mūsų jaunimo. Vienur, kaip Austrijoj, Čekijoj, Belgijoj, Prancūzijoj, Italijoj ir kitur yra lietuvių studentų sąjungos, nes tose valstybėse studijuoja dideli lietuvių studentų būriai. Kitur, kaip Anglijoj ir Latvijoj gyvena ištisos lietuvių kolonijos.

Anglijoje yra stipri tautinės kultūros ir meno „Rūtos" draugija, kurioje susibūrę daug jaunimo. Sporto organizacijų turi ir vyrai, ir mergaitės. Jaunimas organizuotas. Rengia įvairias kultūrines pramogas su vaidinimais ir paskaitomis, lanko lietuvių kalbos kursu s turi savo biblioteką, klubą ir skaityklą.

Ryškesnis jaunimo veikimas yra Latvijoje. Čia jaunimas susibūręs į keletą organizacijų: pav.: „Vyties", „Laisvės" ir k. Yra dramos ir sporto kuopelės. Turi savo gimnaziją ir keliolika pradžios mokyklų. Jaunimas dažnai rengia išvykas Lietuvos ir įdomesnėsna Latvijos vietosna.

Kitose Europos valstybėse lietuviško jaunimo yra maža. Kiek daugiau Vokietijoje, bet ten, kaip Tilžės, Ragainės ir kitose apskrityse jaunimas netik yra varžomas, bet tiesiog persekiojamas. Uždrausti susirinkimai, išmesta lietuvių kalba iš mokyklų ir bažnyčių.

Dar baisesnis jaunimo ne tik moralis, bet ir religinis pakrikimas yra Sovietų Rusijoje. Čia jaunimas pradedamas komunizmu apkrėsti nuo mokyklos suolo. Jaunimas yra susibūręs į komunistiškas kuopeles, kur su šaknimis raunamas religinis ir tautinis jausmas.

Gana daug jaunimo, ypač mergaičių yra Varšuvoje, bet apie jų gyvenimą ir veikimą pakalbėsime vėliau.

Apskritai, visas lietuviškas jaunimas svetimuose kraštuose yra susipratęs, visada prisimena savo tėvynę, gerbia savo tautos vadus, skaito savąją spaudą ir eina garbingą misiją, skelbdami pasauliui, kad Baltijos pakrantėje auga ir stipréja jų tėvynė — Lietuva.

R—tis.

Kaip minėsim 16-tą vasario

Didžiausia lietuvio šventė — tai jo tautos prisikėlimo šventė — 16-to vasario. Tą dieną prieš aštuonioliką metų buvo pareikšta pasauliui mūsų tautos geležinė valia, kad Lietuva turi būti laisva ir nepriklausoma. Tai valiai įvykdyti reikėjo daug kraujo ir gyvybių ant laisvės aukuro padėti. Bet netrūko Lietuvai didvyrių — jie mirė, kad jų tėvynė amžinai gyvuotų ir laisva būtų.

Tų didvyrių aukai pagerbti ir mūsų tautos didžiausiu laimėjimu pasidžiaugti kasmet visų lietuvių iškilmingai švenčiama 16-ta vasario. Nepamirškim tos mūsų džiaugsmo šventės ir šiemet. Švęskim tą šventę kuo iškilmingiausiai. Tuo reikalu ypač turėtų susirūpinti mūsų organizuotas jaunimas.

Mūsų organizacijoms reiktų pasistengti, kad vasario 16 dieną būtų surengta viešos iškilmės — akademijos, paskaitos, vaidinimai ir koncertai. Tokiose iškilmėse galėtų dalyvauti kiekvienas, kas tik panorėtų. Tokioms iškilmėms reikalingas storastijos leidimas.

Kur nepavyktų viešų iškilmių surengti, ten reikėtų nors neviešai Nepriklausomybės sukaktuves paminėti.

Draugijų skyriai galėtų tą dieną padaryti iškilmingus narių susirinkimus, kuriuose būtų skaitomos paskaitos, deklamuojamos eilės, dainuojama ir net vaidinama. Tokiems susirinkimams sukviesti, pagal įstatymus, nereikia ne tik valdžios leidimo, bet nereikia valdžiai apie tai ir pranešti. Tačiau tokiuose susirinkimuose gali dalyvauti tik tos draugijos nariai. Jeigu tokiam susirinkime atsirastų bent vienas nenarys, tai susirinkimo rengėjai galėtų būti traukiami atsakomybėn už nelegalaus susirinkimo sukvietimą.

Kur nėra d-jos skyriaus, ten galėtų būti sukviestas pažįstamų susirinkimas, kurį taip pat galima daryti be valdžios žinios. Tokių susirinkimų programa taip pat gali būti labai įvairi. Reikia tik daboti, kad susirinkime nebūtų nepažįstamų ir nekviestų asmenų.

Jeigu ir tokio susirinkimo nebūtų galima sukviesti, tai tegul nors kaimynas pas kaimyną, nuėjęs pipkęs parūkyti ar stiklą arbatos išgerti, pasiskaito laikraščių ir knygų apie mūsų tautos kovas už laisvę ar bent pasipasakoja savo asmeninius atsiminimus iš tų laikų. Tuo būdu sujungsim dabartį su praeitimi ir atgaivinsim lietuvišką dvasią praeities didžiausiais laimėjimais.

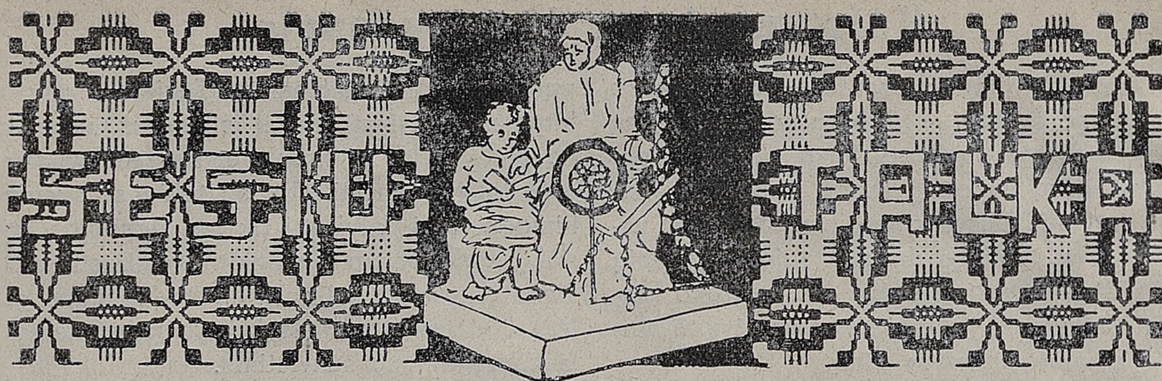
Tautos laisvė—didžiausias jos turtas. Atsiminkim kiekvienas, kad 16-to vasario lietuvių tautos laisvės šventė.

Miltauta.

LIETUVOS „SACHARA"

Kuršių Mares skiria nuo Baltijos jūros siaura smėlio juosta, kuri vietomis panaši į Afrikos Sacharos tyrus.

MIELOS SESĖS!

Ne viena jūsų gal nustebs, išvydusios šį kuklų kampelį — „Sesių Talką". Pavartys jo puslapius, pasiskaitys, pasidžiaugs, kitos gal mažiau juo susidomės, o kitos gal ir visai jo nepastebės. Bet mes norėtumėm, kad tą „Sesių Talką" išvystų kuo didžiausias mūsų sesučių skaičius, kad kiekviena jų susikaupusi paskaitytų šiuos puslapius. „Sesių Talka"—tai vienintelė mūsų spaudos kertelė, kurioje mes — moterys viešai galėsime aptarti savo reikalus, pagvildenti moteris liečiančius klausimus, kai ko pasimokyti ir sužinoti apie moterų veiklą įvairiuose kraštuose.

Šių dienų didesnioji moterų dalis supranta, koks svarbus ir atsakingas darbas tenka joms dirbti, kai naujoji karta reikia auklėti. Nenuostabu, kad moterimis ypatingai rūpinasi visos kultūringos tautos. Joms skiriamos įvairios draugijos, globos, prieglaudos. Moterys pačios buriasi į didesnes ar mažesnes organizacijas, leidžia savo laikraščius, žurnalus, atsišaukimus.

Ne kartą teko žmonijai išgirsti didžių politikų ir rašytojų nuomonę, esą tik geros motinos galinčios tinkamai sutvarkyti pasaulį. Jos, išauklėdamos sveiką, kultūringą žmogų, tuo pačiu įneša tautos lobynan daug gražių reformų, kilnių minčių, pasiryžimų. Jos veikia per savo vaikus. Kartais moterims prikišama, girdi, kas iš to, kad moterų tarpe terandame vieną kitą garsiąją asmenybę, nusipelniusią tautos ar žmonijos labui. Žinoma, kad tie, kurie taip kalba, dažnai yra apriboti žmonės, nesugebą giliau į tautos gyvenimą pažvelgti. Jei moteris nėra garsi menininkė, išradėja, politikė, tai todėl, kad ji visą savo pajėgumą ir kūrybines jėgas išaikvoja auklėjimui. Moterys, kurios plačiau pagarsėjo kaip literatės, menininkės ir mokslininkės, visai šeimų nesukūrė. Išauklėdama vaikus dorais ir sąžiningais žmonėmis, moteris nudirba didelį ir garbingą darbą. Tą svarbų moters vaidmenį šiandien supranta ir įvertina visas kultūringas pasaulis. Jai, kaip garbingai motinai, skiriama viena metų diena, reiškiama jai ypatinga pagarba.

Bet šių dienų moteris nesitenkina vien šeimos gyvenimu, kiek jos tiesioginės pareigos leidžia, ji aktingai dalyvauja savo tautos kultūriniame gyvenime ir visuomeniniame darbe, globoja įvairias labdaringas draugijas, prieglaudas, dalyvauja spaudoje, dirba mokslo ir net politikos dirvose. Kad moters ar tai auklėjimo ar grynai visuomeninis— kultūrinis darbas būtų našesnis, ji pati turi būti apsišvietusi, susipratusi.

Kaip atrodo mūsų krašto lietuvė moteris?—Neslėpdamos tiesos prisipažinsime, kad didesnioji mūsų dalis — neapsišvietusi ir nesusipratusi. Vis labiau blunka garbingos kaimo motutės tipas, tos motutės, kuri didžios priespaudos gadynėje savo vaikelius prie ratelio mokė lietuviškai skaityti ir branginti gimtąją kalbą, kuri tyliai ir kukliai, bet su pasiryžimu sakydavo vaikams: „Jei jūs nekalbėsite lietuviškai, nebūsite mano vaikai". Vietoje garbingųjų motučių atsiranda tokių, kurios jau nesugeba įkvėpti vaikams gimtosios kalbos ir savų papročių meilės, kurioms vistiek, ar jų vaikai bus išverstarankoviai, ar susipratę lietuviai.

Nemaža jaunųjų sesučių visai neskaito lietuviškų laikraščių, teka už svetimtaučių, gainioja įvairias svetimybes. Mūsų krašto

lietuvė moteris turėtų būti tauri, susipratusi, turėtų parodyti daug atsparumo ir ištvermės. Jai pirmajai tenka stovėti savo vaikų sargyboje, kad netektų jiems išsigimėlių vardas.

Taip galvodamos prisišliejusios prie mūsų krašto jaunuomenės laikraščio, pasiskyrėme sau kertelę. Pavadinome ją „Sesių Talka", ne skambumo, ne gražių sodžių dėliai, bet norėdamos, kad tarp mūsų susidarytų tikra, gyva sesučių talka. Rugiapiūtės, šienapiūtės, ar kurio nors kito didesnio darbo metu dažnai išgirstame žodį — talka. Skubame padėti savo kaimynams—toks mūsų lietuvių gražus paprotys. Šiuo kartu kviečiame visas savo seses didesnėn ir svarbesnėn talkon. Kviečiame jus šviesos ir savęs auklėjimo darban. Manome, kad ir šiuo kartu mūsų sesės išgirs tą žodį—talka.

Ką turėsime dirbti, susispietusios šion talkon? Pirmuoju darbu bus skaityti ir platinti „Jaunimo Draugas", kuriame telpa „Sesių Talka". Stengtis, kad „Sesių Talka" nuolat augtų, didėtų, suburdama vis didesnį sesučių skaičių. Tiesa, tuo tarpu turime nedidelį, kuklų savąjį kampelį, bet nuo mūsų pačių priklausys, ar jis augs, didės, ar ims skursti.

Visų pirma kreipiamės į jaunas savo seses. Manome, kad jų karštos, jautrios širdys nepaliks abejingos. Rašykite mums apie savąjį gyvenimą, jo skaudulius, trūkumus, kreipkitės į mus įvairiais, moterų gyvenimą liečiančiais klausimais, o mes visada patarsim, padėsim. „Sesių Talką" tvarkysime mes pačios — moterys, todėl būkite atviros, nesivaržykit prasitarti šiuo ar kitu klausimu. Burkimės ir sudarykime vieningo darbo vainiką. Te nebus nė vienos lietuvės moters, kuri nežinotų ir neišgirstų šių žodžių: „Sesių Talka"

Rašykite „Jaunimo Draugo" redakcijos antrašte, pridėdamos pirmam laiško puslapy „Sesių Talkai". *M.*

BIRUTĖ—LIETUVĖS IDEALAS

Gal ne vienai, dainuojant Silvestro Valiūno „Dainą apie Birutę", ateina noras sužinoti apie Birutę daugiau, negu toje dainoje pasakyta. Juk tai populiariausia mūsų istorijoje lietuvė.

Stasė Taškūnaitė pereitų metų gruodžio mėn. pabaigė Vilniaus universitetą ir gavo magisterio titulą.

Deja, apie Birutę nedaug ir istorija težino. Ir tai, ką žino, bus dažniausiai, tik padavimai. Vytauto laikų dokumentai mažai apie ją sako, netgi jos vardo nemini; mat, sūnus niekad savo motinos vardu nevadinęs. Jos vardas pasiliko tik šeimos atmintyje ir iš ten pateko į vėlesnių laikų dokumentus.

Birutė buvo kilusi iš Palangos, iš Vidimantų giminės. Jos artimiausios giminės buvo Mantvydai ir Butrimai. Birutės giminės turėjo Vytauto pasitikėjimą ir buvo jo artimais bendradarbiais. Bet Vidimantų vardo Vytauto laikų dokumentuose nesutinkame. Matyt, nei Birutės tėvas, nei jo broliai nepaliko vyriškosios lyties įpėdinių.

Pagal padavimą, Birutė buvusi Praurimos maldykloje vaidilutė ir ten saugojusi šventąją ugnį. Šiandien mokslininkai abejoja, ar, bendrai, buvo Lietuvoje garbinama deivė Praurimos vardu. Pats ugnies garbinimas buvo susijęs su Perkūno garbinimu ir ugnies šventovių tarnautojais greičiausiai buvo vyrai, nes įžiebti ugnį tais laikais ne taip jau buvo lengva.

Toliau sako padavimas, kad Birutė buvo padariusi apžadus niekad netekėti. Bet jos išmintis ir grožis atkreipė į ją viso krašto akį. Kęstutis, ją pamatęs, būtinai įsigeidęs turėti ją sau žmona. Kadangi Birutė nenorėjusi laužyti duotų dievams apžadų, jis ją pagrobęs, greičiausiai tėvams ir giminėms sutikus.

Kada įvyko Birutės su Kęstučiu jungtuvės, galime tik apytikriai pasakyti, pasiremdami vokiečio Konrado Bičino kronika, kurioje minima, kad viename mūšyje netoli Karaliaučiaus 1370 m. dalyvavo Jogaila, turėdamas 22 m. ir Vytautas 20 m. Šiandien niekas neabejoja, kad Vytautas buvo vyriausias Birutės ir Kęstučio sūnus. Taigi pačios Birutės vestuvės turėjo įvykti maždaug 1349—50 m.

Iki šiol istorijoje yra nuomonė, kad Birutė buvo vienintelė Kęstučio žmona. Be Vytauto Birutė su Kęstučiu turėjo dar dvejetą sūnų—Tautvilą-Konradą ir Žigimantą-Zigmantą ir tris dukteris — Miklausą-Mariją, ištekėjusią 1375 m. už Tverės kunigaikščio Jono, Danutę-Oną, ištekėjusią 1380 m. už Mozūrų kunigaikščio Janušo, ir Ringailą-Elžbietą.

Apie Birutės šeimyninį gyvenimą taip pat nedaug težinome. Jos visi vaikai, vieni anksčiau kiti vėliau, priėmė krikščionių tikėjimą. Birutė, kaip ir jos vyras Kęstutis, pasiliko ištikima seniesiems dievams.

Vytautas mylėjo ir gerbė savo motiną. Tai matome iš fakto, kad jisai skaudžiai atkeršijo Žalgirio laukuose savo kitados buvusiam draugui Markvardui Saltzbachui už tai, kad tasai vieną kartą negražiai buvo atsiliepęs apie Birutę.

Po Kęstučio mirties Birutė dar gyveno apie septynetą metų, maždaug iki 1389.

Kai kurie istorikai sako, kad Birutė buvo Jogailos nužudyta. Apie tai irgi nieko tikro negalima pasakyti. Turime du sau prieštaraujančius Vytauto pareiškimus. Viename jų iš 1389 m. Vytautas kaltina Jogailą už motinos nužudymą; kitame, kada vokiečių ordinas Konstancos susirinkime 1414—18 m. prikišo Jogailai, kad jisai liepęs Birutę paskandinti, Vytauto ir Jogailos įgaliotiniai griežtai užginčijo. Kyla klausimas, kuriam iš jų reikia tikėti? Atrodytų, kad nei vienam nei antram. Vytauto pareiškimas iš 1389 m. yra visas persisunkęs neapykanta Jogailai, ir todėl ten paduoti faktai galėjo būti šališkai ar dvipramiškai nušviesti. Vėliau, kada Vytautas ir Jogaila ėjo išvien, nepatogu buvo viso pasaulio akyse tvirtinti tai, kas buvo pasakyta skaudaus apsivylimo ir apmaudos valandą. Greičiausiai reikia manyti, kad Birutė mirė savo mirtimi, nes netgi lenkų istorikas Dlugoš, kuris nekentė Jogailos ir jo giminių, nieko nesako apie Birutės nužudymą, o bus tai padaręs greičiausiai todėl, kad panašaus fakto nežinojo. Be to, kovojant Kęstučiai su Jogaila, Birutė buvo toli nuo karo lauko Lietuvos Brastoje, kur ją buvo nusiuntęs Kęstutis, ir galim manyti, kad Jogaila nevyktų taip toli pačiam kovos įkarštyje jam nekenksmingos moters žudyti.

Dokumentuose nieko nerandame apie Birutės palaidojimo vietą. Padavimas sako, kad ji palaidota Palangoje, kalne, kuris šiandien yra jos vardu vadinamas. Visai galimas daiktas, kad Birutė mirdama prašė ją palaidoti savo gimtinėj ir kad vaikai tą jos norą įvykdė.

Žemaitijoj, kur Birutė augo ir gimė, o gal ir paskutinius savo gyveno metus išgyveno, buvo laikoma šventąja. Dar XVIII amž. žemaičiai ir kuršiai rinkosi vieną kartą per metus prie Birutės kalno jai pagarbą atiduoti.

Toji liaudies nuomonė, Kęstučio meilė ir Vytauto pagarba sakyte sako, kad Birutė buvo nepaprastų sielos privalumų moteris. Mums ji yra tikros lietuvės pavyzdys, visa širdžia atsidavusios savo vyrui ir vaikams ir, kaip tokia, ji yra lietuviškų šeimų globėja ir kiekvienai lietuvei sektinas idealas.

M. B.

KAIP PASIRĖDYTI?

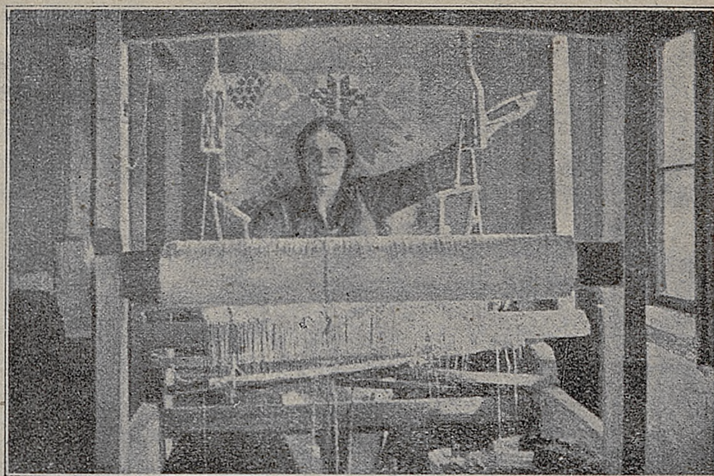
Kaip pasirėdyti? Rodos, toks paprastas ir jokių paaiškinimų nereikalaująs dalykas.

— Kad tik turėčiau pinigų, tai pasirėdyti mokėčiau,—atsakys ne viena.

Bet prisižiūrėję arčiau pamatysime, kad dauguma mūsų pasirėdyti nemoka ir rėdosi dažniausiai netinkamai, nors pinigų šiam reikalui ir nestinga. Bet ar tai didelės mūsų gyvenime reikšmės dalykas?

Taip!

Pasirėdymas yra savo rūšies menas, grožio kūrimas. Drabužiai papildo žmogaus, o ypatingai moters grožį. Pats grožis žmogaus gyvenime juk turi nemaža vertės. Jis švelnina mūsų jausmus ir sielą. Grožis savaime patraukia žmogų, sužavi jį ir padaro kuriam laikui laimingą ir gerą. Grožis pasireiškia įvai-

Ausiu audimėlį—krausiu sau kraitelį...

riai. Matome jį tarp kitko ir žmogaus kūne, drabužiuose ir papuošaluose.

Atitinkami, gerai pritaikinti drabužiai turi didelės reikšmės apskritai žmogaus gyvenimui, o ypač moters grožiui. Jie netik puošia ir gražina žmogų, bet parodo jo kultūringumo laipsnį. Švarūs, tvarkingi rūbai, tarsi, papildo žmogaus asmenybę ir dažnai sudaro gerą apie jį nuomonę. Labai dažnai, nors ir ne visai teisingai, žmonės sprendžia vieni apie kitus iš paviršutinės jų išvaizdos, iš apsirengimo. Tuo, gal būt, galėsime išaiškinti faktą, kad gražiai ir tvarkingai pasirėdžiusį žmogų, neatsižvelgdami į jo dvasines savybes, esame linkę vadinti inteligentu.

Visi, vyrai ir moterys, stengiasi būti gražūs. Bet moters palinkimas siekti grožio yra kur kas didesnis, jis yra jai įgimtas. Ji nuo pat vaikystės dienų stengiasi kuo gražiausiai pasipuošti. Kaip tai išaiškinti? Moteris iš prigimties yra švelnesnė ir jautresnė už vyrą, tuo pačiu ji labiau ir grožį atjaučia. Ją žavi įvairiaplunksniai paukščiai, margažiedės gėlės, ryškiaspalvės vaivorykštės ir kita. Ji visa ta seka ir ima taikyti savo drabužius prie gražiai suderintų, bet ryškių, gamtoje pasireiškiančių spalvų. Ji nori būti graži kaip paukščiai ir gėlės. Ji nori pasirėdyti kuo gražiausiais drabužiais.

Pasirėdymo srityje reikia skirti du dalykai: puoštis ir gražiai apsivilkti. Apie puošimąsi mūsų sodžiuje, atrodo, ypatingai šiais sunkmečio laikais, nevertėtų ir kalbėti. Palikim jį turtuolėms, nesiskaitančiomis su pinigais, nesidominčiomis jokiais gyvenimo klausimais, tegul jos puošiasi, žaidžia, o mes grįškime prie apsivilkimo.

Tvarkingai, gražiai ir švariai apsivilkti gali ir privalo kiekviena moteris. Gražiai, skoningai, o svarbiausia pigiai apsivilkti nėra jau taip lengva. Kai kas ieško pavyzdžių „madose". Pasižiūrėję į mūsų sodžiuje gyvenančių sesių drabužius, pastebėsime, kad vienos jų daugiau, kitos mažiau seka madas. Madas sekime protingai, sekti jas aklai nėra reikalo, juo labiau, kad mados gimsta ne mūsų krašte ir nevisuomet atitinka mūsų dvasią ir sąlygas. Be to, mados į sodžių ateina labai pavėluotai. Ir štai, žiūrėk, mieste jau nuo seniai moteris devi ilgesnes, arba ir visai ilgas sukneles bei apsiaustus (paltus), o sodžiuje dar visoj pilnumoj karaliauja — trumpos, kartais net aukščiau kelių, suknelės.

Gerai būtų, kad mūsų moterys, pasirinkdamos sau drabužius, vaduotųsi praktiškais sumetimais ir estetiniu jausmu. Nesiūkime nei perdaug ilgų, nei perdaug trumpų suknelių bei apsiaustų. Atitinkamiausis bus vidutinis ilgis. Perdaug ilga suknelė ne kiekvienai tinka, o per daug ilga nepatogu, ypač moterims, gyvenančioms sodžiuje, kur dažniausiai reikia pėsčiai eiti keletą kilometrų bažnyčion, miestelin ar kur kitur.

Einančioms į „vakaruškas" taip pat neverta vilktis ilgas iki kulnų sukneles, nes nuo nešvarių grindų greit jos susitepa ir susinaikina. Drabužiai juk reikia brangint, nes kiek jie sudaro moterims rūpeščio ir kiek kainuoja pastangų, kol juos įsigija. Dažnai dėl jų kila namuose barniai, nesusipratimai. Žmonos ne-

duoda ramybės vyrams, dukterys — tėvams, kad tik nupirktų joms tą ar kitą suknelę. Kartais jaunos merginos ryžtasi vos už kelius auksinus ištisus mėnesius tarnauti, kad tik turėtų už ką nusiperka šiokius tokius „madnus“ rūbus. Siūdamos taip sunkiai įsigytus drabužius, turime stengtis, kad jie būtų skoningi, tvarkingi, patogūs ir greit neišeitų iš mados.

Bet kaip čia dabar padaryti, paklaus ne viena, kad drabužiai būtų ir skoningi, ir patogūs, ir gražūs, o kas svarbiausia, kad būtų ir pigūs.

Čia turime prisiminti gražius mūsų tautiškus drabužius ir namie austas medžiagas. Argi negražūs mūsų senelių ir prosenių nešioti drabužiai? Tiesa, kartais tenka pastebėti, kaip kokie nors „ponaičiai“ ar „ponaitės“, kai pamato lietuvaites tautiškuose drabužiuose, tuoj šypsosi ir juokiasi. Nereikia tuo persiimti ir kreipti į tai dėmesį. Taip elgiasi dažnai tyčia arba mums nepalankūs žmonės arba neišmanėliai. Protingi žmonės, nors ir kitataučiai, gėrisi mūsų tautiškais drabužiais. Iš tikro ar gali būti kas nors gražesnio, kaip lietuvaitės, gėlynų ir pievų dukros, šviečiančios vaivorykštės spalvų drabužiais.

Kada mūsų studentės pasirodo kaime tautiškais, namie mūsų sesučių ir motučių rankomis austais drabužiais, moterys ir merginos apsupa dideliu ratu ir gėrisi tais drabužiais, domisi ir pasižada tokius dėvėti.

Reikia tikėtis, kad greitu laiku nebus nė vienos moters, kuri nedėvėtų patogių, gražių ir visuomet „madnų“ — tautiškų drabužių. Tautiški drabužiai dėvėti kasdien būtų nepatogu, atsižvelgiant į tai, kad sijonai turi būti ilgi ir platūs. Nešiokime juos tik šventadieniais. Paprastomis dienomis galime nešioti patogesnius, bet taip pat namie austus drabužius. Vienur kitur tokiais drabužiais ir dabar dėvi, bet daugelyje vietų tai jau „nebemadna“.

Kreipdamos į tai daugiau dėmesio, pamatysime, kad mūsų moterims, ypač gyvenančioms sodžiuje geriausiai tiks mūsų įvairiaspalviai, kaip laukų gėlės, dailiai ir kukliai namie išaustos medžiagos pasiūdinti tautiški drabužiai. Be to, dėvėdamos tautiskais drabužiais vie ai parodysime visiems, kad esame tikros lietuvės, kurios supranta joms skirtas dideles pareigas — išlaikyti seni lietuviški papročiai, tautinis menas ir šio krašto lietuviškoji dvasia.

Kaip būtų gražu, kad visos kaimo moterys, senos ir jaunos, susirinktų šventadieniais margais tautiškais rūbais į bažnyčią ir užtrauktų gražiai, sutartinai: „Pulkim ant kelių“, „Marija, Marija“, o tautos švenčių metu: „Lietuva Tėvynė mūsų“...

Galėtume tada draug su Maironiu pasakyti:

„Drąsiai, aukštai pakils balsai,
Išauš kita gadynė“... *Varpūnė.*

ŠVENČIONIŲ LIETUVAITĖS

Jos dalyvauja bažnytinėj procesijoj, tautiškai pasipuošusios. Vidury sėdi kun. dek. D. Gailiušas.

MOTERYS VEIKIA

VILNIUJE IR PROVINCIJOJE

Lietuvių šv. Kazimiero D-jos Inteligenčių Moterų Skyrius įsteigtas 1933 m. Skyrius rūpinasi Draugijos vaikų darželiais, labdarybės ir švietimo reikalai. Jo pirmininkė—p. Z. Stašienė.

Vilniaus Lietuvių Studentų S-gos Studenčių Sekcija įsikūrė 1930 m. Sekcijos narės stengiasi ūgdyti savyje taurios lietuvės moters tipą, pasiruošusį bet kiokiam mūsų visuomeniniai-kultūriniam darbui. Pirmininkė—O. Miciūtė.

Lietuvių Tarnaičių šv. Zitos Draugija turi savo namus. Draugija nares aprūpina darbu. Tarnaitės, netekusios darbo ir negalinčios dirbti dėl ligos ir senatvės, apsigyvena draugijos namuose. Draugiją globoja kun. Pr. Bieliauskas.

Šv. Kazimiero D-jos Aušros Vartų mergaičių skyrius įsteigtas 1929 m. Narės — Vilniun atvykusios tarnauti lietuvės mergaitės. Jos turi savo skaityklą prie šv. Mikalojaus bažnyčios, kur lavinasi, rengia akademijas, vakarėlius. Šį skyrių globoja kun. N. Raštutis. Skyrius surengė gruodžio mėn. 22 d. savo narėms ir svečiams kūčias. Narės gražiai pasirodė su vaidinimu, dainomis ir deklamacijomis. Programą pagyvino dovanos ir joms pritaikinti juokai.

Dvi lietuvaitės studentės Stasė Taškūnaitė ir Juzė Samokoraitė šių metų pradžioje baigė Vilniaus universitete studijas. Abi studijavo humanitarinių mokslų fakulteto istorijos skyrių.

Amatų mokyklos mokinės gyvenančios „Birutės" bendrabuty susibūrė mergaičių kuopelėn. Kuopelė daro dažnai susirinkimus, kuriuose skaitomi įvairūs referatai. Į susirinkimus pasikviečia ir mūsų studentes.

Lietuvių šv. Kazimiero D-jos moterų skyriai įsteigti Tverečiuje, Verenave ir Marcinkonyse. Daugely vietų prie šv. Kazimiero skyrių yra įsikūrusios moterų kuopelės. Plačiau apie provincijos lietuvių moterų veikimą parašysime kitą kartą.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Moterų organizacijų Lietuvoje yra daug. Stipriausia ir skaitlingiausia yra „Lietuvių Moterų Katalikių Draugija", kuriai vadovauja p. Galdikienė. Draugija turi apie 600 skyrių ir daugiausia suburia sodžiaus moteris. Lietuvių Moterų Katalikių D-ja palaiko santykius su tų pačių pažiūrų draugijom užsienyje. Draugija leidžia mėnesinį laikraštį —„Moteris". Sis laikraštis skiriamas daugiau kaimo moterims, paduoda įdomių žinių iš moterų visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo, taip pat patiekia daug praktiškų žinių iš namų ruošos ir įvairių kt. sričių.

Be to, yra Moterų Tautininkių Draugija. Šiai draugijai dažniausiai priklauso moterys inteligentės. Visos moterų draugijos užsiima labdarybės ir kultūros darbais. Be grynai moteriškų draugijų yra „Motinos ir Vaiko" draugija, kuriai priklauso ir vyrai.

Studentės buriasi į korporacijas, kurios yra lygiagrečios su vyrų korporacijomis arba sudaro jų filijas (skyrius). Studenčių ir moterų inteligenčių organas—„Naujoji Vaidilutė".

KITUOSE KRAŠTUOSE

Pietų Afrikos moterys boikotuoja italus už Abisinijos užpuolimą. Jos nesenai įteikė vyriausybei protesto raštą dėl pristatymo italams į Abisiniją mėsos, tačiau nieko nelaimėjo. Generolas Smuts atsakė, kad mėsa išvežama ne karo reikalams, bet žmonių gyvybei palaikyti.

Durbano Moterų Sąjungos narės pasielgė kitaip. Tos sąjungos 4.000 narių buvo įspėtos, kad nepirktų jokių prekių tose firmose, kurios turi ryšius su mėsos pristatytojais italams. Boikotas tačiau gali turėti liūdnų pasėkų. Kai firmos užsidarys, daug žmonių liks be darbo.

Kinijos tautininkės moterys, studentėms vadovaujant, išleido atsišaukimus, kuriuose pareiškė: „Jei vyrai nesugeba kovoti už mūsų tautos laisvę ir gerovę, ton kovon stosime mes—moterys".

Amerikos profesorius Witty įrodė, kad vyrai nėra gabesni už moteris. Profesorius ištyrė 14.149 berniukus ir 13.493 mergaites iš įvairių mokyklų ir priėjo išvados, kad santykis tarp gabių berniukų ir gabių mergaičių esąs vienodas.

Prancūzijos moterų organizacijos priėmė rezoliuciją, pabrėžiančią moters teisę darbo srity. Šių dienų visuomenėj asmeninis darbas yra vienintelis žmogaus egzistencijos pagrindas. Darbas yra visų teisė ir jokiu būdu negali būti vienų vyrų privilegija.

Iš Adis-Abebos pranešama, kad visos Abisinijos moterys nuo 18 iki 30 metų šaukiamos karo tarnybon.

Austrijos jauniausios mergaitės nuo 8 iki 14 metų buriasi į kuopeles, vadinamas „Saulės jaunimas". Kuopelių tikslas išauklėti mergaites religiniai - dorovinėje ir šeimyninėje dvasioje. Kuopelėsna priklauso 80.152 mergaičių.

Detroite, Michigano valstybės (Amerikoje) parodoje Onos Aksomaitienės rūpesčiu buvo parengtas lietuvių skyrius. Parodos lankytojai—svetimtaučiai gėrėjosi lietuvių moterų rankdarbiais: siūviniais, mezginiais ir kita. Už rankdarbius ir lietuviškus—tautiškus drabužius dvi lietuvės, p. Steponauskienė ir p. Augščiūnienė laimėjo premijas.

Susirūpinkime sportu

Mūsų kaimo jaunimas dar mažai tesirūpina sportu. Daug kam atrodo, kad sportas kaimo jaunimui visai nereikalingas ir neimanomas. Kai kas tvirtina, girdi, kam tas sportas, kad kojų ir rankų sąnariai ir taip jau nuvargę nuo kasdienio darbo. Tiesa, mieste gyvenantiems sportas labiau reikalingas, negu kaimiečiui, dirbančiam lauke, bet klysta tas, kurs sako kad kaimo jaunimui sportas visai nereikalingas. Reikalingas ir net labai. Juk žinoma, kad vienodas kasdienis darbas vienas kūno dalis labiau už kitas išlavina, ir todėl kaimo vyrukams greičiau išauga kupra, negu barzda ir ūsai. Toks nenormalus atskirų dalių išsivystymas nuslopina jaunuolio gyvumą, judrumą, nuoširdumą ir energingumą.

Sportas, žinoma, turi būti tinkamai tvarkomas. Tik tuomet jis ūgdo žmoguje daug gerų vertybių. Tik sąmoningai sportuodami, išvengsime visų g ūdinčių išsigimusiam sporte pavojų.

Visas mūsų jaunimas turi sportu labiau susidomėti. Nuo jaunimo sveikatos pareina tautos stiprybė. Jei žmonės nebus sveiki tiek kūnu, tiek dvasia—tauta negalės stipriai laikytis, plėtotis ir kilti. Tik tada, jei kūno ir dvasios sveikata viena kitą papildys, išnyks mūsų negalavimai, girtavimas, o jų vietoj išaugs darbštumas, sutarimas, ryžtumas.

Tad visi, kaimo ir miesto jaunimas, turime susirūpinti sportu, suprasti jo reikšmę ir tinkamai naudoti jį, nes tik sveikam kune būna sveika siela.

J. L.

ŽIEMOS SMAGUMAI

Gera ir malonu mokėti gražiai čiuožti.

Žiemos sporto žaidimai

Sniego rutulių lenktynės. Žaidėjai pasidalina į dvi lygias komandas. Kiekvienos komandos žaidėjai išsirikiuoja eilėn ir sustoja per 5—10 mtr. viens nuo kito. Komandos, žinoma, sustoja lygiagrečiai viena su antra. Per 10—12 mtr. nuo priešakinių žaidėjų išvedama baigmės („finišo“) linija. Užpakaliniai abiejų komandų žaidėjai turi po gerai suritintą sniego rutulį. Davus ženklą, užpakaliniai žaidėjai ritina pirmyn rutulį, čia jį perima tolesni ir t. t., o priešakiniai ritina iki baigmės linijos. Laimi ta komanda, kuri atritina sniego rutulį anksčiau.

Sniego taikiniai. Ant trobesio sienos iškeltos rankos aukštyje, nubrėžiami anglimi du ratai, po 25—50 cmtr. skersmens kiekvienas. Per 5—8 mtr. nuo sienos išvedama linija, ant kurios sustoja žaidėjai. Jie pasidalina į dvi komandas, kurios sustoja priešais savo ratą. Davus ženklą, abi komandos, neperžengdamos linijos, mėto į ratą sniegą, stengdamos kuo greičiau jį aplipdyti. Laimi ta komanda, kuri greičiau tai padaro.

Gal šitie du žaidimai labiau tinka paauguoliams, bet savotiško judrumo ir žavumo gali turėti ir augesniems.

Ir dar pora žaidimų ant sniego.

Tai ne padangių paukštis, o pašliūžininkas šoksta nuo stataus kalno į lygumą.

Lapės takelis. Gali žaisti nuo 3 iki 20 žmonių. Sniege ištrypiamas didelis ratas — takas. Iš ištrypto vidurio į taką padaromi atskiri takeliai—spinduliai. Ten, kur tie takeliai įeina į didįjį taką, padaromi nedideli ratukai — lapės olos. Tų olų skaičius turi būti mažesnis, nekaip žaidėjų. Maždaug vienas žaidėjas ar du turi likti be olos.

Visi žaidėjai vadinasi lapėmis, tik vienas, stovįs viduryje, vadinasi medžiotoju. Jo tikslas — pagauti vieną iš lapių, neturinčių olos. Benamė lapė stengiasi pasislėpti nuo persekiojimų vienoje iš olų. Vienoje oloje negali būti dvi lapės; anksčiau joje stovėjusioji turi užleisti vietą atbėgusiai ir ieškotis kitos olos. Sugauta lapė virsta medžiotoju, o buvęs medžiotojas—lape. Ir medžiotojas ir lapės tegali bėgioti didžiuoju taku ir spinduliais — takeliais. Išbėgusi iš tako lapė tampa medžiotoju; o jei tai taisyklei nusideda medžiotojas, tai jis vėl stojasi vidurin ir pradeda medžioklę iš naujo. Be to, lapės negali keisti bėgant krypties. Medžiotojas šiuo atžvilgiu turi visišką laisvę.

— Nors Vil. Liet. Sporto Klubas įsisteigė visai neseniai, tačiau jau pasirodė darbais. Klubas jau įsigijo 16 porų pašliūžų (nartų) ir tiek porų batų. Sporto įrankiams padėti klubas nusisamdė butą (I Polova 13). Pačiūžininkams išrūpino papiginimą už įėjimą čiuožyklon. Kitos sporto sekcijos savo veikimą jau seniai pradėjo. Stalo teniso (ping-pong) sekcija daro pratimus Studentų Sąjungos bute. Zaidimų ir gimnastikos sekcijos amatininkų grupė mankštosi Vyt. Didž. gimnaz. salėje. Dabar valdyba deda pastangų nusamdyti salę.

— Sausio 11 ir 12 d. buvo tarptautinės Lietuvos ir Latvijos krepšiasviedžio rungtynės, kurias maža persvara laimėjo latviai. Reikia pastebėti, kad latviai yra geriausi krepšiasviedžio žaidėjai visoj Europoj.

— Sportas Lietuvos Valstybėje diena dienon gyvėja. Sporto reikalams aptarti Kaune išeina keliolika sporto laikraščių kaip „Fizinis Auklėjimas", „Sporto Tribūna", „Sporto Dienos", „Sporto Naujienos" ir kiti.

— Garsus Amerikos lietuvis boksininkas Šarkis-Žukauskas ruošiasi grįžti bokso arenon. Lapkričio mėn. boksavosi su juoduku Edie Pey, kurį per 7 min. nugalėjo.

— Sausio 15 d. Pietų Amerikoj prasidėjo automobilių lenktynės. Tose lenktynėse dalyvauja Uragvajaus lietuvis Laurinavičius.

PASIJUOKTI SVEIKA

PASKAITA PRIEŠ DEGTINĘ

(Monologas).

Prelegentas gali skaityti arba kalbėti. Jis turi būti prie atitinkamo stalelio, ant kurio pastatytas vanduo, kurį prelegentas dažnai geria. Jis kalba rimtu, pamokslišku tonu.

Gerbiamieji! Pradedu. Prašau klausyti. Kalbėsiu prieš degtinę.

Pirmiausia išaiškinsiu, kas yra degtinė. Gerbiamieji! Degtinė tai yra toks kartus, prakeiktas skystymas, kuris labai kenkia ne vien žmonių kišenei, bet ir jų brangiausiam didžiausiam turtui—sveikatai. Dar daugiau. Degtinė tai yra toks gėralas, už kurio išsunkimą jūs galite atsitūpti kalėjime arba sumokėti tiek baudos, kad už tuos pinigus gal per 50 metų jūs galėtųte gerti sveikiausią ir maistingiausią skystimą — karvės pieną. Gerbiamieji! O pienas tai ne degtinė! Jūs, begerdami (galite ir valgyti) pieną, nenuskriausite nei savo šeimų, nei savo sveikatos. Būsite sveiki — kaip ridikai. Nei jums suksis galvos, nei mėlynuos nosys, nei, pagaliau, gadinsis svarbiausia kūno dalis— viduriai. Tiesa, dažnas pieno gėrimas kai ką išpučia. Bet, gerbiamieji, jeigu jūs išsipūsite — nenuliūskite. Tik dirbkite, krutėkite, lankstykitės — ir nepastorėsite.

Gerbiamieji! Didelės pieno reikšmės žmogaus sveikatai mes nesuprantame. Mes nežinome, kad karvių piene yra daug maistingų dalių, kurios reikalingos ne vien mūsų kaulams ir raumenims, bet ir nervams. Gerbiamieji! O nervai — tai ne plaukai ir ne nagai. Nuplikę, nagų netekę daug nenustosime. Bet jeigu turėsime suardytus nervus, tai, gerbiamieji, tuomet jau bus visai negerai. Kas turi pairusius nervus, tas, galima sakyti, jau nebenormalus. Su nervingais žmonėmis sunku bendrauti, sunku dirbti, dar sunkiau gyventi susirišus moterystės ryšiais. Tad, gerbiamieji, kurie esate viengungiai ir perdaug nervingi — žmonų neieškokite. Būkite senberniais ilgai ilgai — net iki grabo lentos.

Gerbiamieji! Sveikata brangiausia už viską. Kas nesveikas, tam nemiela nei namai, nei turtai, nei pati, nei vaikai. O norint turėti stiprią sveikatą, reikia žinoti, kas galima valgyti ir kas galima gerti. Iš valgių pigiausias, sveikiausias ir maistingiausias — bulvės. Gerbiamieji! Jūs iš bulvių nesijuokite! Šiandie mūsų krašto sodžių palaiko beveik vienos bulvės. Neduok, Dieve, šiandien bulvės supūtų, tai rytoj—jau ir badas. Bet, gerbiamieji, ir bulves reikia valgyti atsargiai. Tik apsikimškite perdaug—ir bus negerai.

Gerbiamieji! Čia reikėtų suminėti dar ir kiti maistingi valgiai, bet paliksiu, nes vistiek ne visi turite tų pačių valgių. Kas daugiau turi—tegu valgo, kas neturi tesidžiaugia nors bulvėmis ir pienu.

Gerbiamieji! Dabar yra pokalėdis. Šiuo metu daug bernelių veda, daug mergelių išteka. Tokiems ir tokioms norėčiau štai ką pasakyti: būkite atsargūs, būkite atsargios. Jūs, berneliai, ieškokite ne šimtų, ne arklių ir karvių, bet gerų, dorų lietuvaičių; o jūs, lietuvaitės, tekėkite tik už gerų lietuvių, o ne už šiaudadūšių. Pamylėkite tuos, kurie nesimuša, nerūko, negirtauna ir, sakysime, valgydami bulves ar ką kita — neapsikemša.

Gerbiamosios! Ši mano paskaita daugiau taikoma vyrams negu jums. Dovanokite. Darau taip ne todėl, kad jūs esate jautrios ir silpnesnės sveikatos, bet todėl, kad vyrai mažiau yra šventi. Pažiūrėkime į vestuves, vakarėlius, vakaruškas ir ką ten pamatysime? Kas ten mušasi, daužosi—ar ne vyrai? O karčia-

mose kas tuština bonkutes ir ardo sveikatą— ar ne vyrai? Moterys jeigu ir susiremia, tai tik tuomet, kai išteka, bet ir tada tik išsibara, išsiplūsta, išsikeikia arba apsidrasko.

Vyručiai! Aš nenoriu jūsų pažeminti ir pageidauti, kad jūs atsidurtumėte moterims po padu. Aš tik noriu šioje savo paskaitoje iškelti jūsų silpnybes ir jus įspėti, kad pasitaisytumėte, nes jeigu nepasitaisysite, jeigu neisite geru keliu, tai atsidursite šuntakiuose. O moterys tuo metu gali taip iškilti, taip pažengti priekin, kad jūs, atsidūrę jų užpakalyje, ir nepasivysite. Ot ir bus sarmata.

Baigdamas savo paskaitą prieš degtinę, aš visiems ir visoms patarčiau niekuomet nesurūgti. Būkite visuomet nesusiraukę, bet linksmi, patenkinti. Daug nenorėkite. Džiaukitės tuo, ką turite: savo apylinke, savo sodžiumi, savo draugijomis, savo laikraščiais, savo gražia kalba, savo skambiomis dainomis, savo tautišku susipratimu, savo namais ir ūkiškais dalykais: rogėmis, ratais, arkliais, karvėmis, gaidžiais, vištomis, puodais, šaukštais, batais, kepurėmis ir t. t.

Urbulis.

NUSIKALTĖLIAI

Žymus rusų feljetonistas Zoščenko rašo, kaip Sovietų Rusijoje vagiai pavogę vieno pirklio brangius kailinius. Pirklys esą pasiryžęs žūt būt vagius surasti ir juos apdaužyti. To siekdamas pakvietęs policijos agentą su šuniu ir paprašęs, kad padėtų vagius surasti.

Agento šuo tuojau tarp žmonių ir cap vienai moterėlei už sijono... Moterėlė bėgt, šuo vytis. Pavijęs dar kartą už sijono ir neleidžiąs. Moterėlė tuomet puolusi prieš agentą klupščia ir prisipažinusi, kad pavogusi duonai miltų. Tai pasakiusi pati ėmusi prašyti, kad ją vestų „šaltojon“.

Na, ir nuvedė moterėlę.

Agentas paleidęs šunį toliau. Tas pauostęs vieną, kitą ir cap vienų namų užvaizdai už palos. Tas taip pat pasisakęs:

— Imkite mane: aš gautus iš nuomininkų pinigus esu sunaudojęs savo reikalams.

Ir šis buvo suimtas.

Šuo pribėgęs prie kito piliečio ir jį taip pat sulaikęs. Šis pabalęs ir pasisakęs:

— Kaltas esu, kaltas esu: suklastojau savo dokumentus. Esu sveikas, kaip arklys, ir turėčiau eiti į kariuomenę, o dabar va gyvenu šiame name ir dar nemokamai naudojuosi elektra.

Šunelio uoslė pirklį nustebino. Apsidairęs aplink išėmė iš kišenės pinigų ir duodąs agentui, sakydamas:

— Veskis šunį namo. Jau nebenoriu ieškoti kailinių.

Šunelis žiūrįs ir pirklį ir sukąs uodegą. Pirklys sumišęs ir ėmęs trauktis. Šunelis paskui jį... Pirklys išplėtęs akis ir sušukęs:

— Na, Dievas viską mato. Taigi tie kailiniai ne mano, bet mano brolio. Aš juos esu pavogęs ir dabar mėginu kaltę suversti kitiems.

Tai matydami arti buvę žmonės ėmė nuo šunelio bėgti... Šuo vos besuskubo pauostyti tik du ar tris piliečius.

Ir šie prisipažino. Vienas pasisakė pavogęs valdžios pinigus ir juos pralošęs kortomis, kitas prisipažino mušęs savo žmoną, trečias dar labiau nusikaltęs.

Visi išsiskirstę. Likę tik agentas ir šuo.

Neturėdamas ko kito veikti, šuo prisiartinęs prie agento ir ėmęs uodega visginti... Agentas pabalęs ir kritęs prieš šunį, sakydamas:

— Kask, graužk mane. Aš — sako — dėl tavęs, šuneli, gaunu tris červoncus, o tau sunaudoju tik vieną, kitus du pasisavinu...

Kas toliau buvo, autorius nematęs, nes iš baimės turėjęs greit pasprukti.

Profesorius: Sakysime, žmogus nušąla kojas. Ką tamsta darytum, norėdamas suteikti jam pagalbą?

Studentas: Imčiau nušalusias kojas trinti sniegu.

Profesorius: Labai gerai. Bet ką tamsta darytum, jei tokia nelaimė žmogų ištiktų, sakysime, liepos mėnesį, kada sniego nėra?

Miesto sode ant suolelio sėdi moteriškė su mažu vaiku, kuriam siūlo kažką valgyti. Ant to paties suolelio arti sėdi ir kažkoks rimtos išvaizdos ponas. Moteriškė, norėdama, kad jos vaikas su didesniu noru valgytų, ima raginti:

— Kazeli, valgyk, valgyk! Jeigu nevalgysi, tai va šitam ponui atiduosiu.

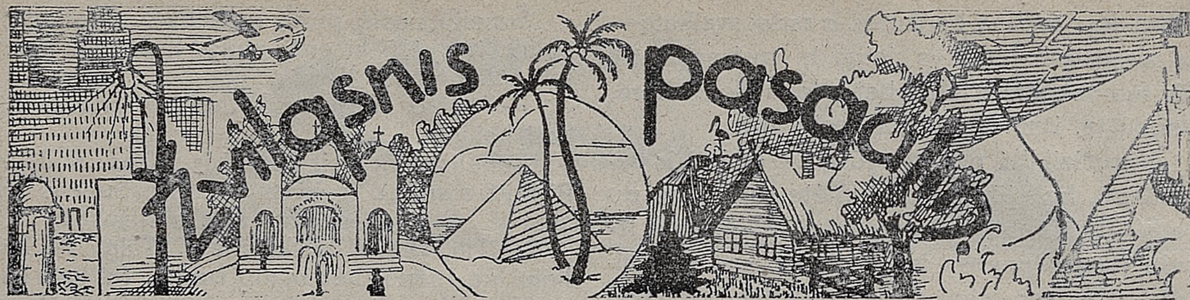
— Ar tamsta gali užtikrinti, kad šis pagalbinis diržas mane išlaikys virš vandens, jeigu atsitiktų nelaimė?

— Užtikrinu. Pagaliau, jeigu neišlaikytų ir tamsta paskęstum, tai aš tamstai sugrąžinčiau visus pinigus.

— Tetuši, ar iš tiesų dabar gydytojai dantis traukia be jokio skaudulio?

— Taip.

— Tai kodėl, jis traukdamas dantį, surėkė, kai aš jam sukandau pirštą?

SVARBESNI ĮVYKIAI 1935 M.

Gal nė vienais kitais metais nebuvo tiek svarbių Europos politikoje įvykių, kiek praėjusiais metais. Tai rodo, kad Didžiojo karo įsiūbuota Europa, vietoj nurimti, dar labiau pradėjo virti.

Gana gero įspūdžio politiniuose sluoksniuose buvo padariusi pradžioje metų pasirašyta

prancūzų-italų sutartis,

kuria Italija laidavo Austrijos nepriklausomybę. Svarbiausia tačiau buvo tai, kad ta pačia sutartimi buvo sutvarkyti Prancūzijos-Italijos santykiai, kurie prieš tai visada buvo gerokai įtempti. Be to, Prancūzijai buvo pasisekę atitraukti Italiją nuo Vokietijos, su kuria Prancūzijos santykiai taip pat nebuvo geri.

Neilgai trukus,

prie prancūzų - italų susitarimo prisidėjo ir Anglija.

Buvo sušaukta dargi šių trijų valstybių pusiau slapta konferencija Stresoje, kur tartasi svarbiais Europos politikos klausimais. Bendro susitarimo tačiau, kaip spauda rašė, nepasiekta, nes Italija pareikalavusi tarp kitko duoti jai daugiau kolonijų. Greitu laiku, kada Italija pradėjo gresti Afrikoje karu, ir kiek vėliau iš tikrųjų karą pradėjo, užmegstas

anglų-prancūzų-italų bendradarbiavimas suiro,

nes Prancūzija ir Anglija griežtai pasisakė prieš bet kokią karo politiką ir iškėlė sankcijų (bausmių) taikymo reikalą.

Su dideliu visos Europos atsidėjimu buvo sekamas taip pat

Saros krašto plebiscitas,

įvykęs sausio 13 d. Plebiscitą laimėjo Vokietija. Po plebiscito ėmė gerėti bent kiek Prancūzijos - Vokietijos santykiai, tačiau visiško jų pagerėjimo pernai nesusilaukta.

Rytų Europoje didelio valstybių susidomėjimo buvo sukėlęs projektuojamas

Rytų paktas,

remiamas ne tik Rytų Europos valstybių, jų tarpe ir Lietuvos, bet ir Vakarų Europos valstybių: Prancūzijos ir Anglijos. Rytų pakto nenorėjo tik Vokietija ir Lenkija. Vokietija, mat, nenorėjo ir nenori varžytis Rytų Europoje jokiomis ypač daugiašalėmis sutartimis, nes pasirašiusiai sutartį reikėtų bent viešai atsisakyti nuo senai varomos politikos veržimosi į rytus arba, kaip jie sako, „Drang nach Osten“. Nuo šios politikos Vokietija labai nenori atsisakyti, nes vokiečiams pas save ankštu, o į vakarus kelias užkirstas. Dėl tos priežasties Rytų paktas taip ir liko neįgyvendintas.

Pravartu dar paminėti, kaip buvo sprendžiamas pernai

visuotinės taikos klausimas.

Apskritai imant, apie taiką daug buvo kalbėta, tačiau jokių apčiuopiamų vaisių nepasiekta. Nusiginklavimo konferencija, veikusi Ženevoje su protarpiais kelis metus, visiškai užsidarė. Visos valstybės rungčiomis ginklavosi, kaip ir prieš tai, o gal dar smarkiau. Prancūzija pailgino karo tarnybą net iki dviejų metų. O Vokietija, kuri po karo buvo nuginkluota, kovo 17 d. viešai atsisakė nuo Versalio sutarties V dalies, kurioje kalbama apie Vokietijos nuginklavimą. Tuo būdu Vokietija pradėjo viešai ginkluotis (aukščiau ginklavosi slapčiomis), paskelbdama pirmiau uždraustą, naujokų

ėmimą ir sudarydama 36 kariuomenės divizijas. Prasidėjęs

Italijos-Abisinijos karas

taiką suardė visiškai.

Karo kaltininkė arba užpuolikė yra, kaip žinia, Italija, kuri, neturėdama kur padėti savo valstybės gyventojų prieauglio, ryžosi pradėti karą su Abisinija, ir užkariautas žemes apgyvendinti savo žmonėmis.

Kodėl Italija puolė Abisiniją, o ne kurį nors kitą kraštą? Atsakymas aiškus: visos žemės Afrikoje yra jau Europos valstybių pasidalintos. Nepriklausomos yra tik dvi valstybės: negrų valstybė—Liberija ir Abisinija. Kadangi Liberija yra iš tikrųjų Šiaurės Jungtinių Amerikos Valstybių globoje, tai belieka tik Abisinija, kuri niekam nepriklauso, todėl italai ir rado galima ją užpulti. Be to, per Abisinijos žemes italai nori sujungti savo kolonijas, esančias Abisinijos šiaurėje ir pietuose.

Prieš Italijos karo žygius, kaip minėta, pasisakė kitos valstybės. Tautų Sąjunga pripažino Italiją užpuolike ir nutarė imtis jos atžvilgiu tam tikrų bausmių, sankcijomis vadinamų. Bet ne visos valstybės pasisakė už sankcijų taikymą, kai kurios gi valstybės ne visas sankcijas taiko, nestinga taip pat valstybių, kurios tik popieryje ėmėsi sankcijų. Ir apskritai, sankcijos teišėjo nekaip. Iki šiol buvo imtasi tik piniginių (finansinių) ir ūkiškų sankcijų, o dėl žibalo sankcijų iš viso nesusitarta. O tos sankcijos kaip tik galėjo būti sėkmingiausios.

Tautų Sąjunga iš pradžių gan energingai buvo pasiėmusi žygių karą sustabdyti, bet nieko nepadarė. Pasirodė visiškai bejėgė. Buvo sudaryta visa eilė tam tikrų komitetų, kurie turėjo paruošti taikos sąlygas, bet viskas baigėsi niekais, nes arba viena, arba antra pusė siūlomų sąlygų nenorėjo priimti. Tuo tarpu karas kaip ėjo, taip ir toliau tebeina.

Pažymėtina, kad Prancūzija ir Anglija stengiasi italų-abisinų karą sulaikyti ne dėl to, kad joms rūpi Abisinijos nepriklausomybė, bet todėl, kad nori apginti Afrikoje savo reikalus, kurie, įsiviešpatavus tenai

UŽGESO KARALIUS

Anglijos karalius Jurgis V, išgyvenęs 71 metus, mirė šio mėnesio 20 d.

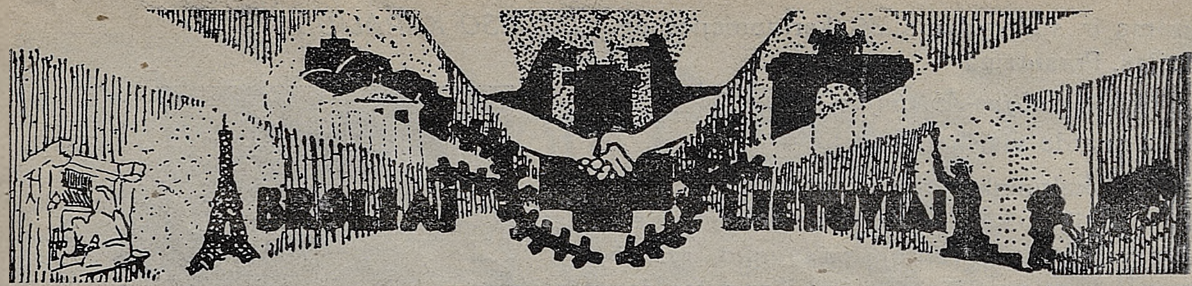
Italijai, galėtų atsidurti pavojuje. Tokį Anglijos—Prancūzijos nusistatymą aiškiausiai rodo paskutinis tų valstybių užsienių reikalų ministerių sutaikymo projektas, pagal kurį Italijai turėjo būti atiduota bene pusė Abisinijos žemių. Pažiūrėkime dabar,

kas buvo pernai Tolimuose Rytuose.

Japonija, pasinaudodama kilusiu Italijos-Abisinijos karu, ėmė visu smarkumu brautis į Azijos, tiksliau pasakius, Kinijos žemyną. Prieš kelis metus Japonija pasigrobė Mandžūriją ir paskelbė ją nepriklausoma valstybe, palikdama ją visiškoje savo įtakoje. Pernai Japonija paskelbė dar Mongolijos nepriklausomybę. Kiek vėliau kelių šiaurės Kinijos provincijų valdovai, Japonijos kurstomi ir padedami, paskelbė tų provincijų nepriklausomybę, atsisakydami klausyti centro vyriausybės.

Japonijos įsigalėjimas Kinijoje sukėlė didelio susirūpinimo Sovietuose, kurie visą savo dėmesį atkreipė į Rytus, nes iš ten pradėjo grėsti jiems didelis pavojus.

Šitokie yra maždaug praėjusių metų svarbesni pasaulio politikos įvykiai.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

— Sausio 15 d. suėjo 13 metų, kai buvo atvaduotas Klaipėdos kraštas. Šias sukaktuves visa Lietuva iškilmingai paminėjo. Tą dieną buvo pagerbti žuvę Klaipėdos kovose kariai, atlaikyta pamaldos, surengta organizacijų eisenos, paradai ir paskaitos.

— Kalėdų atostogų metu Kaune buvo Mokytojų Sąjungos ir jos sekcijų susirinkimas, kuris tęsėsi visą savaitę. Svietimo ministeris prof. Tonkūnas supažindino mokytojus su vykdomąja švietimo reforma. Be to, buvo nagrinėta vysk. Baranausko kūryba, svarstytas lietuvių kalbos taisyklingumas, pagerbti prieškariniai mokytojai ir aptarta daug kitų klausimų.

— Lietuvos kultūrinis gyvenimas diena dienon auga, tvirtėja. Steigiasi vis naujos draugijos, leidžiami nauji laikraščiai. Pav., Klaipėdoje naujai įsisteigusi ūkio kultūros draugija pradėjo leisti žurnalą „Prekyba". Sausio mėn. pradžioje Kaune pradėjo eiti naujas laikraštis „Darbas", o Klaipėdoje — „Vakarai".

— Šio mėn. pradžioje Kaune buvo paminėta žemės ūkio spaudos 10-ties metų sukaktuvės. Ta proga aptarta jubiliatų: „Ūkininko Patarėjo" ir „Žemės Ūkio" vaidmuo Lietuvos gyvenime ir buvo surengta Kaune didelė žemės ūkio spaudos paroda.

— Prieš pat Kalėdų šventes Kaune įvyko Lietuvos Tautininkų Sąjungos atstovų suvažiavimas. Suvažiavime buvo svarstyta Lietuvos tarptautinė ir vidaus būklė. Po to buvo pranešimai iš vietų ir kiti svarbūs klausimai. Ši sąjunga dabar turi 10.675 narius.

— Vyt. Didž. universiteto vilniečių studentų korporacija „Vilnija" vasario 9 d. rengia Vilniaus meno vakarą. Skaitys iš šio krašto kilę autoriai savo veikalus, be to, bus paskaityta ir Vilniuje gyvenančių jaunųjų rašytojų kūrynėliai, buvę Vilniaus lietuvių spaudoje.

— Lietuvos skautų organizacija smarkiai plečiasi. Planingai didinama jų veikimo programa. Šiemet numatoma visa eilė rajoninių sąskridžių. Šio mėn. pradžioje tokie sąskridžiai buvo jau Klaipėdoje ir Vilkaviškyje. Skautų Sąjunga pradėjo leisti naują laikraštį „Skautybė".

LATVIJOJE

— Šiomis dienomis Latvijos Aero - Klubo vadovybė savo posėdyje patvirtino I Latvijos lietuvių aviacijos kuopą „Laisvę". Laisviečių lakūnams rezervuota dvi vietos Rygos sklandytojų konstruktorių kursuose.

— Gruodžio mėn. 29 d. suėjo lygiai 25 m., kai įsikūrė Rygos lietuvaičių šv. Zitos draugija. Siam įvykiui paminėti, zitietės tą dieną savo patalpose suruošė arbatėlę, kurioje dalyvavo D-jos rėmėjai ir pakviesti svečiai.

— Kalėdų 1 d. Sporto Draugija „Vytis" savo gražiai papuoštame klube buvo surengusi Rygoje eglutę-vakarėlį. Visi atvykusieji buvo pakviesti prie bendro stalo. Nuotaika buvo nepaprastai smagi, skambėjo lietuviškos dainos ir nuoširdžios kalbos. D-jos vyr. vadas P. Čapas pasveikino susirinkusius šv. Kalėdų proga. Po vakarienės buvo šokiai ir žaidimai.

— Jau nuo senai Latvijoje veikia Lietuvių Teatro D-ja, kuri netik Rygoj, bet ir kitose vietose surengia lietuviškus vakarus su vaidinimais . Paskutiniame narių visuotiniame susirinkime išrinkta nauja valdyba, kurios pirmininku yra J. Stabinis.

Š. A. JUNGT. VALSTYBĖSE

— Pensilvanijos ir kitų valstybių mokyklų tarybos užklaustos pranešė, kad jos sutinka įvesti lietuvių kalbos pamokas ir parūpins mokytojus, jei kurioje klasėje atsiras 15 lietuvių vaikų. Lietuviai šiomis privilegijomis labai patenkinti ir visi registruoja vaikus.

— Šv. Cecilijos lietuvių choras Naujorke šventė savo gyvavimo 30-metines sukaktuves. Choras tautinės dainos pagalba daug prisidėjo lietuvybės palaikymui. Į sukaktuvių iškilmes buvo atvykę lietuvių chorai iš kitų Amerikos miestų.

— Broklino Politechnikos studentai savo tarybos pirmininku išrinko lietuvį Leoną Valužį. Jis eina chemijos mokslus, turi 20 m. amžiaus, yra geras susipratęs tautietis.

— Maspeto lietuviai katalikai pasistatė bažnyčią, kurią iškilmingai pašventino vysk. Thomas E. Molloy. Maspeto bažnyčia yra tre-

čioji lietuvių lėšomis ir triūsu pastatyta bažnyčia Amerikoje. Ji kaštavo 45.000 dol.

— Dr. Želvys paduoda statistiką, kurioje nurodo, kad Amerikos universitetuose studijuoja 1.150 lietuvių studentų. Iš jų tik 100 gimę Lietuvoje, visi kiti Amerikoje.

— Jaunas lietuvis Amerikietis Januškevičius, kuris prieš porą metų lankėsi mūsų krašte, padarė daug filminių nuotraukų. Dabar pagamino tų nuotraukų filmą ir judomu aparatu rodo ten gyvenantiems lietuviams mūsų krašto gyvenimą.

ANGLIJOJE

— Gruodžio 22 d. Londone buvo lietuviškų draugijų atstovų pasitarimas. Pasitarime dalyvavo: Mergaičių Sporto Klubo atstovė, Šv. Vincento D-jos, Šv. Onos D-jos, „Vienybės", Vil. Vaduoti Sąjungos ir Parapijos Klubo atstovai. Tarp kito nutarė kartu iškilmingai paminėti Lietuvos Nepriklausomybės 18-kos metų sukaktuves.

— Londono Lietuvių Savišalpos D-ja „Vienybė" gruodžio 15 d. paminėjo 15 metų gyvavimo sukaktuves. Tą dieną atlaikyta iškilmingos pamaldos, o vakare savo salėj buvo iškilminga akademija, kur paskaityta paskaita, be to buvo sveikinimai ir koncertas. Į sukaktuvių iškilmes atsilankė nemaža ir anglų.

— Liverpoly gyvena per 100 lietuviškų šeimų, kurios rodo gražų lietuvišką susipratimą. Pereitų metų gruodžio 17 d. lietuviškas jaunimas įsisteigė klubą, kuriame žada lavintis ir informuoti vietinius anglus apie lietuvių tautą.

— Bellshille (Škotijoj) nuo seniai gražiai veikia Liet. Jaunimo Sąjunga. Dažnai rengia vaidinimus ir kitas pramogas. Gruodžio 19 d. surengė savo nariams arbatėlę, kurią paįvairino koncertu ir šokiais. Toji pati S-ga surengė iškilmingą Naujų Metų sutikimą, kur be narių dalyvavo daug vyresniųjų ir kitataučių. Šios S-gos narė p. O. Sirutytė surengė Kalėdų antrą dieną vaikų balių, kuris davė gražaus pelno.

ARGENTINOJE

— Lietuvių kolonija Buenos Aires mieste pereitais metais pastatė Dr. Basanavičiaus vardo mokyklai namus. Gruodžio 8 d. namai buvo iškilmingai pašventinti. Ta proga visą dieną plevesavo ant namų lietuviška trispalvė vėliava.

— Lietuvių Mergaičių Globos Draugija Buenos Aires pereitų metų gale surengė viešą lietuvišką vakarą, kurio programą sudarė įžangos žodis, vaidinimas „Pražydo nuvytusios gėlės" ir dainos. Vakare be lietuvių dalyvavo per 1.000 kitataučių. Matome, kad svetimtaučiai domisi lietuvių vakarais ir skaitlingai juos lanko.

— Berisso mieste, jau penkti metai veikia lietuvių jaunimo „Mindaugo" D-ja. Šios D-jos rūpesčiu pereitų metų gruodžio mėn. buvo surengtas lietuvių, ukrainų ir gudų bendras koncertas, kuriame gražiai pasirodė D-jos choras.

— Pereitų metų lapkričio mėn. gale Buenos Aires mieste įsisteigė buvusių Lietuvos karių „Gedimino" Sąjunga. S-gon įstojo per 100 narių.

BRAZILIJOJE

— Pietų Amerikoj, Brazilijos valstybėj, S.Paulo mieste lietuviai pasistatė bažnyčią, kurią pašventins vasario 16 d. Pašventinimo apeigoms atlikti kvies S. Paulo arkivyskupą ir vyskupą. Be to, į iškilmes kvies vyskupą Bučį, Lietuvos įgaliotą ministerį Pietų Amerikai J. Aukštuolį ir kt. Vasario mėn. 16—Lietuvių tautos džiaugsmo dieną, Brazilijos lietuviai nori švęsti pakeltu ūpu.

— Mūsų laikraščio bendradarbis Jonas Zabrockis, kilęs iš Lazdūnų apylinkės, pabaigė 1935 m. lapkričio 30 d. Brazilijoj Sao Paulo mieste agronomijos mokslus ir gavo agronomo inžinieriaus titulą. Mūsų Redakcija karštai sveikina bendrojo darbo Draugą.

INDIJOJE

— Šilongoje anglų gimnazijoje kapelionu yra lietuvis kun. Juozas Gustas. Tame mieste dar yra kitas vilnietis kunigas Jonas Svirnelis, kuris platina katalikybę tarp vietos gyventojų.

KINIJOJE

— Kinijoje misionierių tarpe apaštalauja ir lietuviai. Tarp kitų yra E. Prielaida, kuris keliauja iš vietos į vietą, skelbdamas kiniečiams šv. tikybos tiesas.

URAGVAJUJE

— Šioje valstybėje jau nuo 1928 m. sėkmingai veikia Soriano apylinkėje lietuvių ūkininkų sąjunga, kuri turi 2.000 hektarų žemės. Uragvajaus žemės ūkio ministerija tą lietuvių žemės koloniją laiko geriausia. Toje kolonijoje verčiasi ūkiu 50 lietuvių šeimų.

VILNIUJE

Iš moksleivių gyvenimo. Šio mėnesio 19 d. buvo Vytauto Didžiojo gimnazijos mokinių eucharistininkų kuopos susirinkimas, kuriame J. Gudavičius ir V. Kurklinskas skaitė įdomius ir turiningus referatus.

Skautų sueiga. Sausio mėn. 18 d. buvo Vyt. Didž. gimnaz. skautų Gedimino draugovės sueiga, kuri buvo skirta skautų ideologijai pagilinti ir praktiškiems pratimams.

Ir Amatininkai dirba. Šio mėnesio 19 d. buvo Lietuvių Amatininkų D-jos susirinkimas, kuriame S. Urbonavičius skaitė paskaitą apie šių dienų svarbesnius pasaulio įvykius. Po to buvo deklamacijos ir svarstyta visa eilė draugiją liečiančių klausimų.

Nauja Mokytojų S-gos valdyba. Visuotiniame Mokytojų S-gos narių susirinkime, įvykusiame pereitų metų gruodžio mėn. 30 – 31 d. buvo išrinkta šiems metams nauja S-gos valdyba, kurią sudaro: J. Jankauskas — pirm., P. Vaitulionis — vicepirm., V. Čepulytė — sekr., V. Makarevičius — knyg. ir. Z. Prantkelevičius — kasininkas.

Studentų balius. Lietuviai studentai kartu su gudų ir ukrainų studentais kitų metų papročiu ir šiemet ketina surengti balių vasario 8 d. Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje.

Vakaras. Studentų dramos kuopelė, Meno ir Literatūros Draugijos padedama, šio mėnesio 18 d. Vytauto Didžiojo gimn. salėje surengė vakarą. Vaidino 3 veiksmų komediją „Ieškau vaiko". Suvaidino sėkmingai. Sceną puošė naujos dekoracijos. Režisavo dramaturgas J. Kanopka.

Lietuviška krautuvė. Šio mėnesio 8 d. „Rūtos" bendrovė atidarė savo krautuvę Vilniuje, Literatų gatvėje. Krautuvėje parduodama lietuviškas sviestas, medus, sūriai ir mūsų šeimininkių gaminiai.

Blaivybės savaitė. Kitų metų papročiu, vasario mėnesio pradžioje Lietuvių Blaivybės D-ja rengia blaivybės savaitę. Numatyta Vilniuje ir visame krašte surengti blaivybės vakarus su paskaitomis ir pritaikintais vaidinimais.

VISAME KRAŠTE

Sukūrusiems lietuvišką šeimą draugams Zosei Budėnaitei ir Stasiui Rudžiui linki daug laimės

Kalesnykų Šv. Kaz. D-jos Skyriaus Valdyba.

Susituokusiems Panelei Bronei Navickaitei ir Kazimierui Radušiui linki daug laimės

Lietuvių Amatininkų Draugija.

Čižiūnai, Brėslaujos apskr. Tai didžiausias visoje apylinkėje sodžius. Jame daug jaunimo. Vasarą jaunimo daugumas išvažiuoja Latvijon uždarbiauti. Tuomet čia gyvenimas lyg apmiršta. Bet žiemą, kai sugrįžta, vėl sujuda. Jaunimas moka daug lietuviškų dainų ir tautiškų žaismų. Čia lietuviškų laikraščių ateina per 40 egz.

Čižiūnuose yra Liet. šv. Kazimiero D-jos skyrius ir Liet. Ūkio D-jos ratelis. Per paskutinį metinį kazimieriečių susirinkimą stud. A. Burokas skaitė įdomią paskaitą apie Italijos ir Abisinijos karą. Ta proga į naująją valdybą išrinkti: Bolius Paukštė (pirm.), A. Jakimauskas, J. Paukštė, Z. Jakimauskienė ir E. Taškūnas. Linkėtina, kad Čižiūnų jaunimas ir toliau sėkmingai eitų lietuviškuoju keliu. *Keleivis.*

Punskas, Suvalkų apskr. Kalėdų ir Naujųjų Metų švenčių metu čia jaunimas rengė gražias lietuviškas pramogas. Per Kalėdas vietos skaityklos vedėjo V. Kadziausko rūpesčiu buvo surengta įspūdinga vaikams eglutė, o kazimieriečiai buvo surengę gražų vakarą. Vaidino kom. „Bajoras Gaidys". Be to, buvo deklamacijų ir juokų.

Sausio 5 d. čia įvyko Kūdykėliui Jėzui pagerbti surengta akademija. Buvo V. Kadziausko turininga paskaita ir K. Cibulsko vedamas choras, kuris gražiai pagiedojo Kalėdinių giesmių.

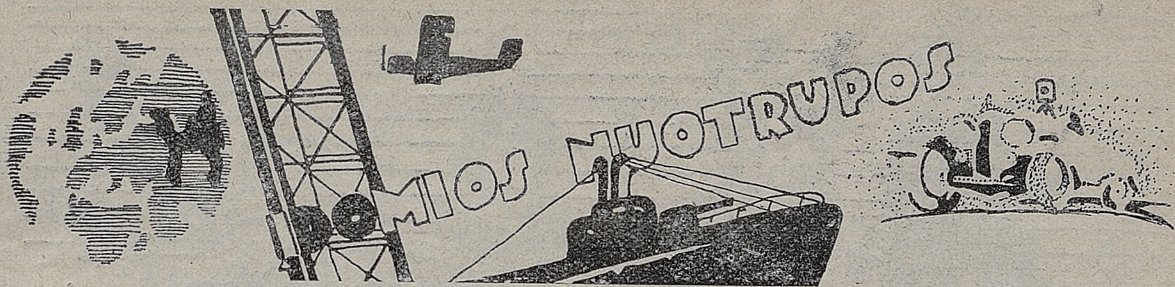
Sausio 6 d. Vaičiuliškių sodžiuje jaunimas, susibūręs į kazimieriečių skyrių ir jaunųjų ūkininkų kuopelę, buvo surengęs kalėdinę eglutę. Ta proga buvo J. Matulevičiaus paskaita ir J. Murino vedamo choro giesmės bei dainos.

Sausio 6 d. Punske susiorganizavo lietuvių kooperatyvas „Talka". *Šarkūnas.*

Rudnia, Gardino apksr. Neseniai čia mirė jaunas, energingas 23 metų jaunuolis, vietos kazimieriečių skyriaus narys Mykolas Akstinas. Jis buvo pasižymėjęs dainininkas, uolus lietuviškos skaityklos lankytojas ir lietuviškų laikraščių, ypatingai „Jaunimo Draugo" platintojas ir rėmėjas. Jį draugai į kapines nunešė ant savo pečių ir ten jo kapą papuošė lietuviškais vainikais. Amžinoji Šviesa tegul jam šviečia.
Rudniškis.

A. A. Mikas Akstinas, uolus „J. D-go" platintojas.

LIETUVOS ŽEMĖS TURTAI

Ligšiol žinomas ir plačiai vartojamas mūsų žemės turtas yra durpės. Jų plotas Lietuvoje bus apie 180.000 ha, kas sudaro apie 4 proc. visos teritorijos. Didžiausi Lietuvoje durpynai yra Siaulių, Marijampolės ir Mažeikių apskrityse. Vidutinis durpynų gylis siekia 3 — 4 metrus, o kai kur net ligi 15 — 16 metrų. Šito žemės turto — durpių išnaudojimas kasmet vis auga.

Geologų nuomone, tai nereiškia, kad toji žemė, be durpių, kitokių turtų jau neturi. Negalima skųstis tos žemės neturtingumu. Tiktai tie turtai dar mažai tėra žinomi, nes menkai yra ištirtas Lietuvos požemis. Gal būt, padaryti nuodugnūs tyrinėjimai atidengtų naujų paslapčių apie dabar nežinomus tos žemės turtus. Pasak geologų, bet ir žinomi turtai nėra pilnai išnaudojami.

Štai šiaurinėje Mažeikių apskr. dalyje yra klodai, vadinamų „Cechšteino" kalkių, iš kurių gaunama puikiausia medžiaga cementui gaminti. Tuo tarpu labai daug cemento įsivežama iš užsienio, kai turint tam tikslui medžiagos jo pas save nepasigaminama. Ta pati medžiaga yra tinkama cukraus gamybai. Be to, geologų nuomone, Rytų Lietuvoje esama visai tinkamo smėlio stiklui gaminti, nors neblogesnio kaip įvežamo iš užsienių, bet jis nesunaudojamas. Vakarinėje Biržų-Pasvalio apskr. dalyje randasi kieto, spalvoto gipso, plačiai vartojamo marmuro vietoje. Iš jo būtų galima gaminti įvairias praktiškas puošmenas, kaip staliukų viršus, rašalines ir t.t. O tos apylinkės baltasis gipsas plačiai žinomas ir vartojamas statybai. Apie Papilę yra plonas klodas rudųjų anglių. Jų taip pat yra ir Rytų Lietuvoje, kurios čia susimaišiusios su smėliu. Kai kuriose vietose rasti maži klodai molio ugniaatsparioms plytoms gaminti. Tas plytas Lietuva eksportuoja. Turima net medžiagos geležies gamybai. Bene geriausia yra randama apie Papilę geležies rūda. Ten seniai net buvo pastatyta geležies krosnis. Rūdos sluoksnių yra apie Kazlų-Rūdą, Višakio-Rūdą ir kitur; nuo to tos vietos ir pavaidinimus gavo. Ir ten seniau veikė geležies krosnis.

PAŽINKIME ŽMOGŲ

Žmogaus skeletas susideda iš 208 kaulų, kaulelių. Nugarkaulis—34-rių, kryžiaus kaulas—2, galvos — 8, veido — 14, šonkaulių ir krūtinės tiltelis — 25, pirštų kaulai—32, kojų — 30.

Žmogaus širdis plaka 70 — 86 kartus per minutę. Tačiau pulsas (širdies plakimas) priklauso nuo amžiaus. Pas naujagimį kūdikį širdis plaka labai smarkiai—130 kartų per minutę, 1 metų amžiaus — 120, 3 metų vaiką — 90, 7 metų—85, pas vidutinio amžiaus jaunuolį—80, subrendusio žmogaus—75, senelio—65.

Žmogus turi 7 litrus kraujo. Kraujas gyslomis plaukia 9,24 metrus per sekundę. Pas suaugusį žmogų kraujas apeina visą jo kūną per 23 sekundes. Viename kūb. kraujo milimetre (mm^3) yra 4—6.000.000 raudonųjų kraujo rutuliukų, apie 6.000 baltųjų kraujo rutuliukų ir 200.000 kraujo plokštelių (trombocitų).

Vidutinė suaugusio žmogaus temperatūra yra 57°C. Tačiau ji kiek kitėja.

Kvėpuoja (alsuoja) žmogus 16 kartų per minutę. Mūsų plaučiai talpina 4—5 litrus oro, tačiau kvėpuodami įtraukiame tik pusę litro oro.

Galvos smegenys sveria: subrendusio vyro—1 kg. 358 gr., suaugusios moters—1 kg. 256 gr.

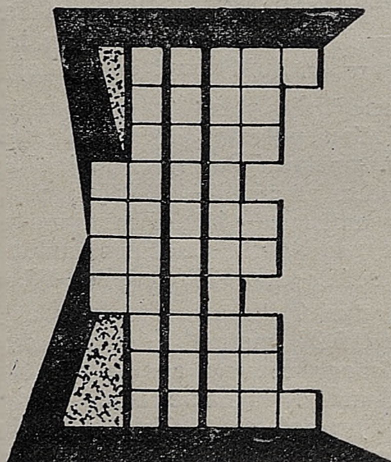
Suaugęs žmogus sveria, maždaug, tiek kilogramų, kiek centimetrų ūgio turi daugiau virš metro. Pav., jei žmogaus ūgis yra 1 m. 65 cm., tai jo svoris—65 kg. Žmogus auga iki 30 metų amžiaus.

Dažniausiai sužeidžiame šias kūno dalis: rankų žaizdomis tenka 53% (iš jų 35,6%—pirštams, 9.9% — pečiams, 7,5% rankų riešui), 28,8%—kojų sužeidimai, 10,1%—galvos, akių—5,8%, liemens—8,1%. Reikia pasakyti, kad 22% galvos ir 16% liemens sužeidimų baigiasi žmogaus mirtimi.

Svarbiausios mirimo priežastys yra šios: nuo širdies ir kraujo nešamųjų indų ligos miršta 20,4%, kvėpojamų organų (plaučių) ligų—19%, proto ir nervų ligų—15,6%, vėžio ligos—14,9%, nevirškinimo ligų—6,2%, šiltinės—5,7%, netikėtos mirties — 4,3% ir nuo limpamųjų ligų—0,5%.

1. KRYŽIAŽODIS

Įrašykite į langelius raides tokiu būdu, kad gautumėt, skaitydami iš kairės į dešinę, dešimts žodžių. Atsakymas bus tarp ryškių linijų, skaitant iš viršaus į apačią; jis nurodys kraštą, kuriame dabar kariaujama.

P. K. 3 t.

2. ŠARADA

Dviejų tiktai skiemenų
Žodis parašytas,
Vyro vardą tuo menu
Brangų, kaip joks kitas.

Keičiam raidę vieną,
O su ja ir prasmę;
Pas negrą kiekvieną
Tokią spalvą rasime.

Išbraukim dar raidę,
Indą nužymėsim;
Kas dar braukti bandė,—
Kanda... ką neveiksim...

Birutė 2 t.

3. UŽDAVINYS

Švenčių metu iškeliavo iš miesto į kaimą oru pakvėpuoti: Romualdas, Emilijonas, Augustinas ir Antanas. Bekeliaudami paklydo. Kas daryti? Beliko užeiti į artimiausią trobą nakvynės prašyti. Gera šeimininkė įsileido išvargusius, davė patalą ir pažadėjo išvirti ankstyviems pusryčiams kiaušinių.

Truputį miegą nuvaręs Romualdas pabudo; radęs paruoštus kiaušinius, suvalgė net trečdalį visų kiaušinių ir užmigo. Netrukus pabudo Emilijonas, ir jis suvalgė likusių trečdalį. Po jo panašiai padarė Augustinas ir... Antanas.

Rytą nustebo, pamatę, kad po tokių slaptų operacijų dar liko jiems po 4 kiaušinius.

Kiek viso buvo kiaušinių ir po kiek jie suvalgė slaptai?

J. Averka 2 t.

4. TAŠKAI IR BRUKŠNIAI

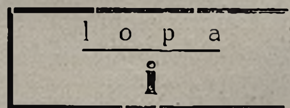
1. ▪ ▪ ▪ ▪ ▪
2. ▪ ▬ ▪ ▪ ▪
3. ▪ ▬ ▬ ▪ ▪ ▪
4. ▪ ▬ ▪ ▪ ▪
5. ▪ ▪ ▬ ▬ ▬
6. ▪ ▪ ▪ ▪ ▪
7. ▪ ▪ ▪

Jeigu parašysime taškų ir brukšnių vietoje raides, — gausime tokios prasmės 7 žodžius: vyro vardą, siuvėjo įrankį, kalnus, skiriančius Europą nuo Azijos, „nieko", „netrumpą", veiksmažodį, moters vardą.

Pirmoji taškų eilė iš viršaus į apačią ir brukšniai (aišku, pakeisti raidėmis) duos lietuviško laikraščio pavadinimą.

E. Valinčaitė 2 t.

5. LOGOGRIFAS IR MĮSLĖS

Jonas 1 t.

a) Ožys treigys — ragų glėbys.

G. Bindoraitė 1 t.

b) Esu sau daiktelis
paprastas suvis;
vienam gale ugnis,
o kitam... žioplys.

J. Čekauskas 1 t.

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA: VILNIUS, DOMEROVSKIO G-VĖ 5 — 1.
Redaktorius ir leidėjas ANTANAS JUKNEVIČIUS. „RUCH" spaustuvė Vilniuje.

TURINYS.

Visiems mūsų Bičiuliams, sveikinusiems mus Kalėdų, Naujųjų Metų ir „Jaunimo Draugo“ dešimtmečio proga — nuoširdžiai dėkojame.

„JAUNIMO DRAUGO“
REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA.

Viršelį piešė J. Kazlauskas.
Vinietes — Z. Urbonavičiūtė ir J. Kazlauskas.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Prenumeratos kaina:

Mūsų krašte metams . . 2 auks.

„ „ pusmečiui . 1 auks.

Lietuvos Valstybėje ir kitur

metams . . . . . . 1 dol.

Kaina 20 sk.